

ROČENKA 2021

EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

úvodní slovo ?

OBSAH

1.	Současný stav ekologického zemědělství v ČR	6
1.1	Vývoj ekologického zemědělství	6
1.2	Struktura užití půdy v ekologickém zemědělství	8
1.3	Velikostní struktura podniků v ekologickém zemědělství	9
1.4	Vývoj ekologického zemědělství v krajích ČR	10
1.5	Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství	13
2.	Další informace o ekologických farmách	15
2.1	Data o hospodářském výsledku na ekofarmách (rok 2020)	15
2.2	Počet pracovníků na ekofarmách (rok 2020)	15
2.3	Přímý prodej bioproduktů a biopotravin na ekofarmách (rok 2020)	17
3.	Struktura produkce na ekologických farmách	19
3.1	Rostlinná výroba a produkce	19
3.2	Živočišná výroba a produkce	24
3.3	Způsoby uplatnění produkce ekologických farem v roce 2020	28
4.	Výroba biopotravin	31
4.1	Počet výrobců biopotravin	31
4.2	Počet faremních zpracovatelů	33
5.	Obchod s biopotravinami	35
5.1	Poptávka po biopotravinách	35
5.2	Způsob distribuce biopotravin	36
5.3	Mezinárodní srovnání	38
6.	Podpora ekologického zemědělství a výroby biopotravin	40
6.1	Vývoj finančních podpor ze strany státu v EZ	40
6.2	Základní dotace na plochu	40
6.3	Další opatření PRV	43
6.4	Národní dotace	44
6.5	Podpora dalších vybraných aktivit	44
6.6	Finanční podpora činnosti NNO v sektoru ekologického zemědělství	45
7.	Kontroly a certifikace	46
7.1	Základní statistika provedených kontrol v roce 2021	46
7.2	Nejčastější porušení pravidel ekologického zemědělství v roce 2021	47

8.	Věda a výzkum EZ v ČR	48
8.1	Financování výzkumu v ČR	48
8.2	Mezinárodní projekty	51
8.3	Operační skupiny EIP-AGRI – inovace v ekologickém zemědělství	54
8.4	Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství (ČTPEZ)	55
8.5	Organic Eprints	55
8.6	Organic Farm Knowledge	55
9.	Propagace ekologického zemědělství	56
9.1	Přehled vybraných propagačních akcí	56
10.	Organizace a sdružení působící v sektoru EZ	58
I.	The present state of organic farming in the Czech Republic	62
I.1	The development of organic farming	62
I.2	Pattern of land-use in organic farming	63
I.3	Size of establishment in organic farming	64
I.4	Development of organic farming in regions of the Czech Republic	65
I.5	Number of registered businesses in organic farming	67
2.	Pattern of production on organic farms	69
2.1	Plant production	69
2.2	Livestock production	71
3.	Organic food trade	73
4.	Support for organic farming and organic food production	74
4.1	Development of state support for organic farming	74
4.2	Acreage-based subsidies	74
4.3	Further RDP measures	76
4.4	National subsidies	76
5.	Organisations and associations involved in the OF sector	78

I. SOUČASNÝ STAV EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ V ČR

Kapitola prezentuje základní statistické údaje o ekologickém zemědělství (EZ) v České republice (tj. počet ekofarem a strukturu půdního fondu v EZ k 31. 12. 2021). Využity jsou výstupy šetření Ústavu zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI) a údaje z Registru ekologických podnikatelů (REP) vedeného Ministerstvem zemědělství (MZe).

Od roku 2019 je výměra celkové plochy v EZ vykazována pouze v rozsahu vedeném v LPIS, půda mimo LPIS není v přehledech zahrnována. Stejně tak podíl EZ je poměřován k celkovému zemědělskému půdnímu fondu (ZPF) evidovanému v LPIS (nikoli dle katastru nemovitostí).

I.1 Vývoj ekologického zemědělství

Ke konci roku 2021 hospodařilo ekologicky 4 794 farem na celkové výměře 558 124 ha, což představuje 15,7% podíl na celkovém ZPF dle LPIS¹ (viz Tab. 1).

Meziroční srovnání ukazuje oživení vývoje ekologického zemědělství po stagnaci v letech 2019 a 2020. Počet farem registrovaných v EZ vzrostl o téměř 3 % (o 129 farem), podobným tempem vzrostla také celková výměra ploch v EZ (o 14 872 ha). Pozitivní vývoj souvisí s nastavením podmínek opatření EZ v rámci PRV během přechodného období Společné zemědělské politiky. V roce 2021 byl umožněn vstup do opatření EZ v podobě zkrácených ročních závazků všem i zcela novým žadatelům.

Stejně podmínky budou v platnosti také pro rok 2022, proto se očekává další nárůst zájmu farem o vstup do opatření EZ v tomto tzv. přechodném období, než začne platit nový Strategický plán a pětileté závazky pro období 2023–2027.

Vývoj počtu farem a ploch v EZ a podílu na celkové zemědělské výměře uvádí Graf 1. Detailní strukturu užití půdy v EZ k 31. 12. 2021 zachycuje Tab. 2.

Tab. 1 Vývoj celkové výměry a počtu farem v ekologickém zemědělství (1990–2021)

Rok	Počet farem hospodařících v EZ	Celková výměra ploch v EZ (ha)	Podíl z celkové výměry ZPF (%)	Meziroční změna počtu farem v EZ (%)	Meziroční změna výměry ploch v EZ (%)
1990	3	480	-	-	-
1995	181	14 982	0,35	-3,2	-5,3
2000	563	165 699	3,86	19,0	49,6
2005	829	254 982	5,98	-0,8	-3,2
2010	3 517	448 202	10,55	30,8	12,5
2015	4 115	494 661	11,74	5,9	0,1
2016	4 243	506 070	12,03	3,1	2,3
2017	4 399	520 032	12,37	3,7	2,8
2018	4 606	538 223	12,80	4,7	3,5
2019*	4 690	540 993	15,22	1,8	n.a.
2020	4 665	543 252	15,28	-0,5	0,4
2021	4 794	558 124	15,71	2,8	2,7

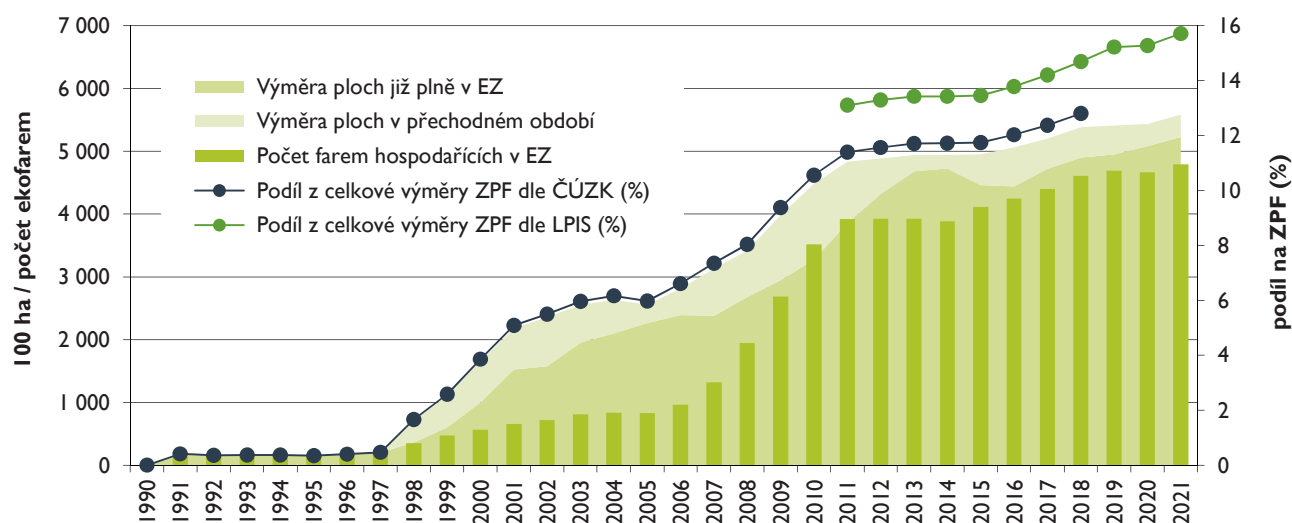
Pozn.: Údaje o počtu farem a celkové výměře ploch v EZ k 31. 12. 2021 byly exportovány z REP k 8. 2. 2022.

* Z důvodu úpravy metodiky není uvedena meziroční změna výměry ploch v EZ v roce 2019.

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracovala ČTPEZ.

¹ Celková výměra půdního fondu vedená v LPIS k 31. 12. 2021 činila 3 552 515 ha.

Graf 1 Vývoj celkové výměry a počtu farem v EZ a podílu na celkovém ZPF (1990–2021)

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracovala ČTPEZ.

Tab. 2 Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství k 31. 12. 2021

Plochy	Výměra (ha):			Meziroční změna 2021/20	
	přechodné období	plně v EZ	celkem	(%)	(ha)
Výměra ploch v EZ celkem	35 504	522 619	558 124	2,7	14 872
Trvalý travní porost	20 019	428 684	448 703	1,2	5 440
Orná půda	14 707	88 093	102 800	9,7	9 100
z toho: standardní orná půda	13 130	82 778	95 908	10,1	8 835
travní porost	1 501	5 276	6 776	2,9	191
úhor	77	40	117	176,9	75
Trvalá kultura	676	5 584	6 260	3,1	189
z toho: ovocný sad (intenzivní a ostatní)	292	3 268	3 559	0,0	-1
vinice	207	876	1 083	11,5	112
chmelnice	0	12	12	0,0	0
jiná trvalá kultura (krajinotvorný sad)	177	1 428	1 605	5,1	78
Ostatní plocha*	103	258	361	65,3	143

* Ostatní plocha zahrnuje kultury: školka, porost RRD (rychle rostoucí dřeviny), zalesněná půda, jiná kultura, mimoprodukční plochy a rybníky.

Zdroj: REP; zpracovala ČTPEZ.

Česká republika patří mezi dvacet zemí světa s největší výměrou půdy v EZ (8. místo v rámci Evropy) a mezi patnáct zemí světa s nejvyšším podílem ploch v EZ na celkové zemědělské půdě (7. místo v rámci Evropy, 5. místo v EU po Rakousku, Estonsku, Švédsku a nově Itálii). Aby si ČR

udržela svoje postavení, je třeba nadále podporovat rozvoj EZ, jelikož nárůst ploch v EZ je v posledních letech jedním z nejnižších v rámci EU. Stagnaci rozvoje EZ v ČR potvrzuje také jeden z nejnižších podílů půdy zařazené v přechodném období (pod 10 %).

I.2 Struktura užití půdy v ekologickém zemědělství

Česká republika se řadí mezi top země z pohledu podílu EZ na celkové zemědělské půdě, avšak dominantní podíl dlouhodobě zabírají trvalé travní porosty. V roce 2021 tvořily více než 448 tis. ha a 80 % celkové výměry zařazené v EZ.

Struktura užití půdy v EZ odpovídá zemědělské struktuře oblastí, ve kterých se EZ v ČR rozvíjí, tj. 90 % ekologicky obhospodařovaných ploch se nachází v horských a podhorských méně příznivých oblastech a v ekologickém režimu je více než 40 % chráněných území. V produkčních oblastech zůstává zastoupení EZ naopak na velmi nízké úrovni.

ČR má v rámci zemí EU nejvýraznější rozdíl ve struktuře užití půdy v EZ a zemědělství celkem. Patříme k zemím s nejvyšším

procentem zornění, až 70 % zemědělské půdy tvoří orná půda, travní porosty pokrývají pouhých 28 % a necelá 2 % připadají na trvalé kultury. Díky EZ, které přispívá k zachování luk a pastvin, se ČR alespoň blíží průměru zornění v EU (pod 60 %).

Ačkoliv v EZ dominují trvalé travní porosty, v posledních letech je patrný pozitivní trend nárůstu ploch orné půdy. Ke konci roku 2021 tvořila orná půda téměř pětinu celkové výměry v EZ (102 800 ha), což je zatím nejvyšší dosažený podíl v historii vývoje (viz Tab. 4). Trvalé kultury zabírají okolo 1 % plochy v EZ, z toho zhruba 83 % tvoří sady a 17 % vinice.

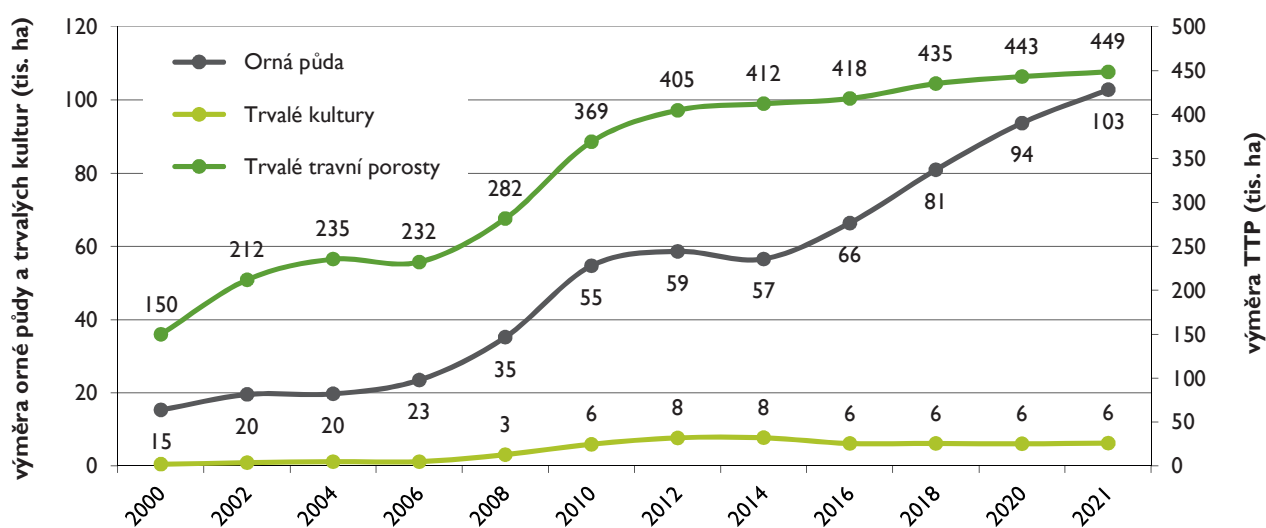
Za posledních pět let vzrostla plocha TTP o zhruba 30 tis. ha (7% nárůst plochy, viz Tab. 3). Nejrychleji však roste v posledních letech výměra orné půdy, o více než 36 tis. ha a 55 % oproti původním 66 tis. ha v roce 2016 (Graf 2). Výměra trvalých kultur, po výrazném nárůstu ploch v letech 2008 až 2011 a poklesu v letech 2015 a 2016, stagnuje okolo 6 200 ha.

Tab. 3 Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství (2000–2021)

Užití půdy	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Orná půda	15 295	20 766	54 717	64 529	66 386	71 515	80 939	90 530	93 701	102 800
Trvalé travní porosty	149 705	209 956	369 057	407 448	418 255	427 717	435 287	443 985	443 262	448 703
Trvalé kultury (sady, vinice, chmelnice)	462	820	5 939	6 839	6 149	6 205	6 164	6 265	6 070	6 260
Ostatní plochy	237	23 440	18 054	15 845	15 279	14 595	15 834	214*	218	361
Celková plocha	165 699	254 982	447 767	494 661	506 070	520 032	538 223	540 993	543 252	558 124

* Z důvodu úpravy metodiky v roce 2019 vznikl značný meziroční úbytek u ostatních ploch. Nejsou již započítávány plochy mimo LPIS, které tvořily převážnou část této kategorie užití půdy.

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku).

Graf 2 Vývoj užití zemědělské půdy v EZ (2000–2021)

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracovala ČTPEZ.

Tab. 4 Procentní srovnání struktury půdního fondu v EZ ve vybraných letech (2000–2021)

Užití půdy	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Orná půda	9,23	8,14	12,22	13,05	13,12	13,75	15,04	16,73	17,25	18,42
Trvalé travní porosty	90,35	82,34	82,42	82,37	82,65	82,25	80,87	82,07	81,59	80,39
Trvalé kultury	0,28	0,32	1,33	1,38	1,22	1,19	1,15	1,16	1,12	1,12
Ostatní plochy	1,14	9,19	4,03	3,20	3,02	2,81	2,94	0,04	0,04	0,06
Celková plocha	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku).

1.3 Velikostní struktura podniků v ekologickém zemědělství

ČR patří k zemím s největší průměrnou velikostí zemědělských podniků, v konvenčním i ekologickém zemědělství. V rámci EU má ČR po Slovensku (311 ha) druhou největší průměrnou velikost ekofarem (116 ha v roce 2021). Výměru nad 100 ha udává ještě Estonsko a Švédsko, průměr EU je 43 ha.

Ve většině evropských zemí také platí, že ekofarmy jsou větší, často dvojnásobně i více, než farmy konvenční. Průměrná velikost konvenční farmy v ČR je cca 82 ha², v EU okolo 20 ha.

Z pohledu velikostní struktury podniků je dlouhodobě nejčastější rozloha ekofarem v rozmezí 10 až 50 ha (40% zastoupení na celkovém počtu, viz Tab. 5). Z pohledu výměry je největší podíl půdy obhospodařován ekofarmami

o velikosti od 100 do 500 ha. Tato kategorie také každoročně zvyšuje svůj podíl (38 % v roce 2021) a vystřídala do roku 2010 vedoucí kategorii 500 až 1 000 ha, která v posledních letech stagnuje. V kategorii od 100 do 500 ha došlo zároveň k nejvyššímu meziročnímu navýšení ploch (o 6 429 ha). Největší úbytek ploch byl naopak zaznamenán u kategorie nad 2 000 ha (o 2 680 ha). Za posledních deset let vykazuje nejrychlejší nárůst počtu farem i plochy v EZ kategorie ekofarem s výměrou 50 až 100 ha.

Z tabulky níže dále vyplývá, že čtvrtina farem (nad 100 ha) obhospodařuje téměř 80 % ploch v EZ, resp. 5 % farem (nad 500 ha) obhospodařuje zhruba 40 % ploch v EZ. Lze tedy stále tvrdit, že v EZ převládají velké zemědělské podniky s převahou travních porostů, avšak každoročně podíl největších farem na výměře klesá (např. v roce 2005 až polovina ekofarem měla výměru nad 100 ha a obhospodařovaly téměř veškerou plochu v EZ, resp. až pětina ekofarem měla výměru nad 500 ha a obhospodařovaly zhruba 70 % ploch v EZ).

² Zpráva o stavu zemědělství 2021, Tab. 6.1/01 Podnikatelská struktura v zemědělství.

Tab. 5 Velikostní struktura ekofarev v letech 2020 a 2021

Velikostní skupiny farev dle výměry (ha)	2020				2021				Meziroční změna 2021/20	
	Počet		Plocha		Počet		Plocha		Počet	Plocha
	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(%)	(%)
0 až < 5	407	8,7	898	0,2	398	8,3	932	0,2	-2,2	3,8
5 až < 10	354	7,6	2 650	0,5	383	8,0	2 879	0,5	8,2	8,6
10 až < 50	1 867	40,0	49 968	9,2	1 903	39,7	51 491	9,2	1,9	3,0
50 až < 100	859	18,4	61 422	11,3	891	18,6	63 762	11,4	3,7	3,8
100 až < 500	927	19,9	206 077	37,9	959	20,0	212 506	38,1	3,5	3,1
500 až < 1 000	192	4,1	133 264	24,5	200	4,2	138 364	24,8	4,2	3,8
1 000 až < 2 000	56	1,2	76 710	14,1	58	1,2	78 606	14,1	3,6	2,5
2 000 a více	3	0,1	12 263	2,3	2	0,0	9 583	1,7	-33,3	-21,9
Celkem	4 665	100	543 252	100	4 794	100	558 124	100	2,8	2,7

Zdroj: REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracoval ÚZEI.

Ze zastoupení orné půdy (OP), trvalých travních porostů (TTP) a trvalých kultur (TK) na ekofarmách vychází, že nejčastěji jsou plochy OP obhospodařovány v rozloze do 5 ha a dále pak v rozmezí 10–50 ha. Podobně tomu je u TK, kde většina farev (74 %) hospodařila na ploše do 5 ha. U TTP dominovala rozloha 10–50 ha (42 % ekofarev) následovaná rozlohou 100–500 ha (19 %). Z pohledu výměry bylo nejvíce OP obhospodařováno v kategorii 100–500 ha (téměř 40 %), u TTP v kategoriích 100–500 ha a 500–1 000 ha (dohromady 64 % ploch) a u TK v kategorii 10–50 ha (více než 43 % ploch).

I.4 Vývoj ekologického zemědělství v krajích ČR

Zastoupení EZ v jednotlivých krajích není rovnoměrné. Největší plochy ekologicky obhospodařované půdy jsou v pohraničních hornatých okresech Jihočeského, Plzeňského, Moravskoslezského, Karlovarského a Ústeckého kraje (viz Graf 3). V těchto pěti krajích se nachází téměř 60 % ploch v EZ (viz Graf 4) a dva z nich vedou dlouhodobě s největší průměrnou velikostí ekofarev (223 ha v kraji Karlovarském a 158 ha v kraji Ústeckém).

V počtu ekologických farev vede dlouhodobě kraj Jihočeský (695 ekofarev) následovaný stejně jako v předchozím roce krajem Plzeňským, Moravskoslezským a Zlínským (viz Graf 5). Více než 300 ekofarev se nachází dále v Kraji Vysočina, v kraji Středočeském, Jihomoravském a Ústeckém.

Z meziročního vývoje je patrné oživení zájmu o EZ, kdy počet farev registrovaných v EZ vzrostl mezi 5 až 21 napříč

všemi kraji, mimo Hlavní město Praha a Olomoucký kraj. Výměra půdy v EZ vzrostla meziročně ve všech krajích, v absolutním vyjádření nejvíce v kraji Jihočeském, Středočeském, Ústeckém a Pardubickém. V procentním vyjádření vzrostla nejvíce výměra půdy v EZ v Hlavním městě Praha (sedmkrát z původních 48 na 335 ha). Regionální rozmístění ekofarev a ekologicky obhospodařovaných ploch v jednotlivých krajích ČR je uvedeno v Tab. 6.

Z pohledu podílu ploch v EZ na celkové zemědělské půdě byl v roce 2021 celorepublikový průměr (15,7 %) překročen v osmi krajích, přičemž vysoce nad tímto průměrem s 56 % vedl Karlovarský kraj. Podobně jako v předchozích letech následoval kraj Liberecký, Moravskoslezský, Zlínský, Ústecký, Plzeňský a nově Jihočeský s více než 20% podílem. V produkčních oblastech zůstává zastoupení EZ stále nízké mezi 4 až 7 %.

V rámci jednotlivých kategorií užití půdy (orná půda, travní porosty a trvalé kultury) dominoval opět Karlovarský kraj, kde se v ekologickém režimu nacházelo téměř 18 % ploch orné půdy a 78 % ploch TTP. Více než 60 % ploch TTP v ekologickém režimu měl ještě kraj Ústecký (viz Tab. 7). Největší podíl trvalých kultur v EZ na jejich celkové výměře měl Kraj Vysočina a kraj Moravskoslezský (58 %, resp. 55 %). Z pohledu absolutních hodnot se největší rozloha ekologicky obhospodařované orné půdy nacházela v kraji Plzeňském (18 852 ha) a Jihomoravském (17 032 ha), plocha TTP v kraji Jihočeském (77 595 ha) a u trvalých kultur dominoval kraj Jihomoravský (1 904 ha), kde se nachází většina ploch ekovinic.

V ekologickém režimu bylo k 31. 12. 2021 zařazeno 44,5 % ploch luk a pastvin, 4,1 % výměry orné půdy a 15,6 % ploch trvalých kultur (resp. 26 % sadů, 7 % vinic a 0,2 % chmelnic).

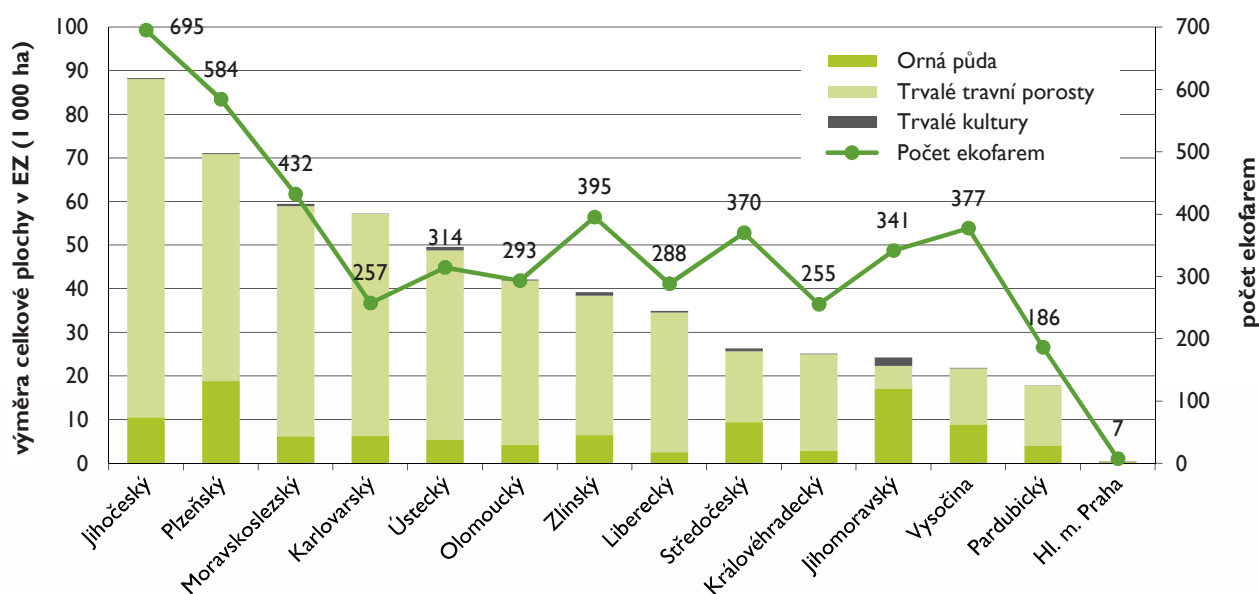
Tab. 6 Počet ekofare a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2021

Kraj*	Počet ekofare	Výměra celkové plochy v EZ		Z toho v přechodném období		Průměrná výměra ekofarmy
		(ha)	(%)	(ha)	(%)	
Jihočeský	695	88 322	15,8	8 301	6,5	127
Plzeňský	584	71 157	12,7	4 281	7,7	122
Moravskoslezský	432	59 503	10,7	2 581	3,5	138
Karlovarský	257	57 280	10,3	1 053	5,2	223
Ústecký	314	49 627	8,9	4 289	5,1	158
Olomoucký	293	42 149	7,6	1 696	5,4	144
Zlínský	395	39 300	7,0	1 563	5,9	99
Liberecký	288	35 010	6,3	1 492	3,5	122
Středočeský	370	26 349	4,7	3 604	15,2	71
Královéhradecký	255	25 182	4,5	1 419	7,9	99
Jihomoravský	341	24 221	4,3	1 746	11,7	71
Vysočina	377	21 877	3,9	1 441	7,4	58
Pardubický	186	17 812	3,2	1 751	6,7	96
Hl. m. Praha	7	335	0,1	286	0,0	48
Celkem	4 794	558 124	100,0	35 504	6,4	116

* Kraje jsou v tabulce seřazeny dle výměry celkové plochy v EZ. Farmy jsou ke krajům přiřazeny dle nejvyšší výměry zaznamenané v REP – pokud hospodaří farma na zemědělské půdě ve více krajích, je přiřazena ke kraji, kde se nachází nejvíce obhospodařovaných ploch.

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2021); zpracovala ČTPEZ

Graf 3 Počet ekofare a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2021

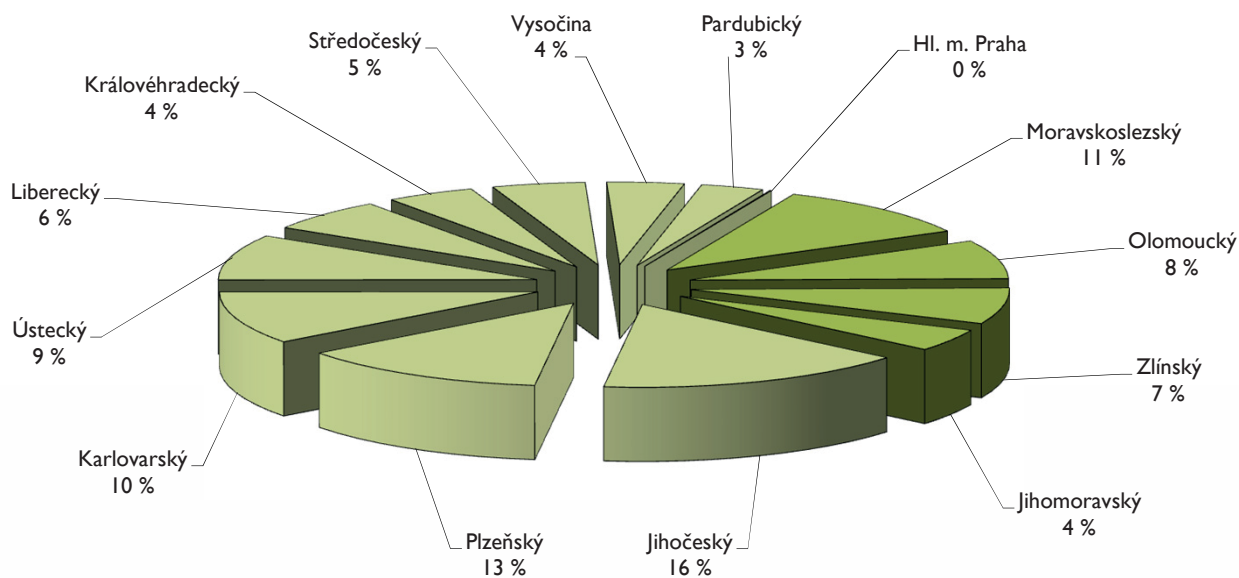
Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2021); zpracovala ČTPEZ

Tab. 7 Zastoupení ploch EZ dle užití půdy na jejich celkové výměře v krajích ČR v roce 2021

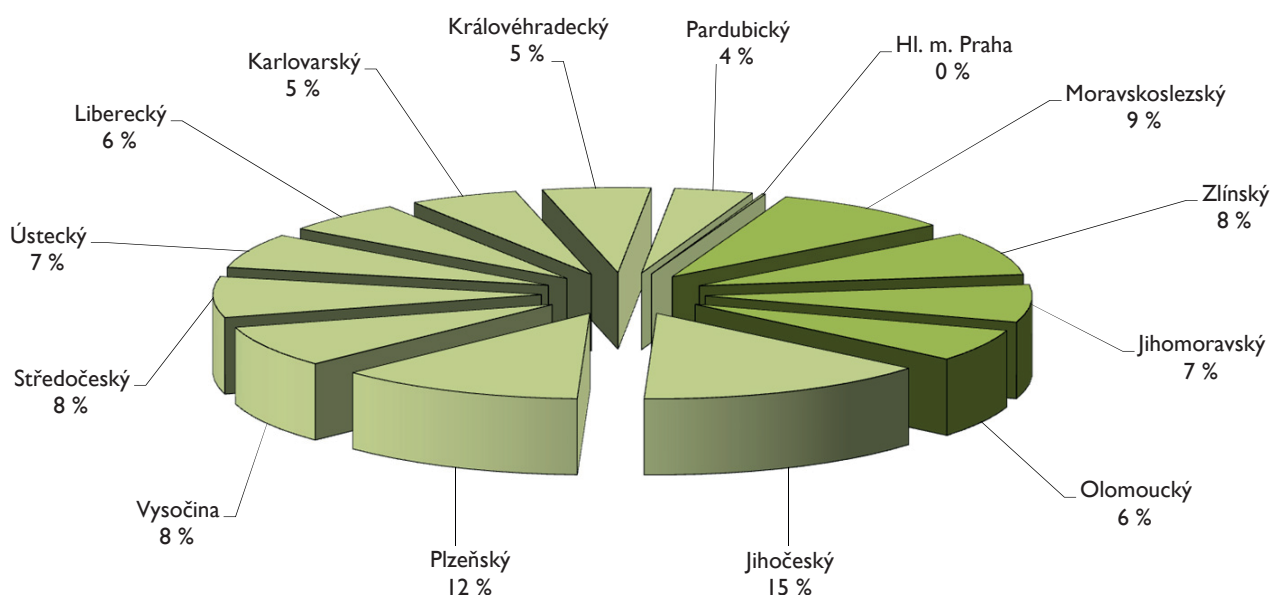
Kraj*	Výměra celkové plochy v EZ (ha)	Z toho výměra (ha):			Zemědělská půda ČR dle LPIS (ha)	Podíl EZ na celkové výměře dané kategorie užití půdy v ČR (%)			
		OP	TTP	TK		z. p. celkem	OP	TTP	TK
Karlovarský	57 279	6 280	50 927	33	101 384	56,5	17,7	77,6	20,0
Liberecký	35 010	2 519	32 028	411	102 830	34,0	6,5	51,1	34,3
Moravskoslezský	59 503	6 153	52 811	517	215 670	27,6	5,0	58,5	55,2
Zlínský	39 300	6 407	31 988	874	148 882	26,4	7,0	58,8	33,4
Ústecký	49 626	5 330	43 515	739	223 315	22,2	3,5	66,9	14,4
Plzeňský	71 157	18 852	52 056	219	328 667	21,7	9,3	42,3	31,0
Jihočeský	88 322	10 500	77 595	210	427 148	20,7	4,3	43,4	19,1
Olomoucký	42 149	4 265	37 638	223	243 846	17,3	2,4	58,9	10,8
Královéhradecký	25 182	2 837	22 104	237	236 367	10,7	1,7	32,1	11,9
Pardubický	17 812	4 033	13 670	96	232 212	7,7	2,3	24,4	17,9
Jihomoravský	24 221	17 032	5 280	1 904	363 816	6,7	5,3	22,3	10,6
Vysočina	21 877	8 928	12 790	154	360 041	6,1	3,2	15,4	57,6
Středočeský	26 349	9 359	16 282	629	557 507	4,7	2,0	22,3	11,7
Hl. m. Praha	335	305	18	11	10 830	3,1	3,0	3,3	24,9
Celkem	558 124	102 800	448 703	6 260	3 552 515	15,7	4,1	44,5	15,6

* Kraje jsou seřazeny dle podílu EZ na celkové zemědělské půdě ČR evidované v LPIS.

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2021), data LPIS (MZe); zpracovala ČTPEZ.

Graf 4 Podíl krajů na celkové výměře v EZ v roce 2021

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2021); zpracovala ČTPEZ.

Graf 5 Podíl krajů na celkovém počtu farem v EZ v roce 2021

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2021); zpracovala ČTPEZ.

I.5 Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství

Ke konci roku 2021 bylo v EZ registrováno celkem 6 014 subjektů, což představuje nárůst o 207 subjektů, resp. 3,6 % oproti mírnému poklesu o 11 subjektů v roce 2020. Další nárůst subjektů vstupujících do EZ je očekáván od roku 2023 s ohledem na nové podmínky podpor.

K 31. 12. 2021 bylo v EZ registrováno 4 794 ekofare, z nichž 414 (9 %) bylo registrováno zároveň jako výrobce biopotravin³ a 176 ekofare mělo registraci současně na distribuci biopotravin. Celkový počet ekologických zemědělců meziročně vzrostl o 2,8 % (129 subjektů), během roku 2021 ukončilo svoji činnost 146 ekologických zemědělců, naopak 275 subjektů se nově registrovalo.

Jako výrobce biopotravin bylo ke konci roku 2021 registrováno 944 subjektů (viz Tab. 8). Meziročně jde o téměř 10% navýšení, jež odpovídá vývoji předchozích let, s výjimkou roku 2020, kdy byl nárůst do 5 %. Třetinu výrobců tvoří

faremní zpracovatelé realizující výrobu biopotravin přímo na farmě, často pak s prodejem ze dvora. Nárůst počtu faremních zpracovatelů je nižší než výrobců biopotravin celkem a zpracování bioproduktů přímo na farmě se věnuje zatím jen okolo 6 % ekofare.

Druhou významnou kategorií pro rozvoj trhu s biopotravinami jsou distributoři, neboli subjekty uvádějící biopotraviny nebo bioprodukty do oběhu včetně vývozu a dovozu bez jakéhokoli dalšího zpracování. Počet registrovaných distributorů vzrostl na 1 153 subjektů, což představuje 10% nárůst a oživení vývoje po necelém 3% růstu, nejnižším v historii, v roce 2020. Podobným 10% tempem vzrostl také počet registrovaných dovozců, naopak počet vývozců poslední čtyři roky stagnuje okolo 160 subjektů.

Na trhu s biopotravinami působí velký počet subjektů realizujících maloobchodní prodej, ty se však dle zákona o EZ nemusí registrovat, pokud pouze prodávají zabalené biopotraviny ve spotřebitelském balení a neskladují je jinde než v přímé souvislosti s místem prodeje.

³ Jelikož ne každá ekofarma registrovaná zároveň jako výrobce realizuje zpracování vlastních bioproduktů nebo provozuje výrobu biopotravin v místě farmy, je počet faremních zpracovatelů nižší.

Tab. 8 Počet registrovaných subjektů v EZ k 31. 12. 2020 a 2021

Typ ekologického podnikatele	Počet subjektů		Meziroční změna 2021/20	
	2020	2021	(abs.)	(%)
Ekologičtí zemědělci	4 665	4 794	129	2,8
Výrobci biopotravin	865	944	79	9,1
Distributoři bioproduktů a biopotravin	1 049	1 153	104	9,9
Výrobci krmiv	71	77	6	8,5
Výrobci osiv	76	80	4	5,3
Ekologičtí včelaři	9	10	1	11,1
Z toho dále:				
Dovozci biopotravin ze 3. zemí	324	359	35	10,8
Vývozci biopotravin do 3. zemí	159	163	4	2,5
Faremní zpracovatelé*	282	313	31	11,0

Pozn.: Údaje o počtech subjektů registrovaných v EZ k 31. 12. 2021 byly exportovány z REP k 8. 2. 2022.

* Počet subjektů v kategorii Faremní zpracovatelé se liší od údajů REPU, kde údaj není pravidelně aktualizován.

Zdroj: REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracovala ČTPEZ.

2. DALŠÍ INFORMACE O EKOLOGICKÝCH FARMÁCH

Mimo základní údaje o EZ jsou k dispozici další výstupy z šetření ÚZEI. Zjišťovány jsou informace týkající se ekonomické životaschopnosti ekofarek prostřednictvím dotazu na realizovaný hospodářský výsledek, stanovení potřeby lidské práce prostřednictvím dotazu na počet pracovníků na ekofarmě a přehled o přímém prodeji z ekofarek.

2.1 Data o hospodářském výsledku na ekofarmách (rok 2020)

K posouzení ekonomické výkonnosti ekofarek je sledován vývoj podílu ziskových ekofarek na jejich celkovém počtu. Všechny subjekty v šetření jsou dotazovány na jejich hospodářský výsledek (HV) v předchozím roce (tj. v šetření 2021 na výsledek hospodaření v roce 2020), ať už hospodařily ekologicky nebo ještě konvenčně.

Z celkového počtu 4 673 respondentů uzavřelo hospodaření v roce 2020 se ziskem 95,8 % farek (4 476 subjektů), 1,2 % realizovalo ztrátu a zbylá 3,0 % (139 subjektů) údaj neuvedla (nejčastěji z důvodu, že farma v daném roce neexistovala a jednalo se o začínající zemědělce).

Pokud se zaměříme na ekonomiku pouze ekologicky hospodařících farek (tj. vyloučíme odpovědi farek registrovaných po roce 2020), zůstává 4 534 ekofarek, z nichž 98,7 % uvedlo, že v roce 2020 byl jejich hospodářský výsle-

dek kladný. Záporný výsledek uvedlo 1,3 % ekofarek (tj. 58 subjektů), což je nejnižší podíl v historii sledování tohoto údaje.

V rámci ekofarek se záporným HV byly zastoupeny jak farmy malé, tak ty velké, a s různou kombinací hospodaření (viz Tab. 9). Z jednoduché analýzy vyplývá, že ke ztrátovějším podnikům patřily ekofarmy bez půdy a pak opět ekofarmy zaměřující se na pěstování trvalých kultur. Nejnižší podíl ztrátových podniků byl u subjektů obhospodařujících ornou půdu společně s trvalými travními porosty.

2.2 Počet pracovníků na ekofarmách (rok 2020)

Obdobně jako u dotazu na hospodářský výsledek byl počet pracovníků na ekofarmě zjišťován zpětně za rok 2020 u všech respondentů, avšak do vyhodnocení byly zahrnuty pouze farmy, které v daném roce již hospodařily ekologicky (tj. 4 534 subjektů).

V roce 2020 pracovalo na ekofarmách bez ohledu na počet odpracovaných hodin celkem 9 854 osob, z toho 83 % na plný úvazek, 9 % na částečný úvazek a 8 % tvořili sezonní pracovníci. Z tohoto celkového počtu pracovníků tvořili rodinní členové téměř 40 % (3 664 osob), z nichž téměř 80 % pracovalo na plný úvazek, 18 % na částečný úvazek a 3 % jako sezonní a příležitostní pracovníci (viz Tab. 10).

Tab. 9 Podíl ziskových ekofarek dle zaměření produkce v letech 2019 a 2020

Užití půdy	Počet ekofarek	HV kladný	HV záporný	HV neuvedli	Podíl ziskových ekofarek (%)	
					2020	2019
Pouze OP vč. zeleniny	210	208	2	0	99,0	98,5
Pouze TTP	1 850	1 829	21	0	98,9	98,8
Pouze TK	146	142	4	0	97,3	96,0
OP + TTP	1 546	1 534	12	0	99,2	98,8
OP + TK	97	96	1	0	99,0	96,6
TTP + TK	297	290	7	0	97,6	97,4
OP + TTP + TK	366	359	7	0	98,1	98,1
Bez půdy*	22	18	4	0	81,8	100,0
Celkem	4 534	4 476	58	0	98,7	98,5

Pozn.: HV = hospodářský výsledek, OP = orná půda, TTP = trvalé travní porosty, TK = trvalé kultury.

* V kategorii „bez půdy“ jsou subjekty mající půdu mimo LPIS, příp. včelaři, příp. farmy ukončující činnost.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2020 a 2021.

Meziročně došlo v roce 2020 k dalšímu mírnému snížení počtu pracovníků, který byl způsoben poklesem pracovníků na plný úvazek, především rodinných členů. Naopak počet pracovníků na částečný úvazek a počet sezónních pracovníků vzrostl o 1,8 %, resp. 8,4 %, a to zásluhou především navýšení počtu rodinných členů v těchto kategoriích.

Celkový počet pracovních sil v roce 2020, v přepočtu na plně zaměstnané (AWU)⁴, činil 8 705 pracovníků, což představuje další mírný pokles o 1,5 % oproti roku 2019. Vzhledem k mírnému poklesu také počtu ekofarem (o 2,5 %) došlo ke stagnaci ukazatele přepočtu pracovníků připadajících na jednu ekofarmu (1,9 AWU). V rámci ČR se tato hodnota pohybuje okolo 3,3 AWU na zemědělský podnik (dle IFS 2020)⁵.

Z pohledu srovnání zaměstnanosti připadá v EZ na 100 ha z. p. 1,6 pracovníka, zatímco v zemědělství celkem 2,6 pracovníka (dle IFS 2020). Jinými slovy na jednoho pracovníka

v EZ v roce 2020 připadalo v průměru 62 ha, zatímco v zemědělství celkem to bylo 38 ha. Nižší počet pracovníků na 100 ha z. p. v EZ odpovídá struktuře půdního fondu, kdy v EZ dominují velké zemědělské podniky s převahou TTP. Počet pracovníků klesá přímo úměrně s rostoucí výměrou ekofare (např. u ekofare s výměrou do 100 ha připadlo v roce 2020 na 1 pracovníka jen 28 ha, u ekofare s výměrou 100 až 500 ha šlo již o 88 ha a při výměře nad 500 ha měl 1 pracovník na starosti 96 ha). Podobný vliv má typ kultury – nejnížší potřeba pracovníků je u ekofare s chovem skotu na TTP (téměř 64 ha na 1 pracovníka), nejvyšší u pěstování TK (necelé 4 ha na 1 pracovníka). Potřeba nižšího počtu pracovníků v EZ vychází také z nižšího počtu hospodářských zvířat chovaných na ekofarmách.

Je třeba zmínit, že údaje o potřebě pracovníků se mohou měnit také s použitou metodikou. Dle FADN byla potřeba pracovníků v EZ za rok 2020 uvedena ve výši 1,86 AWU na 100 ha zemědělské půdy a 2,48 AWU pro konvenci.

Tab. 10 Počet pracovníků na ekologických farmách v letech 2019 a 2020

Počet pracovníků na ekofarmách	2019		2020		Meziroční změna 2020/19
	Počty	Struktura (%)	Počty	Struktura (%)	
Pracovníci na plný úvazek	8 391	84,0	8 185	83,1	-2,5
z toho rodinných členů	3 126	37,3	2 915	35,6	-6,7
Pracovníci na částečný úvazek	882	8,8	898	9,1	1,8
z toho rodinných členů	584	66,2	645	71,8	10,4
Sezónní a příležitostní pracovníci	711	7,1	771	7,8	8,4
z toho rodinných členů	88	12,4	104	13,5	18,2
Pracovníci celkem	9 984	100,0	9 854	100,0	-1,3
z toho rodinných členů	3 798	38,0	3 664	37,2	-3,5
Přepočet na AWU¹⁾	8 841	x	8 705	x	-1,5
Počet farem ²⁾	4 650	x	4 534	x	-2,5
AWU/ekofarma	1,90	x	1,92	x	1,0
AWU/100 ha z. p.	1,63	x	1,60	x	-1,9
100 ha z. p./AWU	61	x	62	x	2,0

¹⁾ AWU = Annual Work Unit = počet pracovníků přepočtených na plný úvazek.

²⁾ Jedná se o farmy, které v roce 2020 již hospodařily ekologicky a vyplnily v roce 2021 dotazník.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2020 a 2021.

⁴⁾ Pro přepočet na plně zaměstnané (AWU) je použit roční fond pracovní doby ve výši 1 800 hodin.

⁵⁾ ČSÚ: Integrované šetření v zemědělství 2020 (dříve Strukturální šetření v zemědělství FSS).

2.3 Přímý prodej bioproduktů a biopotravin na ekofarmách (rok 2020)

Přímý prodej z ekofaremu zahrnuje prodej přímo konečným spotřebitelům. Jedná se zejména o prodej na farmě bez obchodu nebo ve vlastním obchodě zemědělce, prodej v rámci agroturistiky na ekofarmě, prodej bioproduktů na tržnicích nebo prostřednictvím zásilkové služby, donášky nebo přes internet.

Z celkového počtu 4 673 respondentů odpovídaly na tuto otázku pouze ekofarmy, které již mohly v roce 2020 prodávat alespoň jeden svůj bioprodukt s certifikátem. Šlo celkem o 4 093 ekofaremu, z nichž 160 v dotazníku uvedlo, že prodává své bioprodukty i přímo na farmě (tj. 3,9 %, viz Tab. 11). Pokud vezmeme v úvahu pouze ekofarmy, které v daném roce skutečně realizovaly prodej nějakého svého bioproduktu s certifikátem, pak zhruba každá devátá prodala v roce 2020 alespoň jeden svůj bioprodukt ze dvora.

Podíl prodeje „ze dvora“ je pravděpodobně vyšší, protože zde nejsou zahrnuty farmy, které prodej realizují, ale svoje produkty prodávají bez certifikátu jako běžné konvenční produkty.

K posouzení významu přímého prodeje byl dále zjišťován jeho podíl na celkovém obratu ekofarmy (viz Tab. 12). Z údajů pro rok 2020 je patrné, že pokračuje trend rostoucího významu přímého prodeje na ekonomiku faremu. Klesá počet faremu, u kterých podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy je pod 25 % a naopak narůstá počet faremu, u kterých má přímý prodej a s tím spojené faremní zpracování klíčovou roli.

Z ekofaremu, které realizovaly prodej ze dvora, byly dvě třetiny ochotny sdělit také údaje o obratu přímého prodeje. Z údajů vyplývá, že 24 % faremu mělo obrat do 100 tis. Kč, 33 % realizovalo obrat v hodnotě od 100 do 500 tis. Kč, 11 % uvedlo obrat v hodnotě od 500 tis. Kč do 1 mil. Kč, 27 % v hodnotě od 1 do 5 mil. Kč a zbylých 5 % mělo obrat z přímého prodeje nad 5 mil. Kč.

Tab. 11 Počet ekofaremu prodávajících bioprodukty a biopotraviny ze dvora (2012–2020)

Položka	2012		2015		2018		2019		2020		Meziroční změna (%)
	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	
Ekofarmy v šetření celkem	3 928	100	4 280	100	4 675	100	4 650	100	4 673	100	0,5
Ekofarmy s možností prodeje bio	2 808	71,5	2 986	69,8	3 934	84,1	4 030	86,7	4 093	87,6	1,6
Ekofarmy s realizovaným prodejem bio ze dvora*	75	2,7	97	3,3	183	4,7	176	4,4	160	3,9	-9,1

* V tabulce je uveden u ekofaremu s realizovaným prodejem bio ze dvora relativní podíl na počtu ekofaremu, které již mohou prodávat certifikované bioprodukty.

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013–2021.

Tab. 12 Podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy (2012–2020)

Rok	Podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy činil			
	<10 %	11–25 %	26–50 %	51 a více %
2012	26 % faremu	33 % faremu	18 % faremu	23 % faremu
2013	25 % faremu	24 % faremu	17 % faremu	34 % faremu
2014	25 % faremu	32 % faremu	18 % faremu	25 % faremu
2015	34 % faremu	19 % faremu	23 % faremu	24 % faremu
2016	26 % faremu	26 % faremu	17 % faremu	32 % faremu
2017	23 % faremu	24 % faremu	22 % faremu	31 % faremu
2018	14 % faremu	21 % faremu	24 % faremu	41 % faremu
2019	11 % faremu	17 % faremu	27 % faremu	45 % faremu
2020	15 % faremu	15 % faremu	20 % faremu	50 % faremu

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013–2021.

Z pohledu prodáváných bioproduktů a biopotravin se struktura přímého prodeje ze dvora mírně mění ve prospěch živočišných produktů. Nejvíce ekofarem (67 %) se specializovalo na prodej živočišných bioproduktů, okolo 32 % ekofarem na prodej rostlinných produktů, a 2 farmy nabízely živočišnou i rostlinnou produkci zároveň. Z živočišných bioproduktů se jednalo zejména o prodej masa a masných výrobků (72 farem) – převážně masa hovězího, dále o pro-

dej mléčných výrobků (kravských, kozích, ovčích) včetně sýrů (34 farem), prodej mléka (27 farem), a vajec (6 farem). Z rostlinných bioproduktů dominoval prodej ovoce (např. jablka a švestky) včetně ovoce sušeného a výrobků z něj (24 farem). Prodáváno bylo ve velké míře také víno (15 subjektů). Celkem 9 farem nabízelo ze dvora zeleninu. Ojedinelé farmy nabízely při přímém prodeji také výrobky z bylinek, obilovin, brambory nebo houby.

3. STRUKTURA PRODUKCE NA EKOLOGICKÝCH FARMÁCH

Kapitola shrnuje údaje o struktuře pěstovaných plodin, počtech chovaných hospodářských zvířat a celkové bioprodukci na českých ekofarmách v roce 2021. Dále zahrnuje údaje o způsobu uplatnění rostlinné a živočišné produkce z předchozího roku, tj. roku 2020. Sběr dat je prováděn ÚZEI ve spolupráci s kontrolními organizacemi od roku 2007, a to z pověření MZe. Údaje jsou zjišťovány v průběhu roku, proto se liší od základních údajů o EZ k 31. 12. 2021.

3.1 Rostlinná výroba a produkce

Dle ÚZEI šetření bylo ekologickým způsobem obhospodářováno celkem 549 711 ha, z nichž 18 % zaujímala orná půda (98 989 ha; z toho 16 % v přechodném období); 81 % tvořily trvalé travní porosty (445 025 ha; z toho 5 % v přechodném období) a 1 % připadlo na plochy trvalých kultur (5 697 ha; z toho 11 % v přechodném období), viz Tab. 13.

Hlavními plodinami na orné půdě byly stejně jako v předchozích letech obiloviny (43% podíl) a pícniny (44% podíl). **Plocha obilnin** vzrostla meziročně o 6 % (o 2 450 ha), výměra v ekologickém režimu se navýšila ještě více (o 3 184 ha) a produkce bio obilí překonala poprvé objem 110 tis. tun. Nejčastěji pěstovanými obilninami zůstávají pšenice a oves, společně zabírají 52 % celkové plochy obilnin v EZ. Zatímco plocha pšenice v posledních dvou letech mírně klesala, plocha ovsa vzrostla za stejné období o třetinu a v ekologickém režimu byla poprvé vyšší než u pšenice. Mezi další významné obilniny s podílem ploch okolo 10 % se mimo tritikále a ječmen opět dostala špalda, jejíž výměra meziročně vzrostla o 40 % z 5 184 na 7 250 ha. Meziroční nárůst ploch byl zaznamenán u většiny obilnin, s výjimkou žita a pšenice.

Plocha pícnin opět mírně vzrostla (o 4 % a 1 797 ha). V rámci pícnin dominují v EZ víceleté pícniny s 87% podílem (jetelotravy, dočasné travní porosty, vojtěška), zatímco v konvenčním zemědělství převládají s 55% podílem jednoleťaté pícniny, zejména kukuřice na siláž (ta je čtvrtou nejčastěji pěstovanou plodinou na orné půdě po pšenici, řepce a ječmeni, s 217 tis. ha v roce 2021). Celkově je výměra pícnin na orné půdě v EZ více než dvojnásobná oproti konvenci a zastoupení víceletých pícnin je téměř 5krát vyšší.

Každoročně také narůstá **plocha luskovin na zrno** (meziročně o 15 % a 638 ha), za posledních pět let se výměra téměř zdvojnásobila, podobně jako produkce (8 683 tun v roce 2021). V rámci luskovin dominuje pěstování hrachu (50 %) a pelušky (18 %). Luskoviny jsou nepostradatelnou plodinou v osevním postupu pro udržení kvality orné půdy a dále zdrojem bílkovin pro hospodářská zvířata. Naopak v konvenčním zemědělství luskoviny téměř vymizely, bílkovinná krmiva jsou dovážena ze zahraničí (zejména sója) a střídání plodin se nahrazuje používáním průmyslově vyráběných hnojiv.

Plocha technických plodin meziročně vzrostla o 28 % (1 239 ha) a dosáhla historicky nejvyšší výměry 5 729 ha.

Hlavní vliv měl nárůst ploch olejnin (o 45 % a 1 090 ha), především řepky, dále tykve olejné a hořčice. Výměra olejnin již v ekologickém režimu vzrostla o 646 ha, tomu odpovídal růst produkce o 650 tun na celkových 3 448 tun. Meziročně vzrostla také výměra LAKR (léčivé, aromatické a kořeninové rostliny) o 14 % (263 ha), v důsledku poklesu hektarových výnosů byl však zaznamenán pokles produkce (o 27 %, 218 tun).

Pěstování **okopanin a zeleniny** zůstává na nízké úrovni. Okopaniny zabírají trvale jen 0,4 % orné půdy a jde převážně o pěstování brambor (96 % ploch okopanin). Ačkoliv celková výměra brambor meziročně vzrostla o 53 ha na celkových 411 ha, produkce bio brambor klesla o téměř 890 tun (o 18 %) v důsledku snížení pěstební výměry v ekologickém režimu a poklesu hektarového výnosu. Podobně zelenina zabírá jen 0,3 % orné půdy a její výměra opět meziročně mírně klesla, o 8 % (23 ha) na 256 ha. Největší podíl tvoří plodová zelenina (57 %) s 89% podílem dýně (včetně patisonů a cuket), následovaná zeleninou kořenovou (30 %) s dominancí pěstování mrkve na 46 % výměry.

Výměra **trvalých travních porostů**, tj. luk a pastvin, zůstává na podobné výměře již několik let (v roce 2021 navýšení o necelé 1 % a 2 626 ha).

Významně poklesla výměra **trvalých kultur**, meziročně téměř o 10 % (589 ha) na 5 697 ha, tvořena je převážně ovocnými sady (71 %). Největší zastoupení mezi ovocnými stromy mají trvale jabloně a švestky (37, resp. 20 %). Vinice zabírají 17 % ploch a jejich výměra meziročně poklesla o 18 % (205 ha) na celkových 963 ha. Plocha chmelnic zůstává nadále zanedbatelná. Zhruba desetinu ploch trvalých kultur zabírá kategorie „další trvalé kultury“ zahrnující zejména krajinotvorné sady, u nichž není primárním cílem produkce.

Objem ekologické rostlinné produkce (tj. produkce pouze z ploch již v ekologickém režimu) v roce 2021 dosáhl 1 769 tis. tun, což představuje nárůst o 16 % a 237 tis. tun oproti roku 2020. Z celkové rostlinné produkce tvoří 92 % produkce píce (přepočtená na seno), tj. 1 484 tis. tun sena z TTP a dalších 145 tis. tun sena z pícnin na OP. Produkce pouze z orné půdy činila zhruba 276 tis. tun, z toho 41 % tvořila produkce obilovin (112 tis. tun) a 52 % produkce pícnin na orné půdě (objem v seně). V rámci obilovin dosahuje největší objem produkce, obdobně jako u výměry, pšenice a oves (27% a 26% podíl). U trvalých kultur klesla celková produkce o 5 % na 9 057 tun. Z tohoto množství připadá 63 % na ovocné sady a 36 % na vinice. V rámci ovocných sadů dosáhly největšího objemu produkce jabloně (55% podíl), následovaly švestky (20 %), které zaznamenaly největší nárůst výnosu v roce 2021.

Z pohledu podílu hlavních kategorií ekologicky pěstovaných plodin na OP na jejich celkové výměře v ČR dosahují trvale vyššího podílu luskoviny na zrno (12 %) a pícniny na OP (9 %), viz Tab. 14. Podíl ploch obilovin v EZ na jejich celkové výměře v ČR dosahuje 3 %. Z obilovin byl nejvyšší podíl zaznamenán stejně jako v předchozích letech u ovsa (19 %) a dále tritikále

(11 %). V rámci technických plodin dosahují významného zastoupení v EZ také léčivé, aromatické a kořeninové rostliny s podílem 30 % na jejich celkové ploše v ČR.

Luskoviny na zrno drží také prvenství v podílu bioprodukce na jejich celkové produkci v ČR s 8% podílem, následují píce s 3% podílem. Produkce obilovin v EZ dosahuje 1,4% podíl na jejich celkové sklizni, 0,5 % dosáhla zelenina a 0,6 % brambory. Pokud srovnáme produkci jednotlivých plodin, pak vyšší než 5% podíl na jejich celkové sklizni v ČR dosahuje lupina na zrno (35 %), oves (15 %), LAKR (9 %), tritikále (7 %) a hořčice (6 %).

Z pohledu hektarového výnosu lze shrnout, že výnosy obilovin v EZ se v roce 2021 pohybovaly v rozmezí 50–88 % výnosu konvenčního, luskoviny kolem 72 %, brambory a olejnin 48 % a pícniny 39 % konvenčního výnosu. Srovnání produkce zeleniny je obtížné vzhledem k různorodosti druhů.

Celkově bylo z ploch v ekologickém režimu v roce 2021 vyprodukováno 112 347 tun obilovin, 8 683 tun luskovin na zrno, 4 259 tun okopanin, 3 448 tun olejnin, 603 tun LAKR a 1 394 tun zeleniny. V rámci trvalých kultur bylo sklizeno 3 162 tun jablek, 1 137 tun švestek, 373 tun hrušek, 379 tun třešní a višní, 280 tun meruněk a 3 278 tun hroznů, viz Tab. 13.

Tab. 13 Struktura, produkce a výnos plodin na ekofarmách v roce 2021

Plodiny	Počet ekofare ¹⁾	Období konverze (ha)	Ekologický režim (ha)	Celkem (ha)	Ekologická produkce (t)	Ekologický výnos (t/ha)
OP celkem	1 966	15 444,57	83 544,11	98 988,68	276 046,28	3,30
Obiloviny pro produkci zrna (včetně osiva) celkem	867	5 207,57	37 061,23	42 268,80	112 346,59	3,03
Z toho: pšenice obecná	425	1 963,16	9 455,75	11 418,91	30 135,83	3,19
špalda	183	291,10	6 959,30	7 250,40	20 638,61	2,97
žito	126	131,36	1 562,14	1 693,50	4 366,16	2,79
ječmen	253	867,19	3 104,58	3 971,77	8 809,02	2,84
oves	465	871,63	9 838,71	10 710,34	29 302,95	2,98
tritikále	194	498,24	4 072,73	4 570,97	12 640,15	3,10
kukuřice na zrno	27	398,57	831,88	1 230,45	4 167,94	5,01
pohanka	63	63,00	872,39	935,39	1 453,95	1,67

Plodiny	Počet ekofare ¹⁾	Období konverze	Ekologický režim	Celkem	Ekologická produkce	Ekologické výnosy
		(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
Luskoviny na zrno celkem	182	395,78	4 637,94	5 033,72	8 683,33	1,87
Z toho: hrách	100	145,95	2 353,68	2 499,63	4 395,62	1,87
bob	15	30,06	231,17	261,23	413,82	1,79
lupina	17	76,14	447,37	523,51	913,13	2,04
sója	8	25,99	487,10	513,09	1 028,70	2,11
peluška	54	90,26	829,64	919,90	1 530,79	1,85
Okopaniny celkem	242	126,65	301,40	428,05	4 259,23	14,13
Z toho: brambory	234	124,07	286,55	410,62	4 063,67	14,18
Technické plodiny celkem	211	1 550,92	4 178,48	5 729,40	4 090,15	0,98
Olejniny	117	771,61	2 726,51	3 498,12	3 448,18	1,26
Z toho: slunečnice	19	90,13	774,19	864,32	1 299,71	1,68
řepka a řepice	11	569,84	339,59	909,43	824,74	2,43
mák	8	0,01	82,67	82,68	79,33	0,96
hořčice	66	67,77	798,54	866,31	795,63	1,00
tykev olejná	20	0,04	615,09	615,13	337,27	0,55
LAKR	105	773,25	1 414,48	2 187,73	603,25	0,43
Čerstvá zelenina, melouny, jahody celkem	112	50,03	206,15	256,18	1 393,59	6,76
Košťáloviny/brukvovité	27	0,26	9,15	9,41	28,17	3,08
Z toho: hlávkové zelí	24	0,03	4,14	4,17	14,90	3,60
Listová/stonková zelenina	25	0,00	8,40	8,40	7,68	0,91
Plodová zelenina	73	40,94	105,05	145,99	302,21	2,88
Z toho: dýně	54	40,87	88,77	129,64	259,24	2,92
Kořenová a hlízová zelenina	74	8,06	68,64	76,70	1 029,16	14,99
Z toho: mrkev	40	2,97	32,49	35,46	930,68	28,65
Luskoviny	12	0,06	2,68	2,74	2,73	1,02
Jahody	19	0,71	6,10	6,81	20,35	3,34
Pícniny na orné půdě celkem (píce v seně)	1 664	7 469,56	36 007,82	43 477,38	144 703,65	4,02
Jednoleté pícniny – v seně	252	1 156,44	4 438,14	5 594,58	24 338,86	5,48
Kukuřice na zeleno (na siláž)	14	652,97	384,32	1 037,29	2 097,49	5,46
Ostatní jednoleté pícniny – v seně	241	503,47	4 053,82	4 557,29	22 241,37	5,49
Víceleté pícniny – v seně	1 599	6 313,12	31 569,68	37 882,80	120 364,79	3,81
Další plodiny na orné půdě	47	430,82	848,24	1 279,06	552,48	0,65
Půda ladem (součást osevního postupu)	52	191,07	84,13	275,20	0,00	n.a.
Další plochy na OP (blíže nezařazeno) ²⁾	42	22,17	218,68	240,85	11,16	0,05
TTP celkem (píce v seně)	3 948	21 112,96	423 912,11	445 025,07	1 484 102,22	3,50
Trvalé kultury celkem	808	602,04	5 094,72	5 696,76	9 057,26	1,80

Plodiny	Počet ekofare ¹⁾	Období konverze	Ekologický režim	Celkem	Ekologická produkce	Ekologické výnosy
		(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
Ovocné sady	575	343,96	3 685,41	4 029,37	5 730,72	1,58
Z toho: Jabloně	428	121,26	1 371,07	1 492,33	3 162,26	2,33
Hrušně	226	10,14	303,78	313,92	373,26	1,26
Meruňky	86	34,89	327,79	362,68	279,60	0,86
Nektarinky	6	0,00	2,33	2,33	1,47	0,67
Broskvoně	36	2,39	15,87	18,26	25,34	1,62
Třešně/višně	190	34,17	378,94	413,11	379,09	1,01
Švestky	347	107,16	679,94	787,10	1 136,84	1,72
Ostatní ovoce	35	8,77	163,49	172,26	20,84	0,13
Ořechy	76	12,78	105,79	118,57	75,26	0,72
Bobuloviny	53	12,40	336,41	348,81	276,76	0,85
Vinice	83	203,16	759,41	962,57	3 277,76	4,32
Chmelnice	4	0,00	10,41	10,41	8,47	0,81
Další TK	211	54,92	639,49	694,41	40,31	0,06

¹⁾ Počet ekofare, které mají plochy dané plodiny již v ekologickém režimu.

²⁾ Mimoprodukční plochy a jiné drobné plochy, které nelze jednoznačně zařadit.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2021.

Tab. 14 Plochy a produkce v EZ na orné půdě v letech 2020 a 2021 a srovnání s celkovou osevní plochou a produkcí v ČR v roce 2021

Plodiny	2020 (EZ)		2021 (EZ)		Struktura plodin 2021 (%)	Meziroční změna (%)		2021 (ČR)			Podíl (%) na celkové		
	Celková plocha EZ (ha)	Ekologická produkce (t)	Celková plocha EZ (ha)	Ekologická produkce (t)		hektar. výnosu	produkce	Celková plocha (ha)	Celková produkce (t)	Hektar. výnos (t/ha)	ploše	produkci	hektar. výnosu
Obiloviny	39 818	98 569	42 269	112 347	42,70	13,98	4,19	1 345 835	8 227 107	6,11	3,14	1,37	49,59
Pšenice	12 774	31 657	11 419	30 136	27,01	-4,81	5,73	784 784	4 960 925	6,32	1,46	0,61	50,42
Špalda	5 184	14 474	7 250	20 639	17,15	42,59	-1,02	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.
Ječmen	3 860	8 596	3 972	8 809	9,40	2,48	2,64	326 743	1 749 134	5,35	1,22	0,50	53,00
Žito	2 813	6 611	1 694	4 366	4,01	-33,96	-0,77	25 154	126 581	5,03	6,73	3,45	55,54
Oves	8 711	20 795	10 710	29 303	25,34	40,91	8,65	57 715	194 745	3,37	18,56	15,05	88,27
Třitikále	3 955	10 728	4 571	12 640	10,81	17,82	-1,34	40 856	193 445	4,73	11,19	6,53	65,55
Kukuřice na zrno	1 127	3 464	1 230	4 168	2,91	20,33	35,98	102 438	988 038	9,65	1,20	0,42	51,95
Luskoviny na zrno	4 395	6 041	5 034	8 683	5,09	43,73	6,64	43 080	111 890	2,60	11,68	7,76	72,09
Hrách	2 313	2 908	2 500	4 396	49,66	51,17	7,13	38 527	104 423	2,71	6,49	4,21	68,90
Lupina	450	519	524	913	10,40	75,89	25,81	2 086	2 632	1,26	25,10	34,69	161,72
Okopaniny	376	5 114	428	4 259	0,43	-16,72	-7,22	84 442	4 830 652	57,21	0,51	0,09	24,70
Brambory	358	4 953	411	4 064	95,93	-17,95	-7,23	22 824	671 860	29,44	1,80	0,60	48,18
Technické plodiny	4 490	3 677	5 729	4 090	5,79	11,22	-7,07	450 019	1 184 694	2,63	1,27	0,35	37,18
Olejniny	2 409	2 799	3 498	3 448	61,06	23,21	-6,00	442 310	1 176 310	2,66	0,79	0,29	47,55
Řepka	318	453	909	825	26,00	81,97	38,49	342 315	1 024 928	2,99	0,27	0,08	81,11
Hořčice	753	577	866	796	24,77	37,99	6,28	15 274	14 474	0,95	5,67	5,50	105,14
LAKR	1 925	821	2 188	603	38,18	-26,56	-33,82	7 249	6 399	0,88	30,18	9,43	48,31
Zelenina	280	1 109	256	1 394	0,26	25,62	48,46	11 987	275 318	22,97	2,14	0,51	29,43
Pícniny	41 680	126 751	43 477	144 704	43,92	14,16	3,26	495 292	5 146 239	10,39	8,78	2,81	38,68

Pozn.: V tabulce jsou u některých plodin (lupina, hořčice) uváděny hektarové výnosy v EZ téměř shodné nebo i vyšší než v konvenční, je to dáno tím, že se jedná částečně i o odhady produkce na daný rok a skutečné výnosy jsou zjišťovány zpětně v rámci šetření v následném roce.

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI; Sklizeň zemědělských plodin ČSÚ; zpracovala ČTPEZ.

3.2 Živočišná výroba a produkce

Na ekologických farmách bylo v roce 2021 chováno téměř 440 tis. kusů zvířat. Tento údaj zahrnuje pouze tzv. BIO zvířata, tj. zvířata chovaná v ekologickém režimu, která prošla přechodným obdobím. V porovnání s předchozím rokem byl zaznamenán meziroční nárůst počtu chovaných zvířat o 4,7 %, což je nejvyšší hodnota za posledních šest let. V zastoupení jednotlivých kategorií hospodářských zvířat dlouhodobě dominuje chov skotu (téměř 279 tis. kusů a 63% podíl na celkovém počtu ekologicky chovaných zvířat), následovaný chovem ovcí s 17% podílem, viz Tab. 15.

Stavy **skotu** v EZ meziročně opět mírně vzrostly (o 3,5 %), především díky téměř dvojnásobnému nárůstu počtu jatečného skotu (z 10 na téměř 20 tisíc kusů). Tento nárůst lze do jisté míry odůvodnit skutečností, že z důvodu probíhající pandemie Covid-19 nebyla zvířata odvážena na jatka a narůstal tak počet zvířat chovaných na farmě. Stavy ostatních kategorií skotu stagnovaly, přičemž počet ekologicky chovaných dojníc stagnuje již od roku 2012 a jejich podíl na celkovém počtu skotu v ekologickém režimu výrazně zaostává za celorepublikovým podílem (2,6 % oproti 25,5 % v roce 2021).

U ekologicky chovaných **ovcí** pokračoval pokles jejich stavů započatý v roce 2016. V roce 2021 se jejich počet meziročně snížil o 5,6 % na 75 600 kusů, což odpovídá stavům před deseti lety. Podobným tempem klesly stavy **koz** (o 5,6 % a 495 kusů) přes zatím stagnující počet ekofarem s jejich chovem.

Pokles stavů zaznamenal třetím rokem také ekologický chov **prasat** (o 6,2 % a 135 kusů). Hlavním důvodem byl pokles

stavů v kategorii ostatní prasata. Počet chovných prasnic, výkrmových prasat a farem věnujících se ekologickému chovu prasat stagnoval.

Opačný trend a výrazný nárůst stavů o 31,4 % dosáhl chov **drůbeže**. Nejvíce se na meziročním nárůstu podílel chov nosnic (navýšení o více než 12 tisíc kusů). Tento nárůst následoval po téměř 20% snížení stavů nosnic v roce 2020 způsobeném výskytem salmonelózy a rekonstrukcí hal pro ustájení u významného producenta konzumních vajec. Stabilitně, s výjimkou roku 2020, narůstají také ekologické chovy brojlerů.

Ekologičtí **včelaři** chovali v roce 2021 celkem 451 včelstev, což je o 29,4 % méně než v roce předchozím. Pokles včelstev je způsoben výskytem onemocnění varroáza u významného chovatele včel. Z důvodu chybějících údajů nemohl být vyhodnocen chov **ryb**.

Ze srovnání podílu hlavních kategorií hospodářských zvířat v EZ na jejich celkovém počtu v ČR vychází, že nejvyšším podílem je zastoupen chov ovcí (41,3 %) a koz (32,8 %). Následuje chov koní s 29,4% podílem ekologicky chovaných zvířat. Chov bio skotu se na celkových stavech skotu podílí 19,8 %, přičemž podíl ekologicky chovaných dojníc tvoří pouze 2 % jejich celkového počtu. Zanedbatelné jsou podíly ekologicky chovaných prasat a drůbeže, které se v dlouhodobém průměru pohybují okolo hodnoty 0,2 %. Významné je v českém EZ postavení chovu masného skotu, kdy počty krav bez tržní produkce mléka (BTPM) v EZ představují více než polovinu všech krav BTPM v ČR (54,5 %).

Tab. 15 Počet BIO zvířat chovaných na ekofarmách v letech 2020 a 2021

Kategorie zvířat	Počet ekofarem	Počet ekologicky chovaných zvířat (kusy) ¹⁾		Meziroční změna počtu ekologicky chovaných zvířat 2021/20 (%)
	2021	2020	2021	
Koně (včetně poníků a oslů)	1 044	9 923	9 758	-1,7
Skot ²⁾	2 976	268 831	278 346	3,5
Z toho: dojnice	149	7 292	7 276	-0,2
KBTPM	2 728	122 886	123 734	0,7
Ovce	1 026	80 116	75 600	-5,6
Kozy	365	8 837	8 342	-5,6
Prasata	37	2 193	2 058	-6,2
Drůbež	53	50 079	65 815	31,4
Z toho: brojleři	12	29 912	32 437	8,4
nosnice	42	17 551	30 427	73,4
Králíci	1	16	2	-87,5
Včely (počet rojů)	5	639	451	-29,4

¹⁾ Počet ekologicky chovaných zvířat zahrnuje všechna tzv. BIO zvířata na ekofarmě po přechodném období.

²⁾ Do kategorie „Skot“ jsou dle metodiky Eurostat zařazeny také bizoni, buvolí, praturí a zubří.

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2020 a 2021.

Na ekologických farmách jsou každoročně sledovány, kromě počtů BIO zvířat, také celkové stavy všech zvířat chovaných na ekofarmě podle hlavních kategorií. Do těchto zvířat se započítávají všechna zvířata včetně zvířat v přechodném období, nezapočítávají se zvířata konvenční. Ze srovnání počtů všech zvířat a BIO zvířat chovaných na ekofarmách vyplývá, že, 2,6 % skotu, 3,0 % ovcí, 4,5 % koz, 0,8 % prasat a 5,9 % koní nebylo v roce 2021 chováno plně v ekologickém režimu.

Celkem bylo na ekofarmách v roce 2021 chováno téměř 383 tis. kusů přežvýkavců a koní (viz Tab. 16), což představuje téměř 250 tis. VDJ⁶. Stejně jako v předchozím roce zde zaujímá dominantní postavení chov skotu s podílem 75 % (resp. 91 % při přepočtu na VDJ). Průměrné zatížení travních porostů⁷ se v EZ při výměře 445 025 ha TTP v roce 2021 pohybovalo okolo hodnoty 0,56 VDJ/ha.

Tab. 16 Počet všech zvířat chovaných na ekofarmách v letech 2020 a 2021

Kategorie zvířat	Počet ekofarem	Počet všech zvířat (kusy)		Meziroční změna počtu zvířat 2021/20 (%)
	2021	2020	2021	
Skot celkem	3 135	278 273	285 655	2,7
Skot ve věku nad 1 měsíc do 6 měsíců	2 363	57 800	58 394	1,0
Skot ve věku nad 6 měsíců do 24 měsíců	2 714	56 505	60 800	7,6
Skot ve věku nad 24 měsíců	3 031	163 968	166 461	1,5
Ovce celkem	1 083	82 452	77 974	-5,4
Kozy celkem	390	9 571	8 733	-8,8
Koně celkem	1 122	10 500	10 372	-1,2
Přežvýkavci a koně celkem	x	380 796	382 734	0,5
Prasata celkem	39	2 260	2 074	-8,2

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2020 a 2021.

⁶ VDJ byly vypočítány dle přepočítávacích koeficientů z Nařízení vlády č. 76/2015 Sb. o podmínkách provádění opatření ekologické zemědělství, příloha č. 3.

⁷ Počet VDJ zvířat zkrмлиjících objemnou píci na jednotku plochy travního porostu.

Tab. 17 Živočišná bioprodukce na ekofarmách v letech 2020 a 2021

Produkty	Jednotka	Počet ekofarem	Bioprodukce z BIO zvířat		Meziroční změna 2021/20 (%)
		2021	2020	2021	
Maso					
Hovězí	1 000 kg	2 130	7 441,16	8 224,31	10,5
Skopové/jehněčí	1 000 kg	617	378,98	294,13	-22,4
Kozí	1 000 kg	129	26,08	19,92	-23,6
Vepřové	1 000 kg	31	159,52	183,14	14,8
Drůbeží	1 000 kg	24	190,83	196,30	2,9
Živá zvířata – prodej jako zástav					
Zástav – telata	kusy	1 944	64 532	64 398	-0,2
Zástav – ovce	kusy	312	11 402	10 882	-4,6
Mléčná produkce					
Čerstvé mléko – kravské	1 000 l	101	32 034,69	32 360,66	1,0
– ovčí	1 000 l	8	11,49	35,33	207,5
– kozí	1 000 l	33	120,73	150,97	25,0
Upravené mléko – kravské	1 000 l	16	224,61	213,05	-5,1
– ovčí	1 000 l	3	28,50	3,30	-88,4
– kozí	1 000 l	7	101,70	80,73	-20,6
Sýr – kravský	1 000 kg	26	62,26	38,12	-38,8
– ovčí	1 000 kg	9	18,26	9,53	-47,8
– kozí	1 000 kg	24	44,27	40,48	-8,6
Další mléčná produkce					
Kysané mléčné výrobky	1 000 kg	28	110,72	89,65	-19,0
Tvaroh	1 000 kg	28	35,93	53,07	47,7
Máslo	1 000 kg	11	3,38	4,55	34,7
Smetana	1 000 l	6	3,62	2,94	-18,7
Vejce pro konzumaci	1 000 kg	41	231,58	333,38	44,0
Med	1 000 kg	2	3,35	4,10	22,4

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2020 a 2021

Každým rokem se sledují data o živočišné produkci pocházející z ekologických chovů zvířat. Následující tabulka zahrnuje živočišnou produkci, která je certifikovatelná (tj. pochází ze zvířat chovaných dle zásad EZ) a kterou farmář plánuje prodat v daném roce, ať už jako BIO nebo konvenční produkt. Snahou je získat objem reálné bioprodukce z ekofarem (tj. produkce, která může být prodána v biokvalitě), a nikoli jen objem požadované certifikované produkce či jen části produkce, kterou se podařilo prodat jako bioprodukt.

Produkce masa meziročně vzrostla o 8,8 % na 8 918 tun. Největším podílem je zastoupeno **hovězí maso**, jehož produkce každoročně narůstá (o 10,5 % v roce 2021) a dlou-

hodobě tvoří okolo 90 % celkové produkce bio masa. Biohovězí představuje 11% podíl na celkové produkci hovězího masa v ČR.

Ke zvýšení produkce došlo také v případě **vepřového masa** (o 14,8 %) a **drůbežího masa** (o 2,9 %). Podíl masa pocházejícího z těchto druhů hospodářských zvířat je však ve srovnání s hovězím masem zanedbatelný (okolo 2 % z celkové bioprodukce).

Produkce **skopového masa** naopak od roku 2016 setrvale klesá (meziročně o 22,4 %). Jeho podíl na celkovém objemu vyprodukovaného bio masa klesl na 3 %, přesto se jedná o druhý nejčastější druh masa produkovaný v biokvalitě. Výrazně,

téměř o čtvrtinu, klesla v roce 2021 také produkce **kozího masa**, což koresponduje se snížením stavů chovaných zvířat.

Za posledních pět let vzrostla produkce bio masa o téměř třetinu z původních 6 752 tun v roce 2016. Nejvíce se zvýšila produkce drůbežního masa (o 74 %), dále vepřového a hovězího masa (o 41 %, resp. 36 %). Produkce kozí masa vzrostla oproti roku 2016 o 10 %, zatímco objem ovčího masa klesl o téměř třetinu z původních 428 tun v roce 2016.

Kromě produkce masa je sledován také prodej živých **zástavových zvířat** u skotu a ovcí. V roce 2021 bylo prodáno více než 64 tis. kusů telat a téměř 11 tis. jehňat. V posledních letech prodej zástavových telat spíše stagnuje, prodej zástavových jehňat každoročně mírně klesá (meziročně o 4,6 %).

Mléčná produkce je pro přehlednost již tradičně rozdělena do několika kategorií. Jedná se o mléko čerstvé (směřující do mlékáren), dále mléko upravené (vhodné k přímé spotřebě) a sýry. Výrobky spadající mimo tyto tři hlavní kategorie jsou souhrnně označeny jako další mléčná produkce a patří sem např. kysané mléčné výrobky⁸, máslo, tvaroh či smetana.

V roce 2021 produkce **kravského mléka** i nadále stagnovala okolo 33 mil. litrů. Podobnou výši produkce jako v roce

předchozím zaznamenalo také **ovčí mléko** (okolo 40 tis. litrů čerstvého a upraveného mléka). Pouze **kozí mléko** dosahuje trvalý nárůst produkce (meziročně o 4 % na 232 tis. litrů).

U **produkce sýrů** došlo k meziročnímu poklesu u všech typů, významně u sýrů ovčích a kravských (o téměř 50 %, resp. 40 %), mírněji o 9 % u sýrů kožích. Z **dalších mléčných výrobků** byl zaznamenán pokles produkce také u kysaných mléčných výrobků a smetany (okolo 20 %). Naopak došlo k nárůstu produkce tvarohu a másla (o téměř 50 %, resp. 35 %). Tuto skutečnost lze do jisté míry vysvětlit navýšením plánované produkce u několika farem, ale také novými producenty.

Celková plánovaná produkce v roce 2021 byla u mléka kravského 35 866 316 litrů, mléka ovčího 170 980 litrů a mléka kožího 845 442 litrů. Produkce ovčího mléka oproti roku 2016 klesla o téměř třetinu, produkce kožího mléka naopak o 10 % vzrostla. Produkce kravského mléka po nárůstu v letech 2018 a 2019 na 36,5 mil. litrů zaznamenala mírný pokles, oproti roku 2016 jde však o cca 5 % nárůst.

Produkce **konzumních vajec** vzrostla po více než 20% poklesu v roce 2020 o 44 %. Nárůst produkce byl také u **medu**. Přestože poklesl počet včelstev z důvodu výskytu onemocnění varroáza, došlo meziročně k navýšení produkce o 22 %.

⁸ V kategorii kysané mléčné výrobky jsou zařazeny např. jogurty, jogurtové a kefirové mléko, zakysaná smetana a jiné fermentované výrobky.

3.3 Způsoby uplatnění produkce ekologických farem v roce 2020

Údaje o způsobu uplatnění produkce z ekofarem jsou zjišťovány zpětně (tj. v roce 2021 pro rok předchozí). Ověřován je skutečný celkový objem bioprodukce, podíl produkce prodané vůči objemu ponechanému na farmě (tzv. jiné užití zahrnující spotřebu ve formě vstupů, tj. krmiv a osiv, faremní zpracování anebo vlastní spotřebu zemědělce), dále podíl prodeje na domácím trhu vůči exportu a podíl prodeje v biokvalitě s certifikátem vůči prodeji na konvenčním trhu.

Jelikož prodej certifikovaných bioproduktů mohou realizovat farmy až po tzv. přechodném období, jsou níže prezentované údaje založeny na odpovědích pouze 4 093 z celkových 4 673 ekofarem.

Z celkového počtu 4 093 ekofarem, které měly již možnost prodat v roce 2020 alespoň jeden produkt s certifikátem, zhruba 74 % uvedlo, že byly nuceny část nebo i veškerou svoji bioprodukcí prodat na konvenčním trhu. Přičemž 49 % ekofareu uvedlo, že v roce 2020 realizovaly produkci výhradně na konvenčním trhu. Tato situace je dlouhodobě neměnná. Naopak prodej veškeré své bioprodukce s certifikátem uskutečnilo 406 ekofareu (tj. 10 % a o 30 farem více než v roce 2019). Prodej jak na konvenčním trhu, tak na trhu bioproduktů realizovalo 24 % ekofareu a zbylých 17 % ekofareu uvedlo, že v daném roce nerealizovaly prodej vůbec a svoji produkci nejčastěji spotřebovaly přímo na farmě⁹.

Nejčastěji pěstovanou tržní skupinou plodin v EZ jsou **obiloviny**. Z celkového množství 98,6 tis. tun vyprodukovaných obilovin bylo 76 % prodáno (74,9 tis. tun) a to z 81 % v biokvalitě (77 % v roce 2019). Z prodaného množství bylo 67 % obilovin uplatněno na domácím trhu a 33 % exportováno (viz Tab. 18), což jsou obdobné hodnoty jako v roce 2019. Exportovalo se především pšenice (95 %), kukuřice na zrno (76 %) a tradičně špalda (41 %). Na domácím trhu se naopak nejvíce uplatnil ječmen (84 %) a tritikále (81 %), dále žito a pšenice. U všech obilovin převládá prodej v biokvalitě (v rozmezí od 72 % u pšenice a pohanky do 100 % u prosa). Podíl neprodané produkce obilovin ve výši 24 % byl nejčastěji spotřebován jako krmivo, jedná se především o tritikále. Naopak u prosa, špaldy a pohanky byla, stejně jako v předchozích letech, prodána téměř veškerá produkce. Dle počtu farem i množství produkce zůstaly oves a pšenice i nadále nejčastěji pěstovanými obilninami a tvořily více než polovinu produkce obilovin v EZ v roce 2020.

U **luskovin na zrno** byla z celkové produkce 5 501 tun uplatněna na domácím trhu zhruba polovina, což představuje další zvýšení exportu na 49 % ze 17 % v roce 2017. Podíl prodeje v biokvalitě vzrostl z 68 na téměř 80 %. Neprodaný objem luskovin, dlouhodobě okolo 1 000 tun (20 %), byl využit přímo na farmách zejména jako krmivo.

Stejně jako v předchozích letech byla téměř veškerá produkce **brambor** prodána (83 % z celkové produkce 3 588 tun), zbylých 17 % bylo využito jiným způsobem, nejčastěji pro vlastní spotřebu zemědělce nebo jako krmivo. V roce 2020 došlo k dalšímu navýšení exportu, kdy 67 % prodané produkce mířilo do zahraničí (cca 2 000 tun). Brambory patří trvale ke komoditám, které se daří uplatnit v biokvalitě (75 %).

⁹ Spotřeba na farmě zahrnuje spotřebu ve formě vstupů (krmiva, osiva) nebo ve formě vlastní spotřeby farmáře.

Tab. 18 Způsob uplatnění rostlinné produkce ekofarem v roce 2020

Produkce RV	Uplatnění rostlinné produkce roku 2020					
	Počet farem	Celková produkce z ploch v ekol. režimu (tuny)	Podíl prodaného množství (%)	z toho prodej v biokvalitě (%)	z toho prodej na domácím trhu (%)	Podíl exportu na celkovém prodaném množství (%)
Obiloviny	742	98 581	76	81	67	33
Pšenice	396	31 832	83	72	69	31
Špalda	112	13 164	93	90	59	41
Žito	134	6 299	68	79	77	23
Ječmen	199	7 055	57	74	84	16
Oves	379	24 323	76	91	68	32
Tritikále	196	10 326	44	80	81	19
Luskoviny	113	5 501	80	79	51	49
Brambory	183	3 588	83	75	33	67
Olejniny	59	1 625	99	75	56	44
Byliny/koření	81	536	92	67	95	5
Osivo/sadba	40	599	89	82	94	6
Košťálová zelenina	23	24	86	62	100	0
z toho zelí	18	15	82	70	100	0
Listová zelenina	20	8	89	87	100	0
Plodová zelenina	55	254	92	38	88	12
Kořenová zelenina	69	1 137	97	97	63	37
z toho mrkev	37	918	99	100	66	34
z toho cibule	38	142	93	94	25	75
Jablka	288	3 154	87	64	75	25
Hrušky	129	299	80	43	99	1
Peckoviny	267	1 612	77	19	99	1
Hrozny	79	3 147	37	58	100	0

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2021.

Produkce **olejnin** dosáhla 1 625 tun a byla, stejně jako v minulých letech, z převážné většiny prodána (99 %). Z tohoto množství se 56 % uplatnilo na trhu v ČR a 44 % šlo na export. Z hlediska kvality došlo k poklesu produkce, která se prodala v kvalitě bio (z 89 % produkce v roce 2019 na 75 % v roce 2020). Zbýlých 25 % produkce bylo prodáno jako produkt konvenční.

Bylin a koření bylo vyprodukováno celkem 536 tun, z toho bylo 92 % produkce prodáno na trhu. Stejně jako v předchozích letech byla produkce uplatněna především v ČR (95 %) a dlouhodobě je významná část využita v konvenční výrobě (33 % v roce 2020).

Produkce **osiva a sadby** dosáhla 599 tun. Většina produkce jde na prodej a stejně jako v minulých letech převládá uplatnění na domácím trhu (94 %). Podíl prodeje v biokvalitě se pohybuje okolo 80 % (82 % v roce 2020, 78 % v roce 2019).

Celkově bylo vypěstováno 1 435 tun **zeleniny**, většina je prodána v čerstvém stavu, jen okolo 4 % bylo využito v rámci far-

my (k přímé spotřebě a k dalšímu zpracování). Úroda zeleniny je uplatněna především na domácím trhu, s výjimkou kořenové zeleniny (mrkve, cibule), která je dlouhodobě exportována do zahraničí (37 % v roce 2020, 61 % v roce 2019). Převážná část vyprodukované a prodané zeleniny je uváděna na trh v biokvalitě. Výjimkou byla v roce 2020 plodová zelenina, kdy téměř dvě třetiny produkce byly uplatněny v konvenci.

V roce 2020 dosáhla produkce **ovoce** 5 303 tun, z toho 83 % produkce bylo prodáno, a to převážně na domácím trhu. Na export míří dlouhodobě část produkce jablek (25 % v roce 2020) a bobulovin (37 %). Prodej v biokvalitě se nejvíce daří u jablek, následně hrušek (okolo 65 %, resp. 45 %). U peckovin byla v biokvalitě prodána necelá pětina produkce, u bobulovin čtvrtina produkce. Neprodaná část ovoce (okolo 20 %) byla nejčastěji využita k přímé spotřebě a zpracování přímo na farmě.

Celkem bylo v roce 2020 vyprodukováno 3 147 tun **hroznů** a převažovalo stejně jako v předchozích letech jiné využití (63 %) nad přímým prodejem. Produkce, která se neprodá, je zpracovávána na farmě k výrobě vína. Většina vína je pak

na trhu uplatněna v biokvalitě (82 %). Hrozny, které jsou prodány, se uplatňují výhradně na domácím trhu a končí zhruba ve stejném poměru v bio a v konvenčních vínech.

U většiny hlavních produktů **živočišné výroby** (maso, mléko, vejce, med), vyprodukovaných v roce 2020 na českých ekofarmách, dominoval prodej na domácím trhu. Do zahraničí míří dlouhodobě část produkce hovězího a skopového masa, kravské mléko a zástav telat a jehňat.

Produkce **masa** na českých ekofarmách dosáhla v roce 2020 hodnoty 8 516 tun, přičemž nejvíce bylo zastoupeno maso hovězí. V případě drůbežího a hovězího masa mířila většina produkce na trh, u skopového masa tvořil prodej 61 % produkce, zatímco u masa kozího a nově i vepřového byla až polovina produkce využita jiným způsobem. Neprodané množství kozího masa bylo především využito pro vlastní spotřebu zemědělce, necelá 2 % objemu produkce byla zpracována a dále prodána v kvalitě bio. U vepřového masa jiné užití představuje jak zpracování na farmě, tak vlastní spotřebu zemědělce.

Nejvíce se s certifikátem bio daří uplatnit drůbeží maso (93 %), dále pak maso vepřové (79 %). Vyšší zastoupení prodeje v biokvalitě má dlouhodobě také maso hovězí (45 %). Nejméně masa v kvalitě bio prodávají chovatelé ovcí a koz (12 %, resp. 0 % v roce 2020).

Většina produkce masa byla prodána, stejně jako v minulých letech, na českém trhu. Část takto uplatněné produkce však mohla být prodána v ČR přes zprostředkovatele a druhotně využita na zahraničním trhu. Přímo do zahraničí mířila již tradičně část produkce hovězího a skopového masa (33 % a 2,3 tis. tun, resp. 27 % a 56 tun). V roce 2020 byla exportována také pětina produkce vepřového masa (cca 18 tun).

Na zahraničních trzích je uplatňována také část odchovaných živých zvířat – **zástavová telata a jehňata**. V roce 2020 bylo vyvezeno téměř 15 tis. kusů telat, což představuje

22 % z celkového počtu prodaného zástavu. Objem exportu z dlouhodobého pohledu klesá (z 22 tis. kusů v roce 2014), a to i přes narůstající počet telat prodaných z ekofarem. Vývoz zástavových jehňat se dlouhodobě pohybuje okolo 2 tis. kusů, což představuje čtvrtinu z celkového počtu prodaných zástavových jehňat z ekofarem v roce 2020. Stejně jako v předchozím sledovaném období převažoval prodej zástavu do konvence. Bez certifikátu bio tak bylo v roce 2020 prodáno 85 % zástavových telat a 91 % zástavových jehňat.

Reálná produkce **mléka** činila v roce 2020 celkem 34,6 mil. litrů, nejvíce je zastoupeno mléko kravské. Prodané biomléko je uplatňováno především na domácím trhu. U mléka kozího a ovčího se jedná trvale o 100 % objemu, u mléka kravského bylo v roce 2020 uplatněno na domácím trhu 85 % prodaného objemu. Z celkového množství prodaného objemu kravského mléka byla většina (90 %) uplatněna s certifikátem bio. U kozího mléka se daří uplatnit v bio kvalitě zhruba polovina prodaného objemu (36 % v roce 2020), produkce ovčího mléka byla prodána 100 % v bio.

U kozího a ovčího mléka však dlouhodobě převažuje jiný způsob užití produkce než je prodej suroviny. U kozího mléka se jednalo o 96 % vyprodukovaného objemu, u ovčího mléka dokonce 98 %. V rámci jiného užití dominuje faremní zpracování a následný prodej mléčných výrobků. Tyto jsou prodávány především jako biopotraviny, jako konvenční produkt byly prodány výrobky z 19 % kozího a 16 % ovčího mléka. Pro vlastní spotřebu farmáře či jako krmivo pro zvířata byly využity 4 % produkce ovčího mléka a 4 % produkce kozího mléka.

Veškerá **vejce** z ekologického zemědělství (3,3 mil. kusů) byla v roce 2020 tradičně prodána na domácím trhu a podíl prodeje v biokvalitě dosáhl 98 %. Vejce tak zůstávají vysoce žádanou komoditou ekologického zemědělství.

Veškerá produkce **medu** (7,5 tuny) byla k prodeji, a to v bio kvalitě a na domácím trhu.

Tab. 19 Způsob uplatnění živočišné produkce ekofarem v roce 2020

Produkce ŽV	Uplatnění živočišné produkce roku 2020					
	Počet farem	Celková produkce	Podíl prodaného množství (%)	z toho prodej v biokvalitě (%)	z toho prodej na domácím trhu (%)	Podíl exportu na celkovém prodaném množství (%)
Hovězí maso (t)	1 991	7 768	91	45	67	33
Skopové maso (t)	662	342	61	12	73	27
Kozí maso (t)	135	23	46	0	100	0
Vepřové maso (t)	32	177	50	79	80	20
Drůbeží maso (t)	25	205	95	93	100	0
Zástav-telata (ks)	1 815	67 329	100	15	78	22
Zástav-ovce (ks)	292	10 466	98	9	76	24
Mléko ovčí (tis. l)	12	139	2	100	100	0
Mléko kozí (tis. l)	43	1 033	4	36	100	0
Mléko kravské (tis. l)	1 116	33 410	86	90	85	15
Vejce (tis. ks)	36	3 265	95	98	100	0
Med (kg)	2	7 530	100	100	100	0

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2021.

4. VÝROBA BIOPOTRAVIN

4.1 Počet výrobců biopotravin

Ke konci roku 2021 bylo v ČR registrováno 944 výrobců biopotravin, což představuje 9% meziroční navýšení a přiblížení se dvoucifernému tempu růstu z let 2016 až 2019 (viz Tab. 20). V průběhu roku 2021 se nově registrovalo 126 subjektů, a 47 naopak svoji činnost ukončilo.

K nejčastěji provozovaným činnostem patřily v roce 2021, stejně jako v předchozích letech, zpracování a konzervování masa a výroba masných výrobků, zpracování a konzervování ovoce a zeleniny, výroba mléčných výrobků a výroba vína z vinných hroznů (viz Tab. 21). K největšímu meziročnímu nárůstu registrovaných subjektů došlo v oblasti zpracování hovězího masa (10.11) a zpracování ovoce a zeleniny (10.39), dále u výroby ostatních potravinářských výrobků (nejčastěji doplňků stravy) a zpracování čaje a kávy.

Z pohledu struktury výrobců dle velikosti obrátu za biopotraviny je patrná dominance několika málo hlavních výrobců biopotravin. Téměř 70 % výrobců uvedlo, že v roce 2020 za biopotraviny utržily méně než 2 mil. Kč a jejich podíl na celkovém obrátu dosáhl necelá 4 %. Naopak 36 firem s největším obrátu za biopotraviny (nad 20 mil. Kč) realizuje téměř 80 % celkové výroby biopotravin v ČR, přitom

9 největších firem s obrátu za bio nad 100 mil. Kč tvoří cca 54 % celkového obrátu.

Do výroby biopotravin se pouští jak „bio specialisté“¹⁰, tak střední a velké potravinářské firmy. V roce 2020 uvedla třetina výrobců, že obrát za biopotraviny se podílí na jejich celkovém obrátu do 10 % a téměř podobný podíl výrobců (29 %) naopak uvedl, že podíl za prodej biopotravin u nich činí téměř 100 % jejich obrátu.

Nejčastější kategorií výrobců v roce 2020 byly podniky, u kterých prodej biopotravin představuje 99 až 100 % jejich celkového obrátu. Tato kategorie je tvořena převážně farmárními zpracovateli. Druhou nejpočetnější kategorií byly naopak podniky s podílem biovýroby od 1 do 10 % z celkového obrátu. Tyto dvě kategorie představovaly 50 % výrobců biopotravin, přičemž jejich podíl na celkovém obrátu výroby v ČR dosahoval 34 %. Největšího podílu na celkovém obrátu výrobců (30 %) dosahovaly opět firmy, u nichž se prodej biopotravin podílel na jejich celkovém obrátu mezi 75 až 99 %.

Z celkového obrátu výroby biopotravin v roce 2020 ve výši 5 249 mil. Kč se uplatnilo na českém trhu 2 702 mil. Kč, tj. 52 %, podobná hodnota jako v letech předchozích.

¹⁰ Bio specialista je zde míněn jako výrobce zaměřený převážně nebo výhradně na výrobu biopotravin.

Do zahraničí vyvezli tedy čeští výrobci biopotravin za téměř 2 547 mil. Kč. Vývoz biopotravin z ČR každoročně narůstá a směřuje převážně do zemí EU, přičemž největší objem biopotravin (1 297 mil. Kč) byl vyvezen do ostatních zemí EU nesousedících s ČR. Hlavním obchodním partnerem zůstává nadále Německo (593 mil. Kč), následovalo Rakousko (228 mil. Kč), které předstihlo Slovensko (224 mil. Kč). Do zemí mimo EU směřoval vývoz biopotravin v hodnotě zhruba 113 mil. Kč.

Na českém trhu využívali výrobci k prodeji biopotravin nejčastěji maloobchodní řetězce (28 %), specializované prodejny zdravé výživy a biopotravin (18 %) a velkoobchody (17 %). Zhruba desetina biopotravin směřovala k dalšímu výrobci (např. vyrobené mouky / směsi, med, koření a bylinky, oleje, cukr). Zbylých 28 % objemu distribuovali výrobci prostřednictvím přímého prodeje (8 %) a e-shopů (13 %), ostatních typů prodejen (2 %), přes překupníka (2 %), v lékárnách (1 %) a gastronomii (2 %).

Tab. 20 Vývoj počtu registrovaných výrobců biopotravin (2010–2021)

Ukazatel	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Počet výrobců	404	422	448	471	506	542	607	674	750	825	865	944
Meziroční změna (%)	2,3	4,5	6,2	5,1	7,4	7,1	12,0	11,0	11,3	10,0	4,8	9,1
Počet (% podíl) skončených výrobců	56 (14,2)	55 (13,6)	43 (10,2)	40 (8,9)	37 (7,9)	40 (7,9)	32 (5,9)	42 (6,9)	30 (4,5)	58 (7,7)	59 (7,2)	47 (5,4)
Počet (% podíl) nových výrobců	65 (16,1)	73 (17,3)	69 (15,4)	63 (13,4)	72 (14,2)	76 (14,0)	97 (16,0)	109 (16,2)	105 (14,0)	133 (16,1)	99 (11,4)	126 (13,3)

Zdroj: MZe a REP (údaj k 31. 12. daného roku); zpracovala ČTPEZ.

Tab. 21 Výrobci biopotravin dle druhu ekonomické aktivity v letech 2020 a 2021

Kód	Ekonomická aktivita (dle NACE) ¹⁾	Počet výrobců biopotravin ²⁾	
		2020	2021
10.1	Zpracování a konzervování masa a výroba masných výrobků	147	176
10.11	Zpracování a konzervování masa, kromě drůbežího	135	165
10.12	Zpracování a konzervování drůbežího masa	2	3
10.13	Výroba masných výrobků a výrobků z drůbežího masa	10	8
10.2	Zpracování a konzervování ryb, korýšů a měkkýšů	4	5
10.3	Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	137	156
10.31	Zpracování a konzervování brambor	4	4
10.32	Výroba ovocných a zeleninových šťáv	38	43
10.39	Ostatní zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	95	109
10.4	Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků	25	26
10.41	Výroba olejů a tuků	25	26
10.42	Výroba margarínu a podobných jedlých tuků	0	0
10.5	Výroba mléčných výrobků	92	91
10.51	Zpracování mléka, výroba mléčných výrobků a sýrů	89	87
10.52	Výroba zmrzliny	3	4
10.6	Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků	57	59
10.61	Výroba mlýnských výrobků	52	53
10.62	Výroba škrobářenských výrobků	5	6
10.7	Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků	31	39
10.71	Výroba pekařských a cukrářských výrobků, kromě trvanlivých	14	17

Kód	Ekonomická aktivita (dle NACE) ¹⁾	Počet výrobců biopotravin ²⁾	
		2020	2021
10.72	Výroba sucharů a sušenek; výroba trvanlivých cukrářských výrobků	14	19
10.73	Výroba makaronů, nudlů, kuskusu a podobných moučných výrobků	3	3
10.8	Výroba ostatních potravinářských výrobků	202	219
10.81	Výroba cukru	11	13
10.82	Výroba kakaa, čokolády a cukrovinek	14	13
10.83	Zpracování čaje a kávy	59	68
10.84	Výroba koření a aromatických výtažků	20	18
10.85	Výroba hotových pokrmů	5	4
10.86	Výroba homogenizovaných potravinářských přípravků a dietních potravin	2	1
10.89	Výroba ostatních potravinářských výrobků j. n.	91	102
11.0	Výroba nápojů	89	96
11.01	Destilace, rektifikace a míchání lihovin	2	2
11.02	Výroba vína z vinných hroznů	69	72
11.03	Výroba jablečného vína a jiných ovocných vín	2	2
11.04	Výroba ostatních nedeštělovaných kvašených nápojů	0	0
11.05	Výroba piva	7	7
11.06	Výroba sladu	3	3
11.07	Výroba nealkoh. nápojů; stáčení minerálních a ostatních vod do lahví	6	10
82.92	Balící činnosti	12	14
x	Bez certifikátu	69	63
Celkem		865	944

¹⁾ NACE – standardní klasifikace ekonomických činností pro statistické účely.

²⁾ Počty subjektů jsou stanoveny na základě přiřazení jedné hlavní činnosti subjektu (dle velikosti obrátu).

Zdroj: REP a kontrolní organizace (ABCERT AG, Biokont CZ, Bureau Veritas, KEZ); zpracovala ČTPEZ.

4.2 Počet faremních zpracovatelů

Z oficiálních údajů REP ke konci roku 2021 vyplývá, že z celkového počtu 944 registrovaných výrobců biopotravin bylo 414 současně registrováno i v kategorii ekozemědělec. Jelikož ne každá ekofarma registrovaná zároveň jako výrobce realizuje zpracování vlastních bioproduktů nebo provozuje výrobu biopotravin v místě farmy, je počet faremních zpracovatelů nižší. V roce 2021 realizovalo zpracování bioproduktů v místě jejich produkce 313 faremních zpracovatelů. Jinými slovy zhruba třetina výrobců jsou faremní zpracovatelé. Jejich podíl do roku 2014 každoročně vzrůstal (z 20 % v roce 2008 až na téměř 40 %), následně mírně poklesl na 33 % v roce 2017 a od té doby stagnuje okolo této hodnoty.

Z pohledu registrovaných ekozemědělců je rozsah zpracování vlastních výrobků přímo na farmě stále na nízké úrovni a stagnuje poslední tři roky okolo 6 %. Vzhledem k tomu, že řada ekofarm má certifikovanou pouze zemědělskou pro-

dukci a již nikoli navazující zpracovatelské kapacity, lze předpokládat, že rozsah faremního zpracování na ekofarmách je vyšší. Naopak někteří certifikovaní faremní zpracovatelé svoji činnost ve skutečnosti vůbec neprovozují nebo jen v omezené míře dle poptávky spotřebitelů.

Díky úpravám legislativy ve prospěch faremního zpracování a prodeje malých množství ze dvora, vzniku poradenské organizace a obecně většímu povědomí o povinnostech a možnostech, počet farem (ekologických i konvenčních) snažících se uplatnit svoje výrobky přímo na trhu každoročně roste. V průběhu roku 2021 začalo nově s faremním zpracováním 40 subjektů, zatímco 9 činností ukončilo.

Faremní zpracovatelé se soustředí výhradně na český trh a biovýrobky jsou kromě prodeje přímo z farmy nejčastěji nabízeny ve specializovaných prodejnách biopotravin či na trzích, a to jak v regionu výrobce, tak ve větších městech. Boom zažívá stále prodej faremních výrobků online skrze e-shopy, a to jak vlastní tak jiných obchodníků (např. Scuk.cz).

Nejčastějším typem faremního zpracování zůstává zpracování a prodej hovězího masa, kdy rostoucí počet farem buduje vlastní bouchárny, případně i menší jatka. Na druhé místo se poprvé vyhoupllo zpracování ovoce a zeleniny.

Třetí nejpočetnější skupinou jsou faremní zpracovny mléka a mléčných výrobků. Významné je také faremní zpracování vinných hroznů a produkce biovin, viz Tab. 22.

Tab. 22 Počet a zaměření faremních zpracovatelů bioproduktů v letech 2020 a 2021

Kód	Ekonomická aktivita (dle NACE) ¹⁾	Počet faremních zpracovatelů	
		2020	2021
10.1	Zpracované a konzervované maso a výrobky z masa	67	78
10.2	Zpracované a konzervované ryby, korýši a měkkýši	0	0
10.3	Zpracované a konzervované ovoce a zelenina	59	70
10.4	Rostlinné a živočišné oleje a tuky	3	3
10.5	Mléčné výrobky a zmrzlina	67	67
10.6	Mlýnské a škrobářské výrobky	8	10
10.7	Pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky	3	3
10.8	Ostatní potravinářské výrobky	18	21
11.0	Nápoje	57	61
11.02	Víno z vinných hroznů	53	56
Celkem		282	313

¹⁾ NACE – standardní klasifikace ekonomických činností pro statistické účely.

Zdroj: REP a kontrolní organizace (ABCERT AG, Biokont CZ, Bureau Veritas, KEZ); zpracovala ČTPEZ.

5. OBCHOD S BIOPOTRAVINAMI

Celkový obrat s biopotravinami realizovaný českými subjekty dosáhl v roce 2020 zhruba 9,4 mld. Kč. Z toho do zahraničí byly vyvezeny biopotraviny v hodnotě okolo 3,4 mld. Kč a obrat domácího biotruhu vzrostl meziročně o 14 % na téměř 6,0 mld. Kč. Průměrná roční spotřeba na obyvatele vzrostla na 562 Kč a podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů dosáhl 1,8 % (viz Tab. 23). Za posledních pět let se biotruh více než zdvojnásobil a podobně dynamický růst je očekáván i v příštích letech. V EU průměrná roční spotřeba biopotravin na obyvatele dosáhla 102 EUR a biopotraviny na celkovém trhu potravin tvoří okolo 5 %.

Objem dovozu finálních biopotravin je odhadován v roce 2020 na 3 479 mil. Kč¹¹, což představuje 58% podíl na maloobchodním obratu v ČR. Významný podíl dovozu realizují přímo maloobchodní řetězce (odhadem 1 221 mil. Kč). Důležitá se biopotraviny běžné denní spotřeby, především hotové pokrmy (včetně dětských výživ), potravinové doplňky, koření, káva a čaj. Necelou třetinu dovozu pak tvoří ovoce a zelenina ze západní a jižní Evropy.

Detailně je sledován dovoz biopotravin a bioproduktů ze třetích zemí. V roce 2020 bylo do ČR dovezeno více než 29 625 tun biokomodit z celkem 40 zemí světa, což je zatím nejvyšší objem v historii sledování (meziroční 16% nárůst). Nejvíce zboží bylo dovezeno opět z Indie (6 453 tun), dále Argentiny (6 114 tun), Ukrajiny (4 208 tun) a Kazachstánu

(3 588 tun). Mezi komoditami dominoval, stejně jako v předchozích letech, třtinový cukr s objemem 15 232 tun, který byl importován zejména z Indie a Argentiny. Druhý největší objem představoval dovoz olejnin (6 689 tun), především lněného semínka z Kazachstánu a Ruské federace. Třetí největší dovozovou kategorií tvořilo nezpracované ovoce a ořechy (4 366 tun), zejména dovoz mraženého bobulového ovoce z Ukrajiny.

5.1 Poptávka po biopotravinách

Hlavní nakupovanou kategorií biopotravin jsou dlouhodobě „Ostatní zpracované potraviny“ (42% podíl a 2 489 mil. Kč), druhou příčku obsadila kategorie „Ovoce a zelenina“ (17 %, 1 024 mil. Kč) následovaná kategorií „Mléko a mléčné výrobky“ (16 %, 950 mil. Kč), viz Tab. 24.

Při detailnějším rozčlenění kategorie „Ostatní zpracované potraviny“ jsou nejvíce zastoupenými položkami Káva a čaj s obratem 597 mil. Kč, dále Hotové pokrmy (vč. dětských), Doplňky stravy, Kakao, čokoláda a cukroviny a Koření a aromatické výtažky. Obrat 896 mil. Kč zůstává pro Ostatní zpracované potraviny jinde neuvedené. Z tohoto detailnějšího rozčlenění je patrné, že nejčastěji nakupovanou biopotravinou je „Ovoce a zelenina“, následuje „Mléko a mléčné výrobky“, viz Graf 6.

Tab. 23 Vývoj trhu biopotravin v ČR (2007–2020)

Ukazatel	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2018	2019	2020
Celkový obrat s biopotravinami včetně vývozu (mld. Kč)	1,39	1,98	2,24	2,72	3,73	5,70	7,02	8,26	9,41
Vývoz (mld. Kč)	0,10	0,37	0,57	0,77	1,48	2,37	2,59	3,00	3,43
Spotřeba biopotravin v ČR (mld. Kč)	1,29	1,61	1,67	1,95	2,25	3,33	4,43	5,26	5,99
Meziroční změna obratu biopotravin (%)	70	-10	4,6	9,5	11,4	30,5	33,0	18,7	13,9
Podíl na celkové spotřebě potravin a nápojů (%)	0,55	0,65	0,65	0,71	0,81	1,05	1,31	1,52	1,77
Spotřeba na obyvatele a rok (Kč)	126	154	158	185	213	314	416	492	562
Podíl dovozu na obratu biopotravin (%)	62	n. d.	60	57	62	57	60	57	58
Podíl řetězců na obratu biopotravin (%)	68	68	64	64	61	58	51	50	47

Zdroj: Statistická šetření ÚZEI.

¹¹ Zahrnuty jsou údaje o dovozu finálních biopotravin a jen částečně zemědělských komodit, proto hodnota dovozu bude zřejmě vyšší.

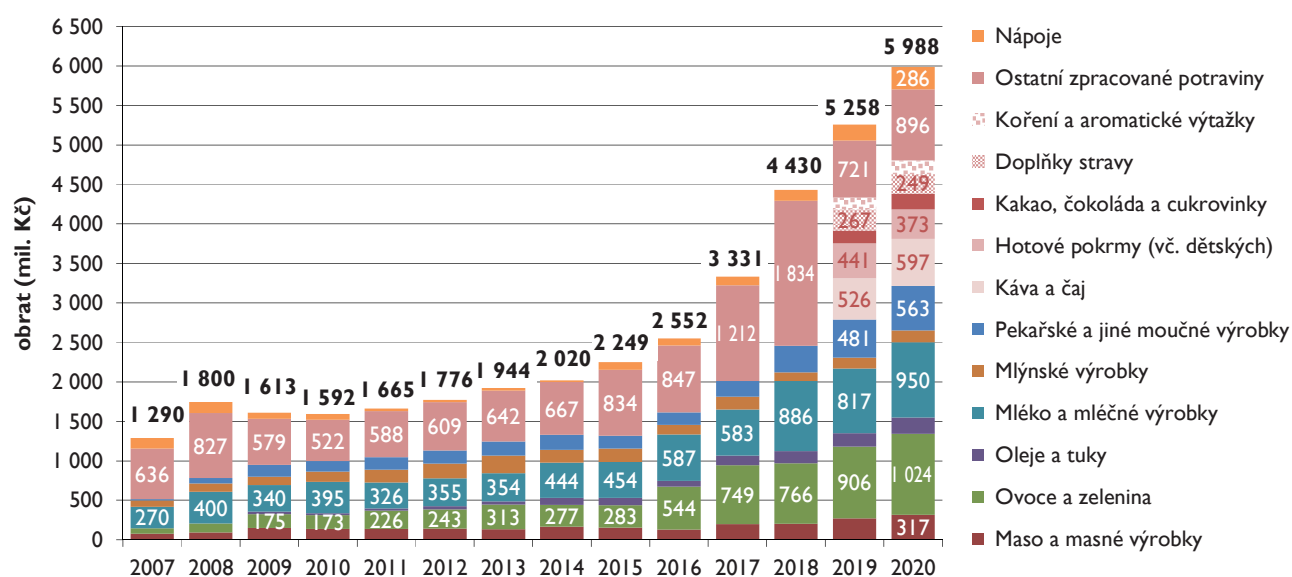
Tab. 24 Podíl hlavních kategorií potravin na celkovém obratu biopotravin (2007–2020)

Hlavní kategorie potravin	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2018	2019	2020
	podíl kategorie potravin (%)								
Maso a masné výrobky	6,2	9,5	8,5	6,9	6,9	5,9	4,6	5,2	5,3
Ovoce a zelenina*	5,4	10,8	13,6	16,1	12,6	22,5	17,3	17,2	17,1
Oleje a tuky	x	1,8	1,9	2,1	4,2	3,6	3,5	3,2	3,5
Mléko a mléčné výrobky	20,9	21,1	19,6	18,2	20,0	17,5	20,0	15,5	15,9
Mlýnské a škrobářské výrobky	6,0	6,3	9,7	11,7	7,5	4,9	2,5	2,6	2,5
Pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky	1,6	9,4	9,4	9,2	7,3	5,9	7,6	9,1	9,4
Ostatní zpracované potraviny	49,3	35,9	35,3	33,0	37,1	36,4	41,4	43,2	41,6
Nápoje*	10,6	5,2	2,0	2,7	4,2	3,3	3,1	3,8	4,8
Celkem	100	100	100	100	100	100	100	100	100

* Do roku 2008 jsou ovocné/zeleninové džusy a šťávy zahrnovány do kategorie Nápoje, od roku 2009 jsou součástí kategorie Ovoce a zelenina.

Zdroj: Statistická šetření ÚZEI.

Graf 6 Podíl hlavních kategorií potravin na celkovém obratu biopotravin (2007–2020)

Zdroj: Statistická šetření ÚZEI; zpracovala ČTPEZ.

5.2 Způsob distribuce biopotravin

Nejvíce biopotravin nakupují čeští spotřebitelé tradičně v maloobchodních řetězcích, tj. v supermarketech a hypermarketech (32 % a 1,9 mld. Kč v roce 2020), jejich podíl však posledních pět let klesá. Na druhé místo se poprvé dostaly e-shopy, které předstihly prodejny zdravé výživy a biopotravin. Velmi těsně se pak na čtvrtém místě umístily drogerie.

Prodej přes e-shopy využívají často farmy a výrobci k prodeji vlastních výrobků, v roce 2020 se jednalo o čtvrtinu obratu, proto byla částka ve výši 332 mil. Kč přesunuta do kategorie přímého prodeje. Odhadem pak prodej biopotravin prostřednictvím přímého prodeje dosahuje 698 mil. Kč a 11,7 %, obrat přes cizí e-shopy 996 mil. Kč a 16,6 %, viz Tab. 25.

Lze konstatovat, že využití jednotlivých odbytových míst reflektuje situaci související s pandemií COVID-19, kdy spotřebitelé ve zvýšené míře využívali pro nákup potravin e-shopy a naopak došlo k poklesu uplatnění přes gastronomická zařízení (včetně školního stravování). Za pozitivní lze považovat skutečnost, že dochází k nárůstu odbytu prostřednictvím faremního a ostatního přímého prodeje (698 mil. Kč v roce 2020, 502 mil. Kč v roce 2019, 418 mil. Kč v roce 2018).

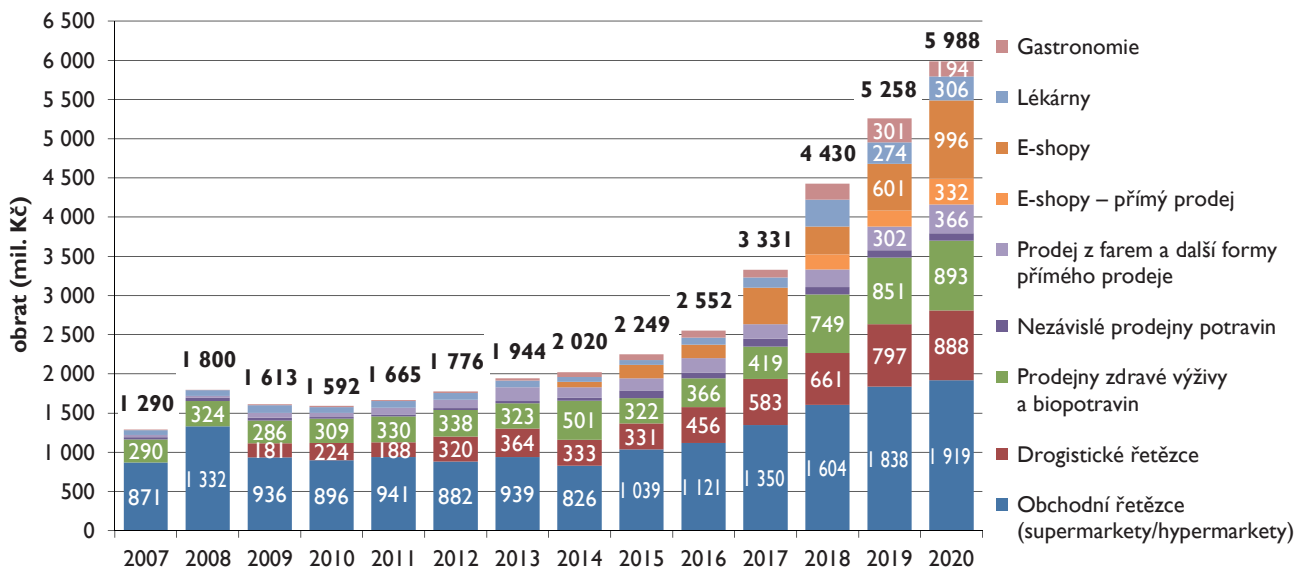
Tab. 25 Podíl hlavních odbytových míst na celkovém obratu biopotravin (2007–2020)

Odbytové místo v ČR	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2018	2019	2020	2020
	podíl odbytového místa v ČR (%)									(mil. Kč)
Supermarkety/ hypermarkety ¹⁾	67,5	69,2	67,8	67,0	60,9	58,0	51,1	50,2	46,9	2 807
z toho drogerie	x	11,2	11,3	18,7	14,7	17,5	14,9	15,2	14,8	888
Prodejny zdravé výživy a biopotravin	22,5	17,7	19,8	16,6	14,3	12,6	16,9	16,2	14,9	893
Nezávislé prodejny potravin	2,5	2,4	1,4	1,6	4,2	3,0	2,1	1,8	1,6	94
Faremní a ostatní přímý prodej	2,0	3,9	5,2	8,9	7,0	5,4	9,5	9,6	11,7	366/ 698
E-shopy ²⁾	x	x	x	x	7,8	14,1	8,0	11,4	16,6	1 328/ 996
Lékárny	5,0	6,0	5,2	4,5	2,6	3,9	7,7	5,2	5,1	306
Gastronomie	0,5	0,8	0,6	1,4	3,2	3,0	4,7	5,7	3,2	194
Celkem	100	100	100	100	100	100	100	100	100	5 988

¹⁾ Součástí kategorie „Supermarkety/ hypermarkety“ jsou i drogistické řetězce (drogerie).

²⁾ Vzhledem k tomu, že jsou e-shopy využívány k přímému prodeji biopotravin samotnými výrobci i farmami, je od roku 2018 příslušná část obratu přičtena k přímému prodeji a odečtena v kategorii e-shopů.

Zdroj: Statistická šetření ÚZEI; zpracovala ČTPEZ.

Graf 7 Podíl hlavních odbytových míst na celkovém obratu biopotravin (2007–2020)

Pozn.: Od roku 2009 jsou samostatně uváděny údaje pro drogistické řetězce.

Zdroj: Statistická šetření ÚZEI; zpracovala ČTPEZ.

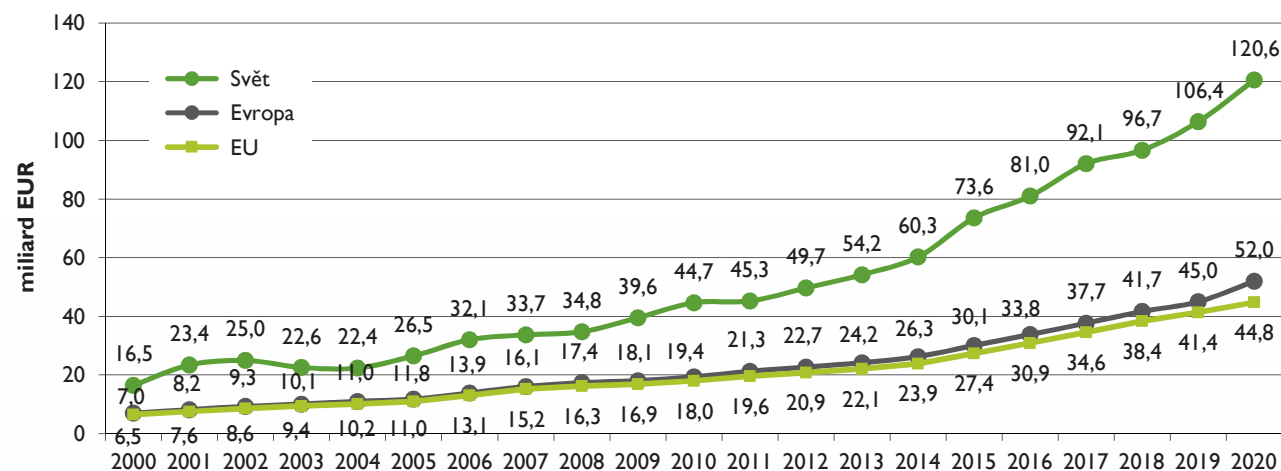
Export biopotravin

V roce 2020 byly do zahraničí vyvezeny biopotravin v hodnotě 3,43 mld. Kč (36 % jejich celkového obratu). Objem vývozu každoročně narůstá (meziročně o 14 % z 3,0 mld. Kč v roce 2019). Většinu biopotravin exportuje ČR v rámci EU, nejdůležitějším obchodním partnerem zůstává Německo. Mezi největší exportéry patřily E D & F Man Ingredients s. r. o., RACIO, s. r. o., SOLEX AGRO, s. r. o., Sonnentor, s. r. o., Lifefood Czech Republic s. r. o., HiPP Czech s. r. o., ExtraVit s. r. o., PRO-BIO, obchodní společnost s. r. o., ÚSOVSKO FOOD a. s. a FRUJO, a. s., které společně tvoří 62 % celkového vývozu.

5.3 Mezinárodní srovnání¹²

Celosvětový trh s biopotravinami v roce 2020 překonal hranici 120 mld. EUR a vykázal 13% meziroční nárůst (106 mld. EUR v roce 2019). Nejvýznamnějším trhem jsou Spojené státy americké s 49,5 mld. EUR, následované Německem (15,0 mld. EUR), Francií (12,7 mld. EUR) a Čínou (10,2 mld. EUR).

Evropský trh biopotravin vzrostl meziročně o 15 % a dosáhl 52,0 mld. EUR (44,8 mld. EUR tvoří trh EU). Jedná se o nejvyšší nárůst zaznamenaný od roku 2007. Za posledních deset

Graf 8 Vývoj trhu biopotravin ve světě, Evropě a EU (2000–2020)

Zdroj: Světová ročenka EZ.

¹² Zdroj Světová ročenka EZ: Willer, Helga, Jan Trávníček, Claudia Meier and Bernhard Schlatter (Eds.) (2022): The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends 2022. Research Institute of Organic Agriculture FiBL, Frick, and IFOAM – Organics International, Bonn.

let se spotřeba biopotravin v Evropě zvýšila více než 2,5krát z původních 19,4 mld. EUR (viz Graf 8). Zároveň ne všechny země pravidelně poskytují údaje o domácích trzích, a tak lze předpokládat, že evropský trh biopotravin je větší, než je uváděno.

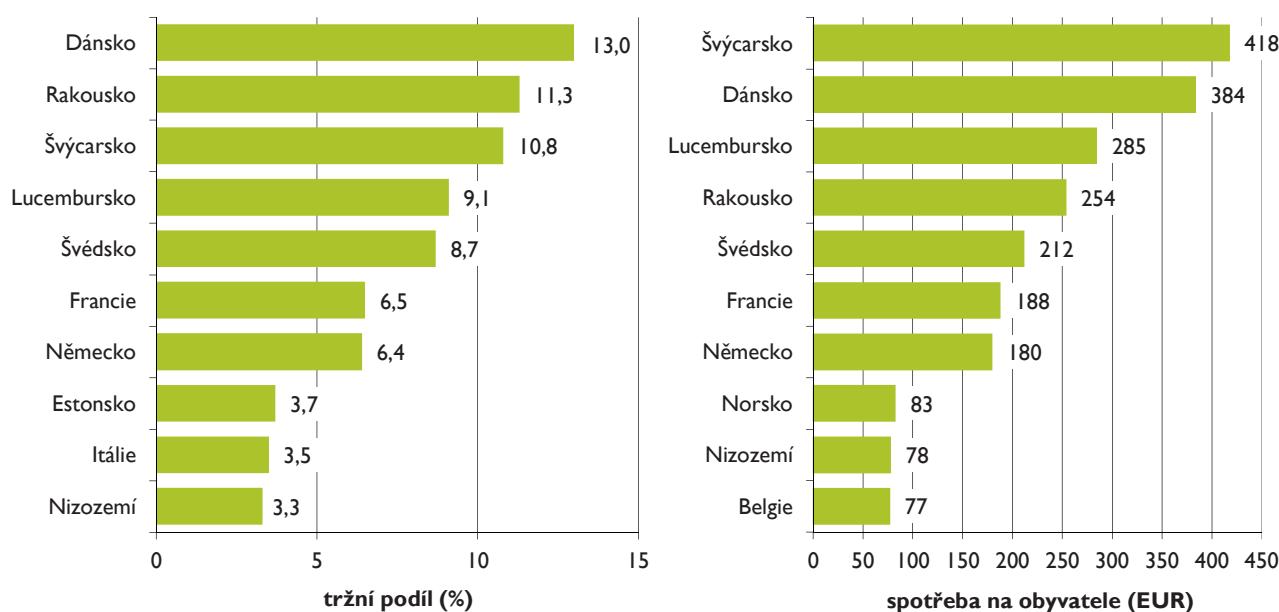
V rámci Evropy je prodej biopotravin soustředěn zejména v západní Evropě. Největší trh biopotravin má Německo, které spolu s Francií, Itálií a Švýcarskem tvoří dvě třetiny celkového obrátu.

Podobně jako v předchozích letech byla nejvyšší spotřeba biopotravin na obyvatele v roce 2020 ve Švýcarsku (418 EUR) a Dánsku (384 EUR). Švýcarsko se nově stalo světovou jedničkou, částečně i díky růstu hodnoty švýcarského franku. Dále následovalo Lucembursko (285 EUR) a Rakousko (254 EUR). Celkem v sedmi zemích překročila roční spotřeba biopotravin na osobu 100 EUR, viz Graf 9. Průměrná roční útrata v Evropě dosáhla 63 EUR na osobu (102 EUR v rámci

EU, tj. cca 2 500 Kč). V zemích střední a východní Evropy jsou výdaje spotřebitelů za bio stále nízké. Jsou však patrné signály, že trhy se v současné době rychle rozvíjejí, a to zejména v pobaltských zemích. V ČR se spotřeba biopotravin na obyvatele a rok pohybuje okolo 22 EUR.

Vhodnějším ukazatelem je hodnota podílu biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů. V celosvětovém měřítku drží prvenství evropské země. Dánsko bylo první zemí, která překonala 10% hranici a má nejvyšší podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin na světě (13,0 % v roce 2020). Další dvě země, které překonaly tuto hranici, jsou Rakousko (11,3 %) a Švýcarsko (10,8 %), viz Graf 9. Z nových členských zemí dosahuje nejvyššího podílu biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů Estonsko (3,7 %), které se dostalo nově mezi první desítku evropských zemí. Podíl spotřeby biopotravin v ČR dosáhl 1,8 %. Průměrný podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin v rámci EU je odhadován okolo 5 %.

Graf 9 Deset zemí Evropy s nejvyšším podílem biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů a nejvyšší roční spotřebou biopotravin na obyvatele (EUR), 2020

Zdroj: Světová ročenka EZ, Eurostat.

6. PODPORA EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ A VÝROBY BIOPOTRAVIN

6.1 Vývoj finančních podpor ze strany státu v EZ

První finanční prostředky na podporu vzniku ekologicky hospodařících podniků byly uvolněny již v letech 1990 až 1992. Výrazný rozvoj EZ nastal po roce 1998, především díky obnově státní podpory, která byla až do roku 2003 poskytována na základě nařízení vlády, kterým se stanovily podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství.

Od roku 2004 bylo EZ jedním z podporovaných titulů v rámci agroenvironmentálních opatření, čímž byla zajištěna finanční podpora ekologických zemědělců i po vstupu ČR do EU. Podmínky finanční podpory ze strany státu jsou v členských zemích EU upraveny tzv. programovým dokumentem vždy na sedmileté období, v případě ČR se jednalo o Horizontální plán rozvoje venkova (2004–2006), Program rozvoje venkova PRV (2007–2013) a aktuálně platný PRV (2014–2020). V rámci stávajícího PRV je EZ s platností od roku 2015¹³ podporováno samostatným opatřením (mimo agroenvironmentální a klimatická opatření).

Zároveň jsou ekologičtí zemědělci od roku 2004 a nově i výrobci biopotravin od roku 2007 bodově zvýhodněni u dalších vybraných opatření v rámci PRV. Tím subjekty registrované v EZ mají často vyšší šanci na schválení a financování jejich projektů.

Od roku 2004 je rozvoj EZ podporován také prostřednictvím akčního plánu. V roce 2021 byl v platnosti již čtvrtý Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství na období 2021–2027 (schválený vládou v květnu 2021). Tento základní strategický dokument rozvoje ekozemědělství je implementován ve většině členských států Evropské unie.

6.2 Základní dotace na plochu

V roce 2021 měli ekologičtí zemědělci možnost čerpat dotace stále z opatření EZ v rámci PRV (2014–2020). Vzhledem ke zpoždění schvalování podmínek pro nové programové období, bylo stávající programové období 2014–2020 prodlouženo Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/2220 do 31. prosince 2022.

V přechodném roce 2021, s ohledem na ukončení programového období 2014–2020, již nebylo možné uzavřít nový pětiletý závazek. Umožněno bylo ovšem neomezeně navýšit výměru již uzavřeného navazujícího dvouletého závazku uzavřeného v roce 2020 nebo vstoupit do nového navazujícího opatření EZ, a to formou jednoletého závazku. Do závazku mohli vstoupit i zcela noví žadatelé a zcela nové pozemky, podmínka předchozího zařazení v opatření EZ nastavená

v roce 2020 byla zrušena. Souběh starých (EZ) a nových (navazující EZ) závazků u jednoho žadatele byl umožněn, nikoli však na stejném pozemku.

Výše plateb pro dobíhající pětileté i navazující dvou a jednoleté závazky je stanovena fixně v EUR na celé období a skutečná výše platby v Kč se každoročně vypočte dle platného směnného kurzu – pro rok 2021 platí směnný kurz 26,242 Kč/EUR.

Platba je poskytována na plochu ekologicky obhospodařované půdy s diferenciací dle užití ploch (tj. pěstovaných kultur). Od roku 2015 jsou zavedeny mírně vyšší platby na plochy v přechodném období. Detailní podmínky poskytování dotací v EZ jsou specifikovány příslušným nařízením vlády č. 76/2015 Sb., o podmínkách provádění opatření EZ a nařízením vlády č. 331/2019 Sb., o podmínkách provádění navazujícího opatření EZ – platné pro rok 2021.

Cílem opatření EZ je podporovat systémy hospodaření šetrné k životnímu prostředí – zachovat a zlepšit půdní úrodnost, zajistit čistotu vod, posílit biodiverzitu a zvýšit ekologickou stabilitu a estetickou hodnotu krajiny.

Vývoj a změny v nastavení plateb

Od roku 2004, kdy byla podpora EZ poskytována na 4 tituly (travní porosty, orná půda, zelenina a speciální byliny a trvalé kultury zahrnující vinice, sady a chmelnice), se nabídka v roce 2015 rozšířila o další 3 tituly na orné půdě: pěstování trav na semeno, dočasný travní porost na orné půdě a dočasný úhor; v rámci trvalých kultur vznikl samostatný titul pro vinice a chmelnice, nový titul pro krajinnotvorný sad (jiná trvalá kultura) a zachovány byly oba tituly pro ovocné sady (intenzivní a ostatní) implementované od roku 2010. Naopak se zavedením podmínky podpory pouze pro uzavřené ekofarmy bez souběhu produkce v rostlinné výrobě byl zrušen titul podporující nižší sazbou travní porosty ekofarem se souběhem platný od roku 2008.

K rozdělení platby u sadů došlo v roce 2010. Původní vyšší platba byla poskytována na tzv. intenzivně obhospodařované sady s minimálním počtem 200 ks/ha vyjmenovaných druhů stromů nebo 800 ks/ha vyjmenovaných druhů bobulovin. Nižší sazba platila pro sady, které nesplňovaly výše uvedenou limitní podmínku hustoty výsadby. Toto rozdělení zůstalo v rámci nového programového období zachováno, došlo pouze k úpravě kritérií pro minimální stanovenou hustotu druhů stromů/keřů (intenzivní sady: jadroviny – min. 500 ks/ha, peckoviny min. 200 ks/ha, ovocné keře – min. 2 000 ks/ha; ostatní sady: ovocné stromy – min. 100 ks/ha, ovocné keře – min. 1 000 ks/ha).

V roce 2016 byl doplněn titul pěstování jahodníku. V roce 2018 proběhla revize a mírné snížení výše plateb u titulu ovocné sady – ostatní z důvodu vypuštění podmínky ponechání 5–15 % plochy bez mechanické údržby v těchto sadech. V roce

¹³ Vzhledem ke zpoždění schvalování nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1305/2013, kterým se určují podmínky PRV (2014–2020), bylo PRV spuštěno až od roku 2015. Rok 2014 byl rokem přechodovým, kdy zůstaly v platnosti ještě podmínky původního PRV.

Tab. 26 Srovnání výše plateb na hektar v EZ dle PRV 2014–2020 a PRV 2007–2013

Užití půdy	Hospodaření/dotace (EUR/ha)	Opatření EZ		Opatření EZ navazující		2014
		přechodné období	ekologická produkce	přechodné období	ekologická produkce	
Trvalý travní porost	Trvalý travní porost*	84	83	86	83	71 / 89
Orná půda	Zelenina nebo speciální byliny	536	466	537	466	564
	Jahodník	669	583	670	583	x
	Trávy na semeno	265	180	266	180	x
	Ostatní plodiny	245	180	247	180	155
	Travní porost	79	69	81	69	x
	Úhor	34	29	35	29	x
Trvalá kultura	Ovocný sad – intenzivní	825	779	830	779	849
	Ovocný sad – ostatní	419	417	420	417	510
	Vinice	900	845	900	845	849
	Chmelnice	900	845	900	845	849
	Jiná trvalá kultura – s ekologicky významným prvkem krajinyotvorný sad	165	165	70	67	x

* Vyšší platba na travní porosty v roce 2014 (89 EUR/ha) byla zavedena v letech 2008 až 2014 pro ekofarmy obhospodařující veškerou plochu v EZ, tedy bez souběhu s konvencí.

Zdroj: PRV 2007–2013 a PRV 2014–2020 pro rok 2021.

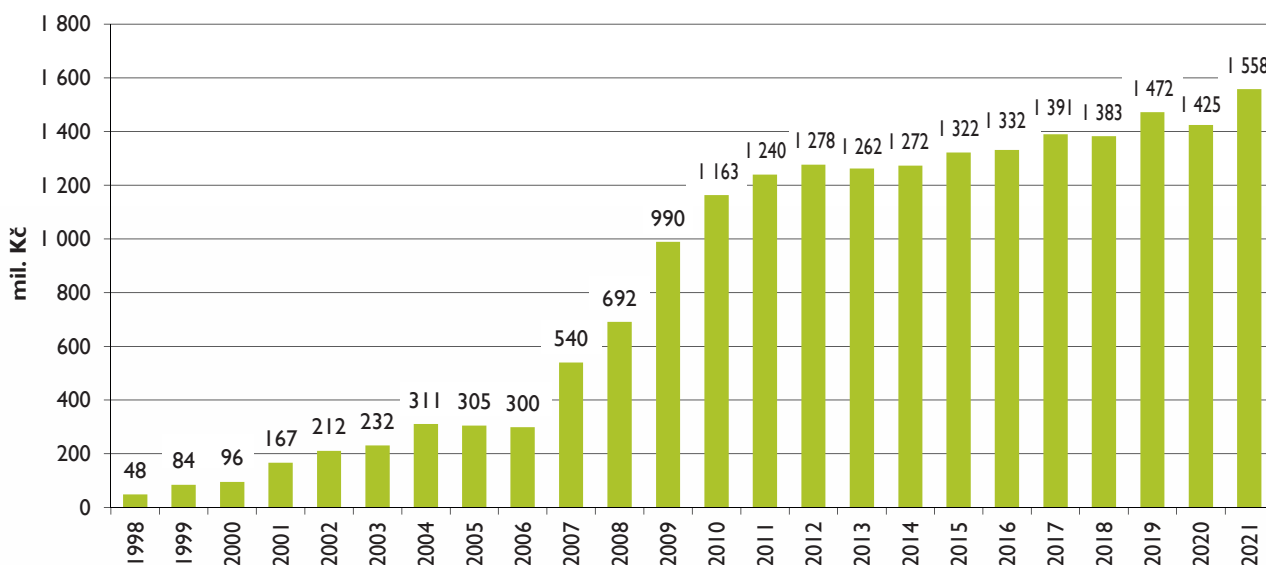
2020 došlo k vypuštění podmínky provedení udržovacího řezu minimálně jednou za období trvání závazku u kultury jiná trvalá kultura (krajinyotvorný sad) v navazujícím opatření EZ s dopadem na snížení platby. Mírně se také u zkrácených závazků zvýšily platby v přechodném období (viz Tab. 26).

V roce 2021 bylo zažádáno o podporu EZ na plochu téměř 550 tis. ha (tj. 98 % veškeré plochy zařazené v EZ ke konci roku 2021). Zažádáno bylo o 1 558 mil. Kč, což představuje meziroční nárůst o 9,3 % (tj. o 133 mil. Kč), viz Graf 10.

Nárůst byl způsoben jednak růstem výměry ploch s žádostí o dotace v EZ (o 23 594 ha a 4,5 %), a dále zvýšením směnného kurzu pro přepočít EUR na Kč (o 3,3 %).

Za posledních deset let vzrostl objem dotací v opatření EZ o téměř 26 % (o 318 mil. Kč) proti 1 240 mil. Kč v roce 2011. Toto navýšení bylo způsobeno především nárůstem ploch v ekologickém režimu (o téměř 90 tis. ha). Průměrná platba na hektar se dlouhodobě pohybuje v rozmezí 103 až 110 EUR/ha, v roce 2021 činila při přepočtu na koruny 2 836 Kč/ha.

Graf 10 Vývoj dotací v EZ (1998–2021)

Pozn.: Celková podpora představuje objem zažádaných dotací v daném roce, nikoli vyplacených dotací, které jsou vypláceny vždy v průběhu následujícího roku.

Zdroj: MZe; zpracovala ČTPEZ.

Tab. 27 Srovnání zažádané výměry a finančních prostředků v opatření EZ (2017–2021)

Užití půdy/typ dotace	Zažádaná výměra (ha)					Zažádané finanční prostředky (v tis. Kč)				
	2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021
Trvalý travní porost	421 086	430 091	438 085	432 983	444 352	945 038	912 059	935 874	913 397	968 196
OP – Pěstování zeleniny nebo speciálních bylin	3 847	4 022	3 968	4 303	5 030	50 626	50 218	49 650	52 586	62 864
OP – Pěstování jahodníku	1	2	4	5	4	11	33	56	64	73
OP – Pěstování trav na semeno	204	326	572	438	862	1 224	2 011	3 333	2 357	4 537
OP – Pěstování ostatních plodin	59 576	68 453	79 055	78 989	88 863	305 913	336 211	396 153	375 589	438 867
OP – Travní porost	2 833	3 023	3 836	3 836	4 855	5 471	5 517	7 092	6 889	9 127
OP – Úhor	36	5	4	10	84	31	5	4	8	75
TK – Ovocný sad – intenzivní	1 805	1 766	1 831	1 737	1 519	38 638	35 382	36 934	34 737	31 230
TK – Ovocný sad – ostatní	1 782	1 698	1 716	1 595	1 773	20 432	18 102	18 422	16 921	19 438
TK – Vínice	825	872	909	878	908	19 026	18 931	19 915	19 028	20 321
TK – Chmelnice	5	6	7	7	9	112	142	144	166	222
TK – Jiná trvalá kultura – krajinnotvorný sad	895	957	1 006	944	1 060	3 993	4 033	4 270	3 016	2 711
CELKEM	492 895	511 221	530 993	525 725	549 319	1 390 515	1 382 644	1 471 847	1 424 758	1 557 661

Zdroj: MZe; zpracovala ČTPEZ

6.3 Další opatření PRV

S ohledem na nízkou produkci biopotravin v ČR se MZe rozhodlo od roku 2007 zvýhodnit výrobce biopotravin a ekologické zemědělce u vybraných opatření PRV při bodovém hodnocení podaných projektů. V rámci výzev pro rok 2021 se jednalo o podporu investic v následujících třech operacích: 4.1.1. Investice do zemědělských podniků, 6.1.1 Zahájení činnosti mladých zemědělců a 6.4.1 Investice do nezemědělských činností.

U dříve zvýhodněného titulu 4.2.1 Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů byly body pro EZ od roku 2020 zrušeny a je ponecháno bodové zvýhodnění pouze pro subjekty, které získaly ocenění v soutěži Česká biopotravina. Stejně zvýhodnění je uplatněno také u operace 16.4.1 Horizontální a vertikální spolupráce mezi účastníky krátkých dodavatelských řetězců a místních trhů. S ohledem na počet oceněných subjektů se však jedná o zvýhodnění s minimálním

dopadem. Podmínky výběru projektů a poskytnutého bodového zvýhodnění jsou každoročně upravovány a jsou stanoveny v tzv. „Pravidlech, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotace na projekt PRV 2014–2020“.

V rámci tří zvýhodněných operací byla v roce 2021 více než třetina (36,6 %) schválených žádostí podána subjekty registrovanými v EZ, a to s požadavkem o dotaci téměř 882 mil. Kč, což představuje 22,2 % všech dotací (viz Tab. 28).

Nejčastěji ekologické farmy žádaly o podporu investic do zemědělských podniků (37 % z celkových podaných schválených žádostí), kde byl alokovan největší objem finančních prostředků. Celkový rozpočet na projektová opatření PRV v roce 2021 (12. a 13. kolo) byl stanoven ve výši 6 530 mil. Kč, z toho 76 % (5,0 mld. Kč) směřovalo na dvě opatření: 4.1.1 Investice do zemědělských podniků a 4.2.1 Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů.

Tab. 28 Počet schválených projektů a požadovaná výše dotace u bodově zvýhodněných opatření PRV v roce 2021

Operace PRV 2014–2020	Počet schválených žádostí	Požadovaná výše dotace (tis. Kč)*	Z toho subjekty uplatňující bodové zvýhodnění za EZ			
			Počet schválených žádostí		Požadovaná výše dotace	
			(abs.)	(%)	(tis. Kč)	(%)
Investice do zemědělských podniků	2 325	3 408 552	868	37,3	693 597	20,3
Zahájení činnosti mladých zemědělců	136	163 200	36	26,5	43 200	26,5
Investice do nezemědělských činností	389	401 049	139	35,7	144 787	36,1
Celkem	2 850	3 972 801	1 043	36,6	881 584	22,2

* Požadovaná výše dotace je chápána jako výše finančních prostředků požadovaných po státu (tj. jen část z celkové investice, protože dotace kryje jen určité % vynaložených nákladů). V tabulce se neptáme na skutečně vyplacené finanční prostředky, protože k jejich čerpání dochází po realizaci investice a v různých dobách.

Zdroj: Odbor Řídící orgán PRV MZe; stav ke dni 31. 5. 2022.

6.4 Národní dotace

V rámci národních dotací je, dle Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na základě §1, §2 a §2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, poskytována podpora na činnost **České technologické platformy pro ekologické zemědělství (dotační titul 10.E.c.** v rámci Podpor technologických platform v působnosti rezortu MZe). V roce 2021 byla činnost platformy podpořena částkou 2 000 000 Kč. Účelem dotace je podpora činnosti platformy zaměřená na podporu funkčnosti, budování vnitřní struktury, personálního zajištění a zapojení do národních i evropských struktur. Platforma se zaměřuje na přenos informací mezi vědou, výzkumem a zemědělskou a podnikatelskou praxí z oblasti ekologického zemědělství (detail činnosti platformy viz kapitola 8.4).

Od roku 2015 je v rámci opatření **10.D. Podpora evropské integrace nevládních organizací** poskytována dotace umožňující českým zástupcům členství a účast na jednáních hlavní mezinárodní organizace pro EZ – IFOAM Organics Europe. V roce 2021 byla za tímto účelem vyplacena dotace PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců ve výši 133 682 Kč.

Od roku 2015 je poskytována podpora dle titulu **9.A.b.4.i. Podpora zajištění samostatných odrůdových zkoušek registrovaných odrůd polních plodin**, za účelem zajistit získání a šíření informací o pěstelských vlastnostech registrovaných odrůd polních plodin, které jsou následně publikovány. Účelem dotace je podpora realizace odrůdových zkoušek pšenice ozimé a jarní a ječmene jarního v režimu ekologického zemědělství, a to do maximální výše 42 000 Kč na 1 odrůdu po předání výsledků zkoušek Ústřednímu kontrolnímu a zkušebnímu ústavu zemědělskému (ÚKZÚZ). V rámci tohoto titulu byla v roce 2021 poskytnuta podpora ve výši 839 996 Kč příjemci dotace PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců.

Dále je z národních dotací poskytována vystavovatelům **podpora účasti na mezinárodních veletrzích a výstavách v zahraničí (opatření 9.H.).** V roce 2021 se podpora týkala zejména účasti českých vystavovatelů na největším světovém veletrhu biopotravin Biofach, a to v rámci dotačního podprogramu 9.H.a, kdy bylo vyplaceno celkem 324 270 Kč. Z důvodu pandemie COVID-19 nebyla poskytnuta žádná podpora z podprogramu 9.H.b. na jiné výstavy zaměřené na bioprodukty.

V roce 2021 byly z národních dotací čerpány finanční prostředky v souvislosti s podporou ekologického zemědělství také **v oblasti poradenství a vzdělávání.** V rámci **dotačního programu 9.F.e. Regionální přenos informací** bylo vyplaceno PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců 2 079 472 Kč.

Od roku 2017 je v rámci národních dotací poskytována podpora na činnost **Demonstračních farem – program 9.F.m.** Podporován je přenos znalostí v zemědělství cílených na udržitelné způsoby hospodaření (např. postupy a technologie snižující vodní a větrnou erozi, nadměrné utužování půdy, postupy přispívající k zadržování vody v krajině, opatření k přizpůsobení se změně klimatu a zmírnění jejich

dopadů nebo integrovanou ochranu rostlin a ekologické zemědělství). Na farmách jsou celoročně pořádány kromě Dnů otevřených dveří také demonstrační akce skupinové a individuální. V roce 2021 byly v rámci 19 schválených demofare podpořeny tři řešící téma ekologické zemědělství: Ekofarma PROBIO, Biofarma Sasov a Farma Lukava v celkové částce 1 701 tis. Kč.

Od roku 2019 je podporován program **I.V. Podpora restrukturalizace ovocných sadů v režimu ekologického zemědělství** s cílem zlepšit zdravotní stav ovocných stromů a zlepšit kvalitu produkovaného ovoce. V roce 2021 byla z programu podpořena výsadba 63,8 ha s dotací v celkové výši 10 778 400 Kč.

V rámci zásad jsou podporována opatření zlepšující welfare hospodářských zvířat – program **20. Zlepšení životních podmínek v chovu hospodářských zvířat.** V rámci programu 20.A. zaměřeného na chov dojníc bylo v roce 2021 vyplaceno 353 844 tis. Kč celkem 865 žadatelům, z toho 6 265 tis. Kč (1,8 %) připadlo 35 žadatelům s chovem dojníc v režimu EZ. V programu 20.B cíleném na chov drůbeže bylo podpořeno 170 chovatelů celkovou částkou 319 509 tis. Kč, žádná ekofarma nebyla v programu zapojena. Program 20.C pro zlepšení chovu prasat využílo 209 chovatelů při celkové dotaci 356 101 tis. Kč, z toho 92 tis. Kč (0,03 %) připadlo jedné ekofarmě. V programu 20.D zaměřeném na chov krav bez tržní produkce mléka byla vyplacena podpora celkem 945 chovatelům masného skotu ve výši 76 156 tis. Kč, z toho 42 012 tis. Kč (55,2 %) čerpalo 527 žadatelů hospodařících v režimu EZ. V nově vyhlášeném programu 20.E zaměřeném na chov vykrmovaných býků bylo vyplaceno 51 384 tis. Kč celkem 587 žadatelům, z toho 996 tis. Kč (1,9 %) připadlo 55 žadatelům s chovem vykrmovaných býků v režimu EZ.

6.5 Podpora dalších vybraných aktivit

V rámci pravidelné podpory byly, prostřednictvím ÚZEI, poskytnuty finanční prostředky ve výši 6 895 tis. Kč pro povinné **shromažďování údajů o EZ pro Eurostat, sběr údajů o trhu biopotravin a pro sledování ekonomického stavu ekologických podniků v rámci Zemědělské účetní datové sítě (FADN).**

Všechny osvětové a vzdělávací aktivity MZe byly v roce 2021 z důvodu trvající pandemie COVID-19 zrušeny. Proběhlo pouze tradiční **školení kontrolních organizací a státních dozorových orgánů** (ÚKZÚZ, SZPI, SVS), a to online a jako náhrada odloženého školení v roce 2020. Tématem byla: evidence jehňat a kůzlat v EZ, značení biopotravin, kontroly v EZ po roce 2022 a evidence mezinárodního obchodu (systém TRACES).

S ohledem na prioritní opatření Akčního plánu pro EZ pokračovala v roce 2021 osvěta veřejnosti o EZ formou národní propagační kampaně koordinované Státním zemědělským intervenčním fondem (SZIF). Třiletá **kampaň na podporu biopotravin a ekologického zemědělství** v hodnotě 60 mil. Kč byla spuštěna v roce 2020. Cílem

kampaně je zvýšení všeobecných znalostí o biopotravinách a EZ, především znalost bio log. Zvyšování důvěry a informovanosti spotřebitelů o EZ je klíčovým faktorem dalšího rozvoje trhu s biopotravinami.

V roce 2021 byla kampaň zaměřena především na PR aktivity a mediální kampaň v televizi, tisku a online prostoru. Probíhalo natáčení reportáží na ekofarmách, oblíbené vaření s Hugo Hromasem formou série video receptů z biopotravin, v září a říjnu běžel nový spot na TV Nova a krátká videa v podobě sponzorských vzkazů na České televizi. Vzhledem k nepříznivé pandemické situaci nezbylo mnoho prostoru k propagaci ekologického zemědělství prostřednictvím roadshow – edukační stánek bylo možno navštívit na festivalu Město Lidem v Českých Budějovicích a Festivalu biovín a biosyrů v Mikulově. Probíhala také spolupráce s obchodními řetězci i online prodejci potravin (Albert, Globus, Košík.cz, rohlík.cz). Na podzim nechyběla tisková konference k Září – měsíci biopotravin a ekologického zemědělství,

na níž navázalo slavnostní zahájení výstavy pod názvem Ekologické zemědělství – zodpovědná volba v NZM, kterou připravilo MZe ve spolupráci s ČTPEZ. Výstava byla v NZM k vidění do konce roku 2021. V roce 2022 lze výstavu navštívit v Muzeu českého venkova na zámku Kačina.

6.6 Finanční podpora činnosti NNO v sektoru ekologického zemědělství

Z národního rozpočtu je financována také činnost nevládních neziskových organizací (NNO) zaměřených na podporu rozvoje ekologického zemědělství a produkce biopotravin. V roce 2021 byla činnost NNO v sektoru EZ podpořena částkou 2 829 tis. Kč, což představuje meziroční navýšení podpory o 6 % proti 2 678 tis. Kč v roce 2020. V roce 2021 byla podpořena činnost následujících organizací (viz Tab. 29).

Tab. 29 Finanční podpora NNO v sektoru EZ v letech 2020 a 2021

Název organizace	Název projektu	Výše podpory (Kč)	
		2020	2021
PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců	Propagace ekologického zemědělství v regionech	701 100	576 460
	Bioakademie	347 680	313 760
PRO-BIO LIGA pobočný spolek	Vzdělávání a osvěta o ekologickém zemědělství v ČR	652 960	673 794
Bioinstitut	Bio v regionu – Propagace regionální bioprodukce a spolupráce	333 224	294 000
Skutečně zdravá škola	Vzdělávání o ekologickém zemědělství	379 600	312 533
Spolek Ekovín	Mezinárodní konference VINOENVI	263 574	326 000
Českomoravský svaz zemědělských podnikatelů	Farmáři	x	332 729
Celkem		2 678 138	2 829 276

Pozn.: Do přehledu finanční podpory NNO jsou zařazeny pouze projekty cílené na EZ.

Zdroj: MZe.

7. KONTROLY A CERTIFIKACE

7.1 Základní statistika provedených kontrol v roce 2021

Pravidla ekologického zemědělství a výroby biopotravin jsou stanovena národními i evropskými předpisy, zejména zákonem č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, nařízením Rady (ES) č. 834/2007 a jeho prováděcími nařízeními Komise (ES) č. 889/2008 a č. 1235/2008, ve znění pozdějších předpisů. V květnu roku 2018 bylo přijato nové nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848 o ekologické produkci a označování ekologických produktů. Toto nařízení však vzhledem k trvajícím úpravám prováděcích aktů upřesňujících detailní pravidla vstoupí v platnost od 1. 1. 2022.

Ministerstvo zemědělství na základě § 29 zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství pověřuje kontrolou a certifikací registrovaných osob podnikajících v ekologickém zemědělství kontrolní organizace, které přímo na ekologických farmách a ve výrobních biopotravin, ale i u obchodníků a všech dalších osob registrovaných v systému ekologického zemědělství pravidelně kontrolují dodržování příslušných právních předpisů.

Pověřenými organizacemi byly v roce 2021:

KEZ o.p.s., Chrudim, www.kez.cz

ABCERT AG, organizační složka, Jihlava, www.abcert.cz

Biokont CZ, s. r. o., Brno, www.biokont.cz

BUREAU VERITAS CERTIFICATION CZ, s. r. o., Praha, www.ekozemedelstvi.cz

Každý subjekt podnikající v ekologickém zemědělství je minimálně 1x ročně podroben komplexní ohlášené kontrole. Navíc přibližně 5 % registrovaných subjektů bylo kontrolováno také státní kontrolou, kterou provádí Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ), Státní veterinární správa (SVS) a Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI) na základě analýzy rizik nebo z podnětu MZe. Všechny tyto státní kontrolní orgány vykonávají kontrolu EZ pouze v souladu s rozsahem svých kompetencí daných zákony. ÚKZÚZ, SVS i SZPI se tedy v rámci své činnosti mohou na základě veřejnoprávních dohod o provádění kontrol s MZe zaměřovat na kontrolu specifických pravidel EZ daných příslušnou legislativou.

V roce 2021 pokračovaly kontroly v nastaveném trendu z minulých let, a to především ve směru k užší vzájemné spolupráci mezi všemi kontrolními subjekty podílejícími se na kontrolním systému ekologické produkce. V roce 2021 bylo celkem provedeno 6 961 kontrol u 6 015 kontrolovaných subjektů. Z toho v roce 2021 kontrolní organizace provedly 536 dodatečných kontrol na základě kategorie rizika. Počet provedených kontrol je srovnatelný s minulým rokem.

SZPI provedla v roce 2021 při kontrolách ekologické produkce celkem 152 kontrolních vstupů u 115 kontrolovaných osob, z toho: v maloobchodě 119 kontrol, ve výrobě: 75 kontrol, v provozovnách společného stravování: 26 kontrol. Pochybení bylo zjištěno v 8 případech, jednalo se převážně o e-shopy, které nebyly registrovány v kontrolním systému ekologické

produkce. Dále šlo o neregistrovaný maloobchod. Počet a charakter nevyhovujících zjištění je srovnatelný s loňským rokem.

SVS uskutečnila za rok 2021 celkem 50 úředních kontrol u 50 subjektů. Celkem bylo při těchto kontrolách posouzeno 61 potravin živočišného původu. (maso tvořilo 39 %, mléko a mléčné výrobky 28 % a zbytek pak masné výrobky, syrové mléko, vejce a masné polotovary). Při žádné kontrole nebylo zjištěno porušení legislativy. K laboratornímu vyšetření byly odebrány 4 vzorky s vyhovujícími výsledky. Vyšší počet kontrol v roce 2021 ve srovnání s rokem 2020 (o 23 kontrol více) byl dán zejména příznivější covidovou situací. Celkově se počet provedených kontrol v roce 2021 blíží číslům z let před vypuknutím pandemie.

ÚKZÚZ v roce 2021 provedl celkem 189 úředních kontrol ekologického zemědělství. Větší část subjektů ke kontrole byla vybrána Státním zemědělským intervenčním fondem (SZIF), menší část (celkem 21 subjektů) pak byla vybrána na základě rizikové analýzy ÚKZÚZ. Výběr subjektů ke kontrole byl proveden ve třech kolech. Rizikovým faktorem ve všech třech kolech výběru ÚKZÚZ bylo možné použití přípravků na ochranu rostlin (herbicidů, resp. fungicidů) nepovolených v ekologické produkci. Ve vzorcích odebraných u 15 subjektů, hospodařících v režimu ekologické produkce na orné půdě, byla rezidua účinných látek nepovolených v ekologické produkci zjištěna v 12 vzorcích (11 vzorků půdy a 1 vzorek rostlin), a to celkem u 8 kontrolovaných subjektů. Bylo detekováno celkem 13 v ekologické produkci nepovolených účinných látek. V devíti případech šlo o účinné látky s fungicidním účinkem, ve třech případech o účinné látky s herbicidním účinkem a v jednom případě se jednalo o účinnou látku s insekticidním účinkem. Pokud jde o ornou půdu, situace ohledně reziduí pesticidů se oproti roku 2020 zhoršila, ať už se jednalo o počet vzorků s nálezem nepovolených účinných látek na ochranu rostlin, počet kontrolovaných subjektů, u kterých byly takové vzorky odebrány nebo počet zjištěných účinných látek. Obdobné zůstalo spektrum zjišťovaných účinných látek nepovolených v ekologické produkci.

Všemi kontrolními subjekty bylo odebráno celkem 213 vzorků, z toho 1 vzorek svědčil o porušení nařízení (ES) č. 834/2007 a č. 1235/2008. Je nutné ovšem zmínit, že se vždy nemusí jednat pouze o úmyslné porušení pravidel ekologické produkce, ale také o případy nezabránění kontaminace při pěstování, skladování, přepravě atp.

Při zjištění neshody činnosti osob podnikajících v ekologickém zemědělství s pravidly stanovenými nařízením Rady (ES) č. 834/2007, nařízením Komise (ES) č. 889/2008, nařízením Komise (ES) č. 1235/2008 nebo zákonem č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, které nebyly ošetřeny povolenou výjimkou, byla uplatněna patřičná sankce (viz Tab. 30). V případě zjištění porušení evropské nebo národní legislativy o ekologické produkci zasílají kontrolní subjekty na MZe podnět na zahájení řízení o přestupku. Pokud se jedná o menší neshodu, je uplatňován vlastní sankční systém kontrolních subjektů. V roce 2021 kontrolní organizace odepřely vydání certifikátu subjektům podnikajícím v ekologickém zemědělství ve 3 případech z důvodu vážného porušení předpisů EZ. Celkem bylo na MZe zasláno 59 podnětů na řízení o přestupku.

Tab. 30 Přehled zjištění na kontrolách a přehled sankcí v letech 2019, 2020 a 2021

	Počty		
	2019	2020	2021
Kontroly celkem	7 839	7 079	6 961
z toho ohlášené	7 211	6 649	6 447
z toho neohlášené	628	430	514
Odepření vydání certifikátu	28	17	3
Podnět na zahájení řízení o přestupku (všechny kontrolní subjekty)	69	55	59
Počet odložených případů	24	7	9
Počet zahájených řízení o přestupku	45	39	50
z toho počet vydaných rozhodnutí v řízení o přestupku	41	35	32
z toho počet zastavených řízení o přestupku	2	5	2
z toho počet řízení o přestupku neukončených v daném roce	14	6	16
Počet odebraných vzorků (kontrolní organizace, ÚKZÚZ, SZPI, SVS)	571	332	213

Zdroj: MZe.

7.2 Nejčastější porušení pravidel ekologického zemědělství v roce 2021

Upozornění ekologickým podnikatelům či bioproducentům byla zasílána, podobně jako v předchozích letech, zejména z důvodu drobných opomenutí, která nemají vliv na integritu bioprodukce, neúplné evidence nebo nesplnění oznamovací povinnosti na kontrolní organizaci. Certifikáty vydávají kontrolní organizace a také rozhodují o odepření vydání. Většinou se jedná o situaci, kdy byl vyprodukován nebo do oběhu uveden produkt, který nesplňoval požadavky ekologického zemědělství. Pokud byl již výrobek uveden na trh,

musí být stažen z trhu a odstraněno označení bio, zároveň dojde k podání podnětu k zahájení řízení o přestupku.

Vydaná rozhodnutí v řízení o přestupku jsou většinou z důvodu porušení právních předpisů při absenci výjimky k provádění zákroků na zvířatech, přivedení nepovoleného počtu konvenčních zvířat na ekofarmu při rozšiřování stáda, neověření certifikátu dodavatele, použití nepovolených přípravků na ochranu rostlin, nezabránění kontaminace nepovolených přípravků na ochranu rostlin, nedoložení povinných evidencí, krmení zvířat konvenčním krmivem, použití konvenčního osiva bez předem udělené výjimky, nedodržení pravidel při dovozu bioproduktů ze třetích zemí.

8. VĚDA A VÝZKUM EZ V ČR

8.1 Financování výzkumu v ČR

Finanční zdroje určené k provádění výzkumu tvoří především státní rozpočet na výzkum, vývoj a inovace (VaVal), jehož návrh schvaluje vláda způsobem definovaným zákonem 130/2002 Sb. o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků, ve znění pozdějších předpisů. Výše podpory je každoročně stanovena zákonem o státním rozpočtu, pro rok 2021 zákonem č. 600/2020 Sb. ze dne 18. prosince 2020 o státním rozpočtu České republiky na rok 2021. Podpora VaVal byla stanovena v celkové výši 47 718 611 tis. Kč (z toho 37 468 053 tis. Kč ze státního rozpočtu a 10 250 557 tis. Kč z rozpočtu EU), což představuje meziroční nárůst o 1,9 %, u národních výdajů ze státního rozpočtu o 3,4 %. Prostředky ze státního rozpočtu jsou z poloviny věnovány na podporu výzkumných institucí, druhá polovina směřuje na účelový výzkum.

Výzkumné projekty věnující se problematice ekologického zemědělství byly v roce 2021 podpořeny z finančních zdrojů zejména Ministerstva zemědělství (MZe), dále Technologické agentury ČR (TA ČR) a Grantové agentury ČR (GA ČR). Projekty s tematikou EZ jsou podporovány také v rámci mezinárodních programů výzkumu a vývoje, zejména programu Horizont 2020 a nového programu Horizont Evropa (viz Tab. 33).

Z celkového objemu financí určených na VaVal v roce 2021 připadlo 1 168 mil. Kč na MZe (2,4 %), 5 316 mil. Kč na TA ČR (11,1 %) a 4 381 mil. Kč na GA ČR (9,2 %). Největší rozpočet má dlouhodobě MŠMT 20 605 mil. Kč (43,2 %), téměř třetinu představovaly prostředky EU.

Údaje o řešených i ukončených projektech jsou průběžně předávány do „Centrální evidence projektů“ (Informační systém VaVal – CEP) a informace o výsledcích vzešlých ze státem podporovaných výzkumných aktivit jsou předávány do „Rejstříku informací o výsledcích“ (Informační systém VaVal – RIV), vše je dostupné na webové stránce <https://www.isvavai.cz/>.

Přehled projektů s vazbou na ekologické zemědělství a udržitelné hospodaření je průběžně doplňován také na webové stránce ČTPEZ „Výzkum a inovace“, kde jsou k dispozici informace o jednotlivých projektech a kontakty na řešitele (<https://www.ctpez.cz/cz/v-a-i>).

Na výzkumné projekty se zaměřením na EZ financované z prostředků MZe v roce 2021 bylo poskytnuto 29,8 mil. Kč (23,1 mil. Kč v roce 2020, 21,8 mil. Kč v roce 2019, 27,6 mil. Kč v roce 2018), což představuje 5,0 % podíl na celkových účelových výdajích MZe pro VaV, tj. bez institucionálních výdajů 20 rezortním výzkumným organizacím. Tématu EZ se věnovalo 9 projektů z celkových 187 běžících v roce 2021 v rámci Programu aplikovaného výzkumu MZe na období 2017–2025 „ZEMĚ“ (4,8 % podíl).

Tab. 31 Přehled financování projektů VaV v roce 2021

Poskytovatel financí	Název výzkumného programu	Počet podpořených projektů*	Výše finančních prostředků* (tis. Kč)	Podíl prostředků na projekty EZ z rozpočtu VaV poskytovatele	
				účelové výdaje	výdaje celkem
MZe ¹⁾	QK ZEMĚ	9	29 771	5,0 %	2,6 %
TA ČR ²⁾	Programy (EPSILON, ZÉTA)	7	18 381	0,4 %	0,3 %

* Počet projektů cílených na EZ a výše podpory ze státního rozpočtu v roce 2021.

¹⁾ V rámci MZe tvořily účelové výdaje na výzkum 600 mil. Kč (program Země NAZV), dalších 568 mil. Kč bylo poskytnuto 20 rezortním výzkumným organizacím (tzv. institucionální výdaje).

²⁾ V rámci TA ČR tvoří účelové výdaje na výzkum 95 % rozpočtu, institucionální výdaje jsou minimální.

Tab. 32 Přehled národních výzkumných projektů probíhajících v roce 2021 dle zaměření hlavních oborů

Hlavní obor	Poskytovatel	ID	Název projektu	Doba řešení	Název organizace – koordináčního pracoviště	Výše podpory ze státního rozpočtu (tis. Kč)	
						celkem za projekt	čerpano v roce 2021
GF – Choroby, škůdci, plevely a ochrana rostlin	MZe	QK1710200	Ekologizace systémů ochrany ovoce proti škodlivým organismům se zvláštním zřetelem na invazní druhy	2017–2021	Výzkumný a šlechtitelský ústav ovocnářský Holovousy s. r. o.	16 932	2 656
			Bioaktivní látky z organicky produkovaných tradičních českých léčivků a plodin a vývoj nano-encapsulovaných forem pro použití v dermatologii, kosmetice a posílení obranyschopnosti organismu	2021–2024	EcoFuel Laboratories s. r. o.	31 494	7 879
I0619 – Ochrana biologické rozmanitosti	TA ČR	FW03010400	Pěstování pšenice seté ve směsné kultuře za účelem optimalizace výživného stavu půdy, ochrany proti erozi, stabilizace výnosu a kvality produkce	2019–2023	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v. v. i.	18 836	4 023
			Nové možnosti environmentálně bezpečné ochrany chmele pomocí základních látek a botanických pesticidů v podmínkách ČR	2019–2023	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v. v. i.	15 340	3 277
	MZe	QK1910072	Ekfektivita nových postupů regulace škodlivých činitelů v ovocnářství	2019–2023	Výzkumný a šlechtitelský ústav ovocnářský Holovousy s. r. o.	19 568	4 131
			Inovace systémů pěstování brambor v ochranných pásmech vodních zdrojů s omezenými vstupy pesticidů a hnojiv vedoucí ke snížení znečištění vody a zachování konkurenceschopnosti pěstitelů brambor	2019–2021	Výzkumný ústav bramborářský Havlíčkův Brod, s. r. o.	13 507	4 651
40106 Agronomie, šlechtění rostlin a ochrana rostlin	MZe	QK21010064	Využití biologicky aktivních látek rostlinného původu při skladování zemědělských produktů	2021–2025	Česká zemědělská univerzita v Praze / Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů	16 735	3 347
			Inovace postupů zakládání smíšených kultur vojteřsky seté za účelem zvýšení kvality půdy a výroby zdravotně bezpečné píce	2019–2022	Mendelova univerzita v Brně / Agronomická fakulta	8 340	2 065
	TA ČR	TJ04000490	Nové odrůdy jabloně UEB vhodné nejen pro ekologické pěstování	2020–2022	Ústav experimentální botaniky AV ČR, v. v. i.	3 860	2 126
21101 – Potraviný a nápoje	TA ČR	TH04030109	Výzkum a vývoj pomocných látek pro výživu a vitalitu rostlin	2019–2022	Vysoká škola chemicko-technologická v Praze / Fakulta potravinářské a biochemické technologie	9 194	2 268

Hlavní obor	Poskytovatel	ID	Název projektu	Doba řešení	Název organizace – koordinačního pracoviště	Výše podpory ze státního rozpočtu (tis. Kč)	
						celkem za projekt	čerpano v roce 2021
40401 – Zemědělská biotechnologie a biotechnologie potravin	TA ČR	TH04010014	Potraviny bez konzervantů	2019–2022	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v. v. i.	8 400	2 011
	MZe	QK1910235	Minimalizace rizik reziduí účinných látek vybraných herbicidů obsažených ve slámě a v půdě na kultury pěstovaných hub, jahodníku a rajčat	2019–2023	Česká zemědělská univerzita v Praze / Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů	12 876	2 752
	MZe	QK21010083	Ekologická ochrana konzumních brambor jako zdravé zeleniny proti vybraným půdám a sadbou přenášeným patogenům	2021–2024	Výzkumný ústav bramborářský Havlíčkův Brod, s. r. o.	6 800	1 700
40101 Zemědělství	TA ČR	TH03030009	Nové, bezpečné přípravky zlepšující půdní vlastnosti a zdraví pěstovaných rostlin	2018–2021	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v. v. i.	6 127	1 545
	TA ČR	TJ02000193	Vývoj alternativních přípravků na ochranu a podporu obranyschopnosti chmele	2019–2021	Česká zemědělská univerzita v Praze / Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů	5 760	487
40104 Věda o půdě	MZe	QK1810233	Kvantifikace dopadu hospodaření na erozi, kvalitu půd a výnosy pěstovaných plodin s návrhem pěstebních technologií šetrných k životnímu prostředí	2018–2022	Mendelova univerzita v Brně / Agronomická fakulta	31 558	3 234

Zdroj: IS VaVai; zpracovala ČTPEZ.

8.2 Mezinárodní projekty

V oblasti mezinárodní spolupráce pokračovalo v roce 2021 řešení projektů v rámci mezinárodních programů výzkumu a vývoje. Hlavním nástrojem EU pro podporu VaVal se stal na období let 2014–2020 program Horizont 2020 – rámcový program pro výzkum a inovace. Od roku 2021 jej nahradil devátý rámcový program Horizont Evropa s navrženým rozpočtem téměř 100 mld. EUR na období 2021–2027.

Evropská komise se v novém akčním plánu pro podporu ekologické produkce v EU, publikovaném v dubnu 2021, zavázala vyčlenit nejméně 30 % rozpočtu z programu Horizont Evropa pro oblast zemědělství, lesnictví a venkov na témata, která jsou specifická pro odvětví ekologické produkce nebo s ním přímo souvisí. Komise poskytne mimo standardní projektové výzvy nové příležitosti prostřednictvím Mise pro zdravou půdu a potraviny a prostřednictvím Evropských partnerství, zejména v oblasti agroekologie a potravinových systémů.

Mise pro zdravou půdu a potraviny (Dohoda o půdě pro Evropu) má za cíl do roku 2030 zajistit, aby 75 % půd EU bylo zdravých a schopných poskytovat základní ekosys-

témové služby. Nástrojem se stanou tzv. živé laboratoře jako společné iniciativy pro spoluvytváření znalostí a inovací a tzv. majáky jako místa pro demonstraci osvědčených postupů, kterých má do roku 2030 vzniknout sto napříč EU.

Evropská partnerství jsou iniciativy, jejichž prostřednictvím Evropská unie v součinnosti s veřejnými i soukromými partnery podporuje rozvoj a implementaci programu na podporu výzkumu a inovací (obdobu např. programu CORE Organic). Pro sektor ekologického zemědělství připadá v úvahu zejména Evropské partnerství podporující přijetí agroekologických přístupů v zemědělských systémech prostřednictvím živých laboratoří a výzkumných infrastruktur, dále Evropské partnerství pro bezpečné a udržitelné potravinové systémy. Očekává se, že obě partnerství budou zahájena v letech 2023/24 a budou spolufinancována Evropskou komisí a členskými státy.

Šíření výsledků výzkumu a inovací bude podporováno prostřednictvím **evropského inovačního partnerství AGRI a zemědělského znalostního a inovačního systému (AKIS)** s cílem podpořit sdílení výsledků ve všech členských státech.

Tab. 33 Přehled mezinárodních rámcových projektů s tematikou EZ

ID ¹⁾	Název projektu	Zapojené subjekty v ČR	Doba trvání	Celkové náklady / příspěvek EU (EUR)
774244	BRESOV – Breeding for Resilient, Efficient and Sustainable Organic Vegetable production / Šlechtění pro odolnou, účinnou a udržitelnou ekologickou produkci zeleniny Cílem je zvýšit odolnost 3 nejvýznamnějších druhů zeleniny (brokolice, fazolí a rajčat) vůči biotickým a abiotickým stresům, přizpůsobit odrůdy specifickým požadavkům ekologické produkce a produkce s nízkými vstupy a zvýšit kvalitu ekologického osiva. https://bresov.eu/	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v. v. i.	5/2018 – 4/2022	6 989 349 / 5 962 020
771367	ECOBREED – Increasing the efficiency and competitiveness of organic crop breeding / Zlepšení dostupnosti odrůd a osiva vhodných pro ekologické zemědělství a zemědělství s nízkými vstupy Cílem je pro 4 plodiny (pšenici obecnou, brambory, sóju a pohanku obecnou) vyvinout: a) metody, strategie a infrastrukturu pro ekologické šlechtění, b) odrůdy se zvýšenou odolností vůči stresu, účinnějším využíváním vstupů a kvalitou a c) zdokonalené metody produkce vysoce kvalitního bio osiva. http://ecobreed.eu/	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v. v. i., PRO-BIO s. r. o., Selgen a. s.	5/2018 – 4/2023	6 263 831 / 5 759 459
774124	SUPER-G – Developing SUsustainable PERmanent Grassland systems and policies / Návrh udržitelných systémů obhospodařování trvalých travních porostů https://www.super-g.eu/	Mendelova univerzita v Brně	6/2018 – 5/2023	9 994 997 / 9 994 997
773901	UNISECO – Understanding and improving the sustainability of agro-ecological farming systems in the EU / Porozumění a zlepšení udržitelnosti agroekologických zemědělských systémů v EU https://uniseco-project.eu	Ústav zemědělské ekonomiky a informací, Bioinstitut, o.p.s.	5/2018 – 4/2021	4 924 771 / 4 924 771
862850	BIOFRIUTNET – Boosting Innovation in Organic FRUIT production through strong knowledge NETworks / Podpora inovací v produkci bio ovoce prostřednictvím silných znalostních sítí https://biofruitnet.eu/	Výzkumný a šlechtitelský ústav ovocnářský Holovousy, s. r. o.	11/2019 – 10/2022	1 999 302 / 1 999 302
727230	LIVESEED – Improve performance of organic agriculture by boosting organic seed and plant breeding efforts across Europe. Cílem je zvýšit konkurenceschopnost ekologického sektoru skrze zvýšení dostupnosti kvalitního ekologického osiva a podporu šlechtění. Snahou je harmonizovat legislativu a vyvinout databázi dostupných osiv pro celou EU, zavést nové parametry pro testování doporučených odrůd pro EZ, analyzovat nové šlechtitelské postupy, identifikovat bariéry na trhu s bio osivy, budovat kapacity a propojovat zájmové skupiny. https://www.liveseed.eu/		6/2017 – 5/2021	8 997 295 / 7 454 839
773911	OK-Net EcoFeed – Organic Knowledge Network on Monogastric Animal Feed. Další z tematických sítí financovaných prostřednictvím Evropského inovačního partnerství (EIP-AGRI). Smyslem je pomoci zemědělcům, chovatelům a výrobcům ekologických krmiv dosáhnout cíle 100% využití bio a lokálních krmiv pro monogastry, zejména prasata, brojlerů a nosnice. https://ok-net-ecofeed.eu/ Napojením na výstupy projektu OK-Net Arable (ID: 652654, 2015–2018) vznikla společná webová platforma podporující výměnu znalostí mezi zemědělci, poradci a vědci: https://organic-farmknowledge.org/		1/2018 – 3/2021	1 990 369 / 1 990 369

ID ¹⁾	Název projektu	Zapojené subjekty v ČR	Doba trvání	Celkové náklady / příspěvek EU (EUR)
774340	Organic-PLUS – Pathways to phase-out contentious inputs from organic agriculture in Europe. Cílem je minimalizovat, příp. vyloučit z používání sporné vstupy v EZ. Díky tomu budou ekologické potravinové systémy lépe naplňovat IFOAM principy „ekologie“. Zvýší se kvalita ekologické produkce, dojde k dalšímu snížení dopadu na životní prostředí a posílí se důvěra spotřebitelů díky zpřesnění pravidel a předpisům. https://organic-plus.net/		5/2018 – 4/2022	4 121 527 / 4 091 526
773431	RELACS – Replacement of Contentious Inputs in organic farming Systems. Projekt usiluje o podporu vývoje a přijetí ekologicky bezpečných a ekonomicky životaschopných nástrojů a technologií s cílem omezit využívání externích vstupů v systémech ekologického zemědělství, konkrétně: mědi a minerálních olejů pro ochranu rostlin, recyklovaných hnojiv a konvenčních hnojiv v rostlinné výrobě, antibiotik, anthelmintik a syntetických vitaminů v živočišné výrobě. https://relacs-project.eu/		5/2018 – 4/2022	3 999 675 / 3 999 675
770747	LIFT – Low-Input Farming and Territories – Integrating knowledge for improving ecosystem-based farming. Cílem projektu je identifikovat potenciální výhody přijetí ekologického zemědělství v EU a pochopit, jak sociálně-ekonomické a politické faktory ovlivňují přijetí, výkonnost a udržitelnost ekologického zemědělství v různých měřících, od úrovně farmy až po úroveň regionu. https://www.lift-h2020.eu/		5/2018 – 4/2022	5 000 000 / 5 000 000
816172	PPiLOW – Poultry and Pig Low-input and Organic production systems' Welfare. Projekt si klade za cíl společně vybudovat prostřednictvím přístupu více aktérů řešení pro zlepšení dobrých životních podmínek drůbeže a prasat chovaných v ekologickém zemědělství a ve venkovních zemědělských systémech s nízkými vstupy. https://www.ppilow.eu/		9/2019 – 8/2024	9 999 611 / 9 999 580
101037128	PestNu – Terénní testování a demonstrace digitálních a kosmických technologií s agroekologickými a ekologickými postupy v rámci systémových inovací. Cílem je vybudovat robustní systém pro podporu rozhodování zejména u ochrany plodin – zeleniny a hnojení. https://pestnu.eu/		10/2021 – 9/2024	7 438 050
101000344	mEATquality – Souvislost extenzivních chovatelských postupů s vnitřní kvalitou vepřového a brojlerového masa, součástí projektu je i osvěta spotřebitelů.		10/2021 – 9/2025	5 994 990
101000478	AE4EU – projekt cílí na výzkum a inovace v oblasti rozvoje agroekologie, snahou je vybudovat evropskou síť agroekologických živých laboratoří a výzkumných infrastruktur a usnadnit implementaci nových evropských partnerství v programu Horizont Evropa.		1/2021 – 12/2023	1 999 887

¹⁾ Projekty uvedené v tabulce mají buď přímou vazbu na EZ, příp. se zabývají ekosystémovými službami či veřejnými statky s nepřímou vazbou na EZ.

Zdroj: CORDIS <https://cordis.europa.eu/projects/en>; zpracovala ČTPEZ.

Přehled projektů s vazbou na EZ: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/farming/documents/factsheet-agri-research-ecological-approaches_en.pdf

V rámci nových výzev 2021–2022 programu Horizont Evropa, klaster 6 byly projekty schváleny v říjnu 2021 a únoru 2022. Mezi nové projekty s tematikou EZ, příp. agroekologie lze zmínit tyto: SchoolFood4Change a ClieNFarms (spuštěné v lednu 2022), InnOBreed (7/2022), OrganicTargets4EU, Grazing4AgroEcology, Agroecology-TRANSECT a D4AgEcol (9/2022), LIVESEEDING (10/2022), PATH2DEA (1/2023). Více v databázi Cordis.

CORE Organic je zkratka pro „Koordinaci evropského nadnárodního výzkumu pro ekologické potravinářské a zemědělské systémy“. Jde o síť evropských ministerstev a výzkumných institucí, která byla založena v roce 2004 za účelem realizace a financování nadnárodních výzkumných projektů

v sektoru EZ. Síť získává finance z programu H2020, přímo z Evropské komise a podmínkou je i národní kofinancování.

Během 15 let společné spolupráce partneři ERA-NET CORE Organic (aktuálně 27 partnerů z 19 zemí) vyhlásili šest nadnárodních výzev v rámci programů CORE Organic I, CORE Organic II, CORE Organic Plus a CORE Organic Cofund za přibližně 48 mil. EUR. ČR není členem konsorcia a české výzkumné instituce tak nemohou na projektech participovat.

V rámci šesté výzvy bylo vybráno 12 z 50 podaných projektů s celkovým rozpočtem téměř 14 mil. EUR. Vybrané projekty odstartovaly na jaře 2018 a budou probíhat do roku 2021. Jsou rozděleny do čtyř tematických oblastí: Systémy rostlinné

výroby, Krmiva pro zvířata, Systémy chovu hospodářských zvířat a Zpracování biopotravin. Mezi tématy 12 řešených projektů je např.: BioVine (rozmanitost rostlin ve vinici k regulaci škůdců révy vinné), Domino (inovativní způsoby obhospodářování bio sadů zajišťující zvýšení úrodnosti půdy, biologické rozmanitosti a ekonomické udržitelnosti), FreeBirds (inovace v ekologickém chovu drůbeže), GreenResilient (implementace agroekologických postupů při ekologickém pěstování plodin ve skleníku), Mix-Enable (strategie udržitelného ekologického smíšeného chovu hospodářských zvířat), Power (posílení dobrých životních podmínek a odolnosti v ekologickém chovu prasat), ProOrg (šetrné metody zpracování potravin), ProRefine (nové metody lokální produkce vysoce kvalitního krmiva) aj. Více: <https://www.coreorganic.org/>

Poslední výzvu k předkládání projektů vyhlásilo konsorcium CORE Organic Cofund v lednu 2021 pod názvem „Systémy ekologického zemědělství pro zlepšení smíšené rostlinné a živočišné produkce“. Z 24 podaných projektů bylo vybráno k financování 5 projektů s celkovým rozpočtem 5 mil. EUR a předpokládaným startem řešení na podzim 2021. Tématem projektů je: Odolná zvířata v udržitelných smíšených systémech s volným výběhem (ROAM-FREE), Odolné ekologické systémy pěstování bobulovin prostřednictvím zvýšené biologické rozmanitosti a inovativních strategií řízení (ResBerry), Diverzifikace ekologické rostlinné výroby za účelem zvýšení odolnosti (DIVERSILIANCE), Rozvoj systémů pěstování meziplodin s kamélií za účelem zvýšení výnosových a kvalitativních parametrů místních nedostatečně využívaných plodin (SCOOP) a Agroekologické živé laboratoře na podporu robustních a odolných systémů ekologické produkce (ALL-Organic).

TP Organics je evropská technologická platforma pro výzkum v oblasti biopotravin a ekologického zemědělství podporující vědecký výzkum a inovace v ekologických a agroekologických přístupech, které přispívají k dlouhodobě udržitelným zemědělským a potravinovým systémům. Platforma, fungující od prosince 2008, identifikuje výzkumné potřeby ekologického a agroekologického sektoru a definuje výzkumné priority, které předává tvůrcům politik v Evropě i mimo ni. Dále informuje své členy o možnostech financování výzkumu a inovací a podporuje výměnu znalostí mezi zemědělci, výzkumnými pracovníky a soukromým sektorem. Platforma každoročně pořádá Organic Innovation Days a spravuje tzv. Organic Innovation Arena, kde představuje inovace, které byly vyvinuty nejen v sektoru EZ, ale i v rámci širší agroekologické komunity. Dále každoročně pořádá TP Organics Science Day – vědecký den ke sdílení výzkumných priorit v rámci kongresu veletrhu Biofach. Více: <https://tporganics.eu/>

Výzkumné iniciativy v ekologickém zemědělství jsou začleněny v některých zemích do výzkumných programů různých institucí a univerzit, např. v Německu, Řecku a Švédsku. V jiných zemích existují specializované výzkumné organizace jako je ÖMKI v Maďarsku, ITAB ve Francii, ICROFS v Dánsku, FiBL ve Švýcarsku.

Řada zemí má také národní výzkumné programy specificky zaměřené na rozvoj ekologického zemědělství, např. v Dánsku, Nizozemí, Francii, Itálii, Německu. V Německu byl Federální program podpory ekologického zemědělství (BÖL), jehož cílem je poskytovat informace všem účastníkům dodavatelského řetězce a provádět výzkumné a demonstrační činnosti, zahájen již v roce 2001. Od svého zahájení financoval více než 900 výzkumných projektů. Od roku 2005 také uspořádal více než 3 500 akcí zaměřených na předávání znalostí. Mimo federální program financují výzkum EZ také jednotlivé spolkové země. Rozpočet programu činí okolo 33 mil. EUR ročně. Ve Francii zahájil výzkumný ústav INRAE¹⁴ dlouhodobý výzkumný program zaměřený na rozvoj ekologického zemědělství. Průřezový program je zaměřen na analýzu bariér, faktorů rozvoje a dopadů rozšíření EZ s cílem sdružit vědecké komunity a navrhnout vědecky podložené odpovědi umožňující předvídat důsledky a podpořit rozvoj EZ.

8.3 Operační skupiny EIP-AGRI – inovace v ekologickém zemědělství

Ve snaze lépe využívat výsledky výzkumu v praxi a zvyšovat konkurenceschopnost a udržitelnost evropského zemědělství podporuje Evropská unie v rámci Programu rozvoje venkova nový koncept spolupráce mezi výzkumem a praxí – Evropské inovační partnerství pro zemědělskou produktivitu a udržitelnost (EIP-AGRI). Principem této spolupráce je řešení konkrétního problému nebo inovativního podnětu z praxe v rámci tzv. operačních skupin. Členy skupiny jsou zástupci výzkumu i praxe, kteří společně hledají vhodná řešení na základě výsledků již realizovaných výzkumů.

Výsledky projektů jsou šířeny zejména prostřednictvím sítě EIP-AGRI, resp. Celostátní sítě pro venkov napříč EU. Na rok 2022 je plánován workshop EIP-AGRI věnující se problematice přechodu na ekologické zemědělství, jehož cílem je výměna znalostí a sdílení inovativních, inspirativních postupů, které mohou zemědělce podpořit v úspěšném přechodu na ekologické zemědělství. Tématu ekologického zemědělství (konkrétně optimalizaci výnosů na orné půdě) se navíc věnuje jedna ze zhruba 40 mezinárodních fokusních skupin EIP-AGRI. Více: <https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/focus-groups>

V ČR proběhl výběr projektů ve dvou termínech (v roce 2016 a 2017). V prvním kole bylo z 15 přihlášených projektů schváleno 9 s celkovou dotací 62 mil. Kč, v druhém kole bylo schváleno 10 projektů ze 14 podaných s celkovou dotací 64 mil. Kč. Tématu EZ se věnovaly tři projekty: Separace lísťků a stonků leguminóz – Biofarma Sasov (2017–2019), Ekologické pěstování alternativních plodin v podmínkách aridního klimatu i erozního ohrožení – VH Agroton a Rodinový způsob chovu prasat se zapouštěním kojících prasek – opět Biofarma Sasov (2019–2020). Více: <https://www.ctpez.cz/cz/v-a-i/e-i-p>

¹⁴ INRAE je nový francouzský Národní výzkumný ústav pro zemědělství, potraviny a životní prostředí, který vznikl 1. ledna 2020 sloučením Národního ústavu pro zemědělský výzkum INRA a Národního výzkumného ústavu pro životní prostředí a zemědělství IRSTEA.

8.4 Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství (ČTPEZ)

ČTPEZ byla založena v roce 2009 v souladu s iniciativou TP Organics a iniciativou Evropské komise pro vytváření technologických platform. Cílem ČTPEZ je budovat a podporovat rozvoj znalostního systému v oblasti ekologického zemědělství a produkce biopotravin s důrazem na přenos poznatků ve všech klíčových oblastech sektoru. Platforma sdružuje instituce, které pokrývají oblast vědy, výzkumu a vzdělávání, zemědělce a zpracovatele z praxe i svazy a sdružení zabývající se osvětou ekologického zemědělství. V roce 2021 sdružovala ČTPEZ celkem 28 členů.

ČTPEZ je členem evropské platformy TP Organics a IFOAM Organics Europe. Získané informace o dění v sektoru EZ v zahraničí platforma předává prostřednictvím pravidelně vydávaného elektronického zpravodaje na svém webu www.ctpez.cz

ČTPEZ se věnuje publikování tematických článků v odborném tisku, vydávání tiskových zpráv, přípravě a distribuci pozvánek a avíz svých členů (např. akcí demonstračních farem v EZ), spolupořádá osvětové a vzdělávací akce, vydává poradenské příručky. ČTPEZ je národním správcem databáze OrganicEprints a nově znalostní platformy OrganicFarmKnowledge.

8.5 Organic Eprints

Organic Eprints je otevřená mezinárodní databáze publikací a výstupů výzkumů v oblasti ekologického zemědělství. Databáze vznikla v roce 2002 v Dánsku z iniciativy Mezinárodního centra pro výzkum ekologických potravinových systémů (ICROFS – International Centre for Research in Organic Food Systems) s cílem zkvalitnit vzájemnou komunikaci a zpřístupnit výsledky výzkumu odborné i široké veřejnosti a sdílet je. V roce 2003 se k projektu připojil FiBL (Výzkumný ústav pro EZ ve Švýcarsku), jako první mezinárodní part-

ner databáze a garant výstupů v německém jazyce, a provoz databáze začal být podporován také německým Spolkovým programem pro ekologické zemědělství (BOEL).

V archivu Organic Eprints je možno nalézt kompletní dokumenty v elektronické podobě, bibliografické údaje, abstrakty odborných článků a další metadata. Lze zde ukládat a vyhledávat informace v rámci konkrétních výzkumů, organizací nebo projektů souvisejících s ekologickým zemědělstvím, a to zdarma. V současné době obsahuje databáze více než 28 000 záznamů, registrováno je přes 30 000 uživatelů a archiv využívá okolo 200 000 návštěvníků měsíčně. Se správou databáze pomáhají tzv. národní správci fungující aktuálně v 28 zemích. Více: www.orgprints.org

8.6. Organic Farm Knowledge

Znalostní platforma Organic Farm Knowledge (OFK) podporuje produktivitu, kvalitu a udržitelnost ekologického zemědělství v Evropě prostřednictvím výměny znalostí mezi zemědělci, poradci a vědci. Poskytuje přístup k široké škále snadno použitelných nástrojů. Jejím cílem je být i virtuálním místem setkávání při přeshraničním vzdělávání.

Jádrem platformy je „sada nástrojů“. Mezi dostupné nástroje patří například informační listy, online výpočetní nástroje, mobilní aplikace, videa a další. Platforma nabízí možnost hodnotit, komentovat a diskutovat o nástrojích a tématech. Sdílením osvědčených postupů přispívá i k zavádění inovací do praxe. Platformu OFK lze automaticky přeložit do 14 evropských jazyků. Nově vzniklo krátké instruktážní video představující online platformu, její nabídku a širokou škálu nástrojů pro ekologické zemědělství. Video je k dispozici i v českém jazyce.

Hlavními partnery platformy jsou FiBL, ICROFS a IFOAM Organics Europe. Všechny nástroje zveřejněné na znalostní platformě Organic Farm Knowledge musí být nejprve vloženy do online databáze Organic Eprints, čímž je zajištěna kontrola kvality a jednotná struktura vkládaných materiálů. Více: <https://organic-farmknowledge.org/>

9. PROPAGACE EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ

Významným nástrojem propagace ekologického zemědělství je **národní kampaň na podporu biopotravin a produktů ekologického zemědělství** koordinovaná Státním zemědělským intervenčním fondem (SZIF) v rámci celostátní podpory kvalitních potravin a značek kvality. Propagační kampaň pro biopotraviny je schválena jako tříletá (2020–2022) s rozpočtem 60 mil. Kč, a plynule navázala na pilotní edukační kampaň z období 2018–2019. Cílem kampaně je zvýšit povědomí veřejnosti o biopotravinách a ekologickém zemědělství, především zvýšit znalost evropské a národní značky pro biopotraviny a produkty EZ. V rámci kampaně probíhají jak aktivity zcela nové, tak se součástí stala každoroční kampaň MZe Září – Měsíc biopotravin a ekologického zemědělství.

Propagaci EZ a biopotravin se dlouhodobě věnuje několik organizací, většinou nevládních, částečně díky pravidelné podpoře ze strany MZe a dalších veřejných i soukromých zdrojů. Mezi významné propagační aktivity pravidelně podporované ze zdrojů MZe patří:

- kampaň MZe „Září – Měsíc biopotravin a ekologického zemědělství“ (od 2005), nově zastřešená národní kampaň na podporu biopotravin a produktů EZ
- soutěž „Česká biopotravina“ (od 2002)
- ocenění „Nejlepší ekofarma roku“ (od 2019) vzniklé spojením dvou původních ocenění „Nejlepší sedlák“ PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců (od 2011) a „Bartákův hrnec“ pro nejlepšího ekozemědělce (od 1992)
- provoz informačního a osvětového webu o EZ a biopotravinách www.lovime.bio včetně mapy českých biopotravin <https://kde.lovime.bio/>
- pražský Biojarmark – farmářský trh v Praze zaměřený výhradně na biopotraviny (od 1994–2012, obnoven od 2017).

Řada ekofarm a bioproduktů je prezentována také v rámci celostátních propagačních akcí nezaměřených přímo na ekologickou produkci, jakými jsou například soutěž Regionální potravina, projekt MZe „Poznej svého farmáře“ nebo edukační kampaň na podporu kvalitních potravin „Akademie kvality“.

9.1 Přehled vybraných propagačních akcí

Září – Měsíc biopotravin a ekologického zemědělství

Tradiční informační akce v měsíci září zaměřená na osvětu spotřebitelů v oblasti ekologického zemědělství a produkce biopotravin organizovaná již od roku 2005. Hlavním cílem kampaně je přiblížit veřejnosti důvody, proč je dobré a logické kupovat biopotraviny a podporovat tím ekologické zemědělství v ČR, a rovněž ukázat, kde lze biopotraviny koupit.

V průběhu celého měsíce září probíhá řada regionálních akcí na podporu biopotravin a ekologického zemědělství

– biojarmarky, biodožínky, dny otevřených vrat na farmách, exkurze do výroby a další. Veřejnost tak může navštívit české ekofarmy, ochutnat biopotraviny přímo „ze dvora“ a seznámit se s principy ekologické produkce. Každoročně také čekají na fanoušky během měsíce září pravidelné soutěže s partnery Měsíce biopotravin. Veškeré dění kolem kampaně se odehrává na webu a na facebookovém profilu. Více: www.mesicbiopotravin.cz

Soutěž Česká biopotravina

Soutěž „Česká biopotravina“ je pravidelně vyhlašována již od roku 2002 a pořádá ji PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců. Soutěž je pořádána pod záštitou ministra zemědělství a ústředního ředitele SZPI. O prestižní titul Česká biopotravina se každoročně uchází desítky českých biopotravin. Soutěž nabízí výrobcům biopotravin jedinečnou příležitost pro zviditelnění svých výrobků jak mezi obchodníky samotnými, tak pro zpopularizování mezi širokou veřejností. Soutěž probíhá od roku 2018 v pěti kategoriích – biovíno, biopotraviny živočišného původu, biopotraviny rostlinného původu, biovýrobky pro gastronomii, pochutiny a ostatní potravinářské výrobky, a steaková biomasa. Každý rok je vyhodnocován vítěz jednotlivé kategorie a celkový vítěz soutěže. V odborné porotě zasedají zástupci SZPI, MZe, odborníci z oblasti zemědělství i potravinářství, obchodu i médií. Kontrolu správného značení zajišťuje kontrolní a certifikační organizace KEZ o.p.s.

Českou biopotravinou roku 2021 a zároveň vítězem kategorie biopotraviny živočišného původu se stal Bio tvaroh z Ekofarmy Javorník. Nejlepším steakovým masem byl Jehněčí T-Bone steak z farmy Rudimov, v kategorii biopotraviny rostlinného původu zabodoval mošt Bio jablko jaderníčka od Marka Šenkeříka z Moštuj, nejlepší biopotravinou v sekci pro gastronomii, pochutiny a ostatní bylo Bio cibulové chutney z Ekofarmy Lejčkov a nejlepším biovinem roku 2021 byl vyhlášen Ryzlink rýnský, pozdní sběr 2018 z Vinařství Barabáš. Přehled všech držitelů titulu Česká biopotravina je uveden na webu: <https://pro-bio.cz/ceska-biopotravina/historie/>

Ekofarma roku (spojení Bartákova hrnce a Nejlepšího sedláka)

Ocenění Nejlepší ekofarma roku, které od roku 2019 uděluje PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců a Nadační fond Richarda Bartáka vzniklo spojením dosavadních dvou ocenění: Nejlepší sedlák roku a Bartákův hrnec pro nejlepší ekofarmu. V roce 2021 titul Nejlepší ekofarma roku získaly Eko sady Komňa ve Zlínském kraji.

Eko sady Komňa leží v chráněné krajinné oblasti Bílé Karpaty. Majitel David Ryšavý je se svou rodinou založil v roce 2005. První sad o 300 stromech postupně doplnil o 3 000 slivoní a v současnosti se jeho sady rozkládají na ploše téměř 9 ha. Od začátku přitom funguje v režimu ekologického zemědělství. Zaměřují se zde na pěstování a zpracování švestek, ale i dalšího ovoce. Ocenění si zaslouží jednak díky svojí excelentní produkci, ale také, a to zejména, kvůli způsobu hospodaření v krajině. Více: <http://ekosadykomna.cz/>

Biojarmark

V roce 2021 proběhl již pátý ročník obnoveného pražského Biojarmarku – farmářského trhu zaměřeného výhradně na biopotraviny. Kromě nákupu potravin a občerstvení v biokvalitě nechybí pestrý doprovodný program v podobě živé hudby, tančírny, výstav fotografií či vaření pod širým nebem. Součástí Biojarmarku bývají besedy, v roce 2021 byl připraven workshop Kytky k jídlu, a v něm vše o sběru a zpracování jedlých květů a bylinek spolu s přípravou receptů přímo na místě.

Tradice pražského Biojarmarku sahá až do roku 1994, kdy proběhl první ročník, tehdy ještě v areálu ekocentra Toulcův dvůr na okraji Prahy. Po zhruba čtyřleté pauze byla tato výroční akce ekologického zemědělství v Praze obnovena a od roku 2017 ji pořádá PRO-BIO LIGA na dvoře Národního zemědělského muzea. Více: <https://biojarmark.info/>

Projekt MZe „Poznej svého farmáře“

V rámci 8. ročníku projektu „Poznej svého farmáře“, a v souvislosti s kampaní na podporu biopotravin a kampaní Září – měsíc biopotravin a ekologického zemědělství, byly na měsíc září naplánovány propagační akce na čtyřech ekofarmách: Ekofarma Bošina (Královéhradecký kraj), Miloš Kurka – Kurkovy bedýnky (Zahrada Černíkovice, Královéhradecký kraj), Biozelenina Velehrad (Zlínský kraj) a Bio farma Košík (Středočeský kraj). Cílem projektu je propojit spotřebitele s lokálními farmáři, nabídnout možnost ochutnat kvalitní výrobky přímo od zemědělců a ukázat, jakým způsobem produkty vznikají. Novinkou projektu byla také organizace farmářských trhů na dvoře Národního zemědělského muzea v Praze. Více: <http://poznejsvehofarmare.cz/>

10. ORGANIZACE A SDRUŽENÍ PŮSOBÍCÍ V SEKTORU EZ

Oborové organizace a sdružení

PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců

Svaz PRO-BIO je nestátní nezisková organizace, která v České republice prosazuje a podporuje zájmy ekologických zemědělců, zpracovatelů a prodejců biopotravin. Jeho hlavním posláním je prosazovat a aktivně podporovat ekologické zemědělství na území ČR. Jeho členy jsou ekologičtí zemědělci, zpracovatelé, výrobci a prodejci biopotravin, zemědělské poradci, spotřebitelé a přátelé ekologického zemědělství.

www.pro-bio.cz

- **Regionální centra Svazu PRO-BIO:** v rámci svazu funguje 11 regionálních center, která v místě svého působení poskytují svým členům poradenství, organizují vzdělávací akce a podporují rozvoj ekologického zemědělství.
- **PRO-BIO Liga, pobočný spolek:** pobočka Svazu PRO-BIO s celorepublikovou působností zaměřená na propagaci a osvětu biopotravin a systému ekologického zemědělství mezi spotřebitelskou veřejností, nově vystupující pod značkou Lovíme.bio.
- **Bioprodejny Svazu PRO-BIO:** pobočka sdružující prodejny biopotravin v ČR, pro své členy realizuje aktivity na podporu prodeje a společnou propagaci.

www.lovime.bio

ČTPEZ – Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství

ČTPEZ je sdružení významných aktérů z oblasti vědy, výzkumu a vzdělávání, zemědělské a potravinářské produkce a obchodu a oborových nevládních organizací se zaměřením na ekologické zemědělství a produkci biopotravin. Cílem ČTPEZ je budovat a podporovat rozvoj znalostního systému v oblasti ekologického zemědělství a produkce biopotravin a posílit konkurenceschopnost ekozemědělského sektoru v ČR ve všech jeho klíčových oblastech.

www.ctpez.cz

EKOVIN – Svaz integrované a ekologické produkce hroznů a vína, o. s.

Občanské sdružení, které sdružuje právnické a fyzické osoby zabývající se integrovanou a ekologickou produkcí hroznů a vína, koordinuje jejich činnost a chrání jejich zájmy. Svaz se zabývá také vzdělávací a osvětovou činností v této oblasti zemědělské produkce.

www.ekovin.cz

BioSad

Občanské sdružení pro ekologickou produkci ovoce. Jeho posláním je podpora rozvoje ekologické produkce ovoce v České republice. Cílem je usnadnění komunikace mezi výzkumem a pěstiteli a podpora efektivního uplatňování výsledků výzkumu v praxi.

www.biosad.cz

Kontrolní organizace a státní dozorové orgány

ABCERT AG, organizační složka

Pobočka německé certifikační organizace ABCERT působí v České republice od roku 2006 jako akreditovaný kontrolní a certifikační orgán ekologického zemědělství.

www.abcert.cz

Biokont CZ, s. r. o.

Česká kontrolní organizace založená v roce 2005 a pověřená kontrolní a certifikační činností v ekologickém zemědělství v České republice i na Slovensku.

www.biokont.cz

BUREAU VERITAS CERTIFICATION CZ, s. r. o.

Společnost je součástí mezinárodní skupiny Bureau Veritas, jako akreditovaný kontrolní a certifikační orgán pro ekologické zemědělství působí v České republice od roku 2013.

www.ekozemedelstvi.cz

KEZ o. p. s.

První česká akreditovaná kontrolní a certifikační organizace, která zajišťuje kontrolu a certifikaci v systému ekologického zemědělství. Organizace byla založena v roce 1999, kromě certifikace ekologického zemědělství poskytuje služby také v oblasti privátní certifikace stravovacích zařízení či přírodní kosmetiky.

www.kez.cz

ÚKZÚZ – Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Státní instituce pověřená od 1. ledna 2010 k provádění úředních kontrol v ekologickém zemědělství za účelem ověření dodržování právních předpisů týkajících se krmiv a potravin a pravidel o zdraví a dobrých životních podmínkách zvířat. ÚKZÚZ dále vede databázi osiv a sadbových brambor pro EZ a registr prostředků na ochranu rostlin a hnojiv vhodných do EZ; vydává výjimky na použití konvenčního osiva a sadby, koordinuje ověřování odrůd v podmínkách EZ v ČR a zahájena byla i dlouhodobá pokusnická činnost v EZ.

www.ukzuz.cz

SVS – Státní veterinární správa

Státní instituce, která ze zákona vykonává dozor nad zdravím zvířat a nad zdravotní nezávadností potravin živočišného původu. Všechny povinnosti a práva SVS jsou vyjmenovány ve veterinárním zákoně č. 166/1999 Sb. Od roku 2016 SVS vykonává na základě veřejnoprávní dohody s MZe kontrolu ekologické produkce v rámci svých kompetencí daných zákonem.

www.svscr.cz

SZPI – Státní zemědělská a potravinářská inspekce

Státní instituce, která vykonává dozor nad dodržováním evropského a národního potravinového práva v ČR a je součástí celoevropského systému úřadů, které mají obdobné kompetence. Inspekce kontroluje především bezpečnost,

jakost a správné označování potravin, surovin pro jejich výrobu, zemědělských výrobků a tabákových výrobků. Od roku 2016, na základě veřejnoprávní dohody s MZe, vykonává kontrolu ekologické produkce v rámci svých kompetencí daných zákonem č. 110/1997 Sb. a souvisejícími předpisy. Jedná se zejména o kontroly určité části maloobchodních biopotravin, kteří jsou vyjmuti z působnosti předpisů pro ekologickou produkci a nepodléhají její kontrole.

www.szpi.gov.cz

Odbor environmentálního a ekologického zemědělství MZe

Jedná se o příslušný orgán ve smyslu legislativy ekologické produkce, zejména nařízení Rady (ES) č. 834/2007 a jeho prováděcích předpisů. Odbor zajišťuje funkčnost celého kontrolního systému EZ včetně nastavení postupů při porušení pravidel (tj. dohled nad čtyřmi kontrolními organizacemi), dále zajišťuje uplatňování evropské a národní legislativy pro EZ a výrobu biopotravin, používání státního loga „biozebra“, vedení registru všech ekologických podnikatelů (zemědělců, výrobců, distributorů apod.) v ČR.

<http://leagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/>

Odbytové organizace

PRODEJ-BIO s. r. o.

Společnost založená v roce 2008 organizuje a koordinuje odbyt českých biosurovin (obilovin, luštěnin, krmiv, osiv, masa) s cílem umístit českou produkci na český trh. Nadbytečná produkce je vyvážena do zemí EU.

www.prodejbio.cz

Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO

Družstvo vzniklo v roce 2012 jako sdružení producentů biomléka v ČR za účelem zajištění společného odbytu biomléka a poskytování podpory členům při prodeji a uvádění zboží na trh.

<http://ceskebiomleko.cz/>

Vzdělávací, výzkumné a poradenské organizace

Bioinstitut, o. p. s. – Institut pro ekologické zemědělství a udržitelný rozvoj krajiny

Organizace zaměřená na podporu rozvoje EZ v ČR formou poskytování poradenství, vzdělávání, přenosu poznatků z výzkumu do praxe, publikační činností, osvětou a propagací sektoru mezi odbornou i laickou veřejností a komunikací potřeb sektoru na úrovni státní správy. Bioinstitut je koordinátorem České technologické platformy pro ekologické zemědělství a členem FiBL International – Mezinárodního sdružení výzkumných institucí v oblasti EZ.

www.bioinstitut.cz

Biocont Laboratory, spol. s r. o.

Společnost poskytující ekologicky a integrovaně hospodařícím zemědělcům a lesníkům co nejucelenější paletu prostředků a technologií biologické a biotechnické ochrany rostlin včetně informačního servisu a poradenství.

www.biocont.cz

Výzkumný ústav rostlinné výroby, v. v. i.

VÚRV je v ČR největším pracovištěm aplikovaného výzkumu zaměřeným na rostlinnou výrobu a příbuzné obory. Hlavním cílem výzkumu ve VÚRV je získat vědecké poznatky pro podporu trvale udržitelného rozvoje zemědělství na základě inovací systémů a technologií pěstování zemědělských plodin pro produkci kvalitních a bezpečných potravin, krmiv a surovin pro energetické a průmyslové využití. Od roku 2006 má ve vlastnictví experimentální pozemek certifikovaný pro ekologické pěstování. Kromě toho se ve VÚRV nachází genová banka, která uchovává širokou škálu genetických zdrojů rostlin. Současný výzkum je orientován především na možnosti využití genetických zdrojů minoritních plodin, ke kterým patří především pluchaté druhy pšenice (špalda, dvouzrnka, jednozrnka), pohanka a proso.

www.vurv.cz

Výzkumný ústav živočišné výroby, v. v. i.

VÚŽV realizuje základní a aplikovaný výzkum v oblastech genetiky a šlechtění zvířat, reprodukce, výživy, kvality živočišných produktů, etologie, technologií chovů, managementu stád a ekonomiky výroby. Tato činnost je zaměřena nejen do sektoru majoritního konvenčního zemědělství, ale i do oblastí ekologických chovů. Od roku 2019 má ústav certifikovaná jatka pro ekologickou porážku v rámci experimentální farmy a registraci pro výrobce biopotravin.

www.vuzv.cz

Výzkumný ústav pícninářský, spol. s r. o. Troubsko

Ústav je zaměřen na aplikovaný výzkum v oblasti zemědělství, potravinářství a biotechnologií. Zabývá se šlechtěním, množením a prodejem osiv. Nabízí poradenskou činnost a služby. Od roku 2009 má ústav certifikovanou posklizňovou linku pro čištění osiv v biokvalitě. Tato linka je stavěná na menší partii a je schopna čistit široké spektrum materiálů. V roce 2013 firma rozšířila nabídku osiv o osiva některých svých odrůd v biokvalitě.

www.vupt.cz

Ústav zemědělské ekonomiky a informací

ÚZEI je expertním centrem zaměřeným na zemědělskou ekonomiku, potravinářství, zemědělské poradenství a informace. Mezi hlavní činnosti ÚZEI patří základní a aplikovaný výzkum v oboru zemědělské ekonomiky a politiky; zabezpečení komplexního odborného servisu pro MZe i další orgány státní správy; výkon funkce Kontaktního pracoviště FADN CZ a poradenského a vzdělávacího centra pro oblast zemědělství, potravinářství a rozvoje venkova. V oblasti ekologického zemědělství zajišťuje sběr údajů o vývoji EZ a bioprodukcii v ČR, provádí analýzu trhu biopotravin a sleduje ekonomiku ekofaremu v rámci FADN.

www.uzei.cz

Česká zemědělská univerzita v Praze

Univerzita má v současné době 6 fakult. Studium vedle klasických zemědělských oborů zahrnuje širokou paletu oborů z oblasti životního prostředí, ochrany krajiny, obnovitelných zdrojů i související pedagogiky. Obor Ekologické zemědělství je aktuálně možno studovat na FAPPZ v bakalářském i magisterském studiu. Ekologické a alternativní zemědělství je vyučováno i v dalších oborech FAPPZ, FŽP a FTZ jako povinný, povinně volitelný či volitelný předmět. Od roku 1992 jsou na

výzkumné stanici FAPPZ v Praze – Uhřetěvesi úspěšně realizovány pokusy s ekologickým pěstováním různých polních a zahradních plodin.

www.czu.cz

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Univerzita má v současné době 8 fakult, komplexní vědecko-pedagogickou činnost v oboru zemědělství zajišťuje Zemědělská fakulta. Základy ekologického zemědělství jsou součástí bakalářských studijních oborů Agroekologie a Trvale udržitelné systémy hospodaření v krajině. V magisterském stupni je možné studovat přímo specializaci ekologické zemědělství v rámci oboru Agroekologie. Od roku 2010 je pro pokusnou činnost využíván ekologicky certifikovaný pozemek.

www.jcu.cz

Mendelova univerzita v Brně

Mendelova univerzita je tvořena 5 fakultami. Ačkoli nemá specializované pracoviště pro problematiku ekologického zemědělství, několik vědeckých pracovníků se tímto tématem dlouhodobě systematicky zabývá. Vyučovány jsou zde předměty Ekologické zemědělství, Ekologické systémy chovu zvířat, Ochrana v systémech ekologického zemědělství (na Agronomické fakultě), Ekologická produkce zeleniny a speciálních rostlin a Ekologické vinohradnictví a vinařství (na Zahradnické fakultě).

www.mendelu.cz

Vysoká škola chemicko-technologická v Praze

Vysoká škola chemicko-technologická v Praze je největší vzdělávací institucí svého druhu ve střední a východní Evropě. Navazuje na téměř 200letou tradici výuky technické chemie v Čechách. V rámci mezinárodních i národních projektů je na Ústavu chemie a analýzy potravin věnována intenzivní pozornost zkoumání kvality, původu (traceability) a pravosti (authenticity) ekologických surovin a produktů.

www.vscht.cz

Další organizace

Asociace místních potravinových iniciativ

Nevládní organizace podporující vznik a rozvoj místních potravinových systémů založených na šetrném zacházení s krajinou a férových vztazích mezi zemědělci a spotřebiteli (komunitou podporované zemědělství, komunitní zahrady aj.). Asociace AMPI stojí za novým vzdělávacím programem Farmářská škola (www.farmarskaskola.cz), vzdělávací program v oblasti eko-

logického a biodynamického zemědělství zaměřeného především na poskytnutí praxe.

www.asociaceampi.cz

Ekologický institut Veronica

Ekologický institut Veronica působí v Brně a v Hostětíně se zabývá odbornou a vzdělávací činností v ochraně přírody a šetrném spotřebitelství, poskytuje interpretaci odborných environmentálních témat. V rámci tohoto zaměření vzdělává spotřebitelskou veřejnost také v oblasti ekologického zemědělství a biopotravin. Je organizátorem brněnského biojarmarku.

www.veronica.cz

Hnutí DUHA

Jedna z největších environmentálních nevládních organizací v ČR v rámci svého programu Zemědělství aktivně prosazuje systém ekologického zemědělství a jeho nástroje, propojuje drobné ekozemědělce a spotřebitele, věnuje se problematice místních potravin. Je provozovatelem adresáře farem, obchodů, eshopů a bioklubů zaměřených na místní zemědělskou produkci.

www.hnutiduha.cz

Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanic, o. p. s.

Obecně prospěšná společnost realizuje aktivity zaměřené na podporu rozvoje ekologického zemědělství ve Zlínském kraji a na Hodonínsku i aktivity zaměřené na Moravské Kopanice – tamní kulturu, tradice a přírodu i šetrný cestovní ruch.

www.iskopanice.cz

Nadace Partnerství

Jedna z největších nadací na podporu projektů týkajících se životního prostředí, existuje již od roku 1991. Přispívá prostřednictvím svých grantových programů na nejrůznější témata spojená se životním prostředím a udržitelným rozvojem; poskytuje odborné služby, vzdělává širokou veřejnost i veřejnou správu, inspiruje Otevřenou zahradou v centru Brna a organizuje řadu informačních a propagačních kampaní.

www.nadacepartnerstvi.cz

ZERA – Zemědělská a ekologická regionální agentura, o. s.

Agentura zabývající se vzdělávací, výzkumnou a koordinační činností při realizaci programů a opatření v rámci trvale udržitelného rozvoje venkova a využití krajiny zemědělcem. Pořádá vzdělávací programy pro zemědělskou veřejnost a exkurze do modelových zemědělských podniků, včetně ekologických. Ve svých činnostech se zaměřuje zejména na téma údržby a zvyšování kvality půdy.

www.zeraagency.eu

YEARBOOK 2021

ORGANIC FARMING IN THE CZECH REPUBLIC

MINISTRY OF AGRICULTURE
OF THE CZECH REPUBLIC

I. THE PRESENT STATE OF ORGANIC FARMING IN THE CZECH REPUBLIC

I.1 The development of organic farming

By 31.12.2021 there were 4,794 organic farms with a total organic acreage of 558,124 hectares, which represents a 15.7 % share of total agricultural land in CZ according to LPIS¹⁵ (Land Parcel Identification System), see Tab. I.

The year-on-year comparison shows a recovery in the development of organic farming (OF) after a stagnation in 2019 and 2020. The number of farms registered in OF increased by almost 3% (129 farms) and the total area of land in OF increased at a similar rate (14,872 ha). This positive development is linked to the adjustment of the conditions of the “Organic Farming” measures under the RDP during the transitional period of the Common Agricultural Policy. In 2021, all applicants, including completely new ones, were allowed to enter the OF measure in the form of short-term yearly commitment.

The same conditions will also be in force for 2022, therefore a further increase in interest from farms to enter the OF

measure is expected during this so-called transition period before the new Strategic Plan and the 5-year commitments for the period 2023–2027 come into force.

The overall development in the number of organic farms, the proportion of agricultural land under OF, and its share of total agricultural land resources since 1990 are shown in Graph I.

The Czech Republic is one of twenty countries in the world with the greatest proportion of land under OF (8th position within Europe), and among the 15 countries with the highest proportion of organic land against total agricultural land (7th place within Europe, 5th place in the EU after Austria, Estonia, Sweden and newly Italy). In order to maintain its position, the Czech Republic needs to continue to support the OF development, as the increase in the area under OF in recent years has been one of the lowest in the EU. The stagnation in OF development in CZ is also confirmed by one of the lowest proportions of land within the OF conversion period (less than 10 %).

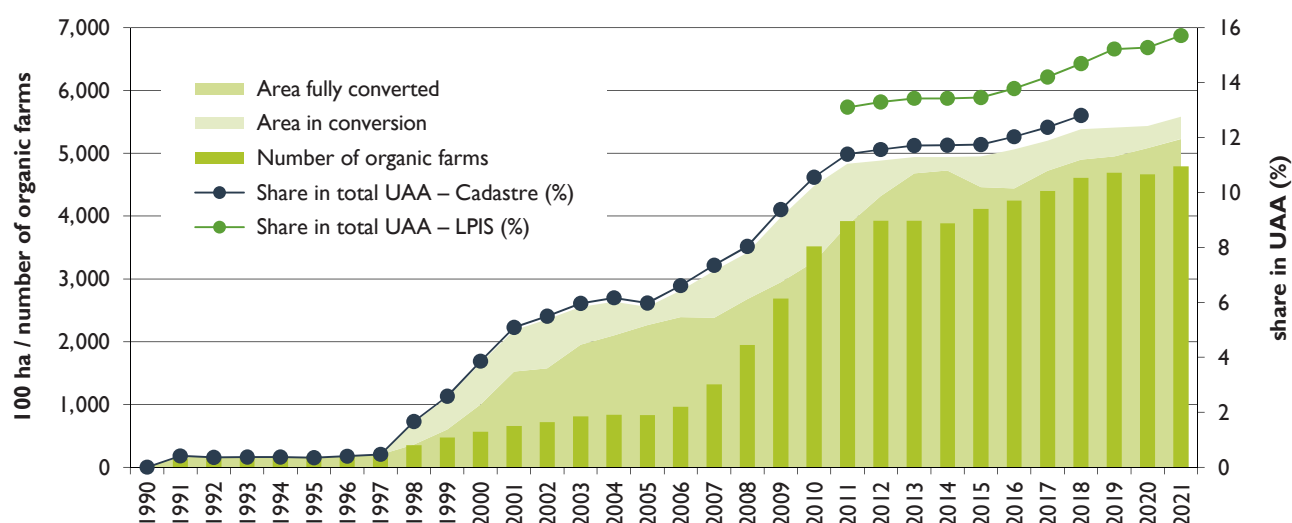
Tab. I Development in agricultural acreage and number of farms under organic farming (1990–2021)

Year	Number of organic farms	Acreage of farmland under OF (ha)	Percentage of total agricultural land (%)	Year-on-year change in number of organic farms (%)	YOY change in total acreage of organic farmland (%)
1990	3	480	-	-	-
1995	181	14,982	0.35	-3.2	-5.3
2000	563	165,699	3.86	19.0	49.6
2005	829	254,982	5.98	-0.8	-3.2
2010	3,517	448,202	10.55	30.8	12.5
2015	4,115	494,661	11.74	5.9	0.1
2016	4,243	506,070	12.03	3.1	2.3
2017	4,399	520,032	12.37	3.7	2.8
2018	4,606	538,223	12.80	4.7	3.5
2019*	4,690	540,993	15.22	1.8	n.a.
2020	4,665	543,252	15.28	-0.5	0.4
2021	4,794	558,124	15.71	2.8	2.7

* Due to the methodology modification in 2019, the YOY change in total acreage of organic farmland is not stated.

Source: MoA and REP (data always as at 31.12. of given year); compiled by CTPOA.

¹⁵ The total area of agricultural land in the LPIS as at 31 December 2021 was 3,552,515 ha.

Graph 1 Development in total OF acreage, number of organic farms and share of total agricultural land (1990–2021)

Source: MoA and REP (data always as at 31.12. of given year); compiled by CTPOA.

Tab. 2 Pattern of land resources in organic farming as at 31.12.2021

Land	Acreage (ha):			YOY change 2021/20	
	conversion period	under OF system	total	(%)	(ha)
Total OF land	35,504	522,619	558,124	2.7	14,872
Permanent grassland	20,019	428,684	448,703	1.2	5,440
Arable land	14,707	88,093	102,800	9.7	9,100
Of which: standard arable land	13,130	82,778	95,908	10.1	8,835
grassland on arable land	1,501	5,276	6,776	2.9	191
fallow land	77	40	117	176.9	75
Permanent cultures	676	5,584	6,260	3.1	189
Of which: orchards (intensive and others)	292	3,268	3,559	0.0	-1
vineyards	207	876	1,083	11.5	112
hop-fields	0	12	12	0.0	0
other permanent crops (landscape orchards)	177	1,428	1,605	5.1	78
Other land*	103	258	361	65.3	143

* Other land includes: tree nursery, fast growing trees, woodland, other cultures, non-productive areas and ponds.

Source: REP; compiled by CTPOA.

1.2 Pattern of land-use in organic farming

Permanent grassland (PG) is the long-term dominant form of land use in OF (with an area of over 448,000 ha and a share 80 % of total OF acreage in 2021), but a positive trend of increasing arable land areas is evident in recent years. At the end of 2021, arable land made up 18.4 % (102,800 ha), which is the largest share of overall organic land recorded so far in the history of OF development (see Table 4). Permanent cultures make about 1 % of OF acreage, of which 83 % of land is orchards, and 17 % is vineyards.

The structure of OF land use corresponds to the agricultural structure of the regions in which OF is developing in CZ, i.e., 90 % of OF acreage lies within less favourable highland and upland regions, and more than 40 % of protected area is managed organically.

Within the EU states, the Czech Republic has the most distinctly different structure of OF land use, and agriculture in general. CZ is among the countries with a high proportion of arable land (almost 70 % of farm acreage is arable land, permanent grassland covers a mere 28 %, and just under 2 % comprises of permanent cultures). A higher proportion of grassland under OF therefore contributes to maintaining

Tab. 3 Development in the pattern of land resources in organic farming (2000–2021)

Land use	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Arable land	15,295	20,766	54,717	64,529	66,386	71,515	80,939	90,530	93,701	102,800
Grassland	149,705	209,956	369,057	407,448	418,255	427,717	435,287	443,985	443,262	448,703
Permanent cultures (orchards, vineyards, hop-fields)	462	820	5,939	6,839	6,149	6,205	6,164	6,265	6,070	6,260
Other land	237	23,440	18,054	15,845	15,279	14,595	15,834	214*	218	361
Total acreage	165,699	254,982	447,767	494,661	506,070	520,032	538,223	540,993	543,252	558,124

* Due to the methodology modification in 2019, there was a significant YOY decrease in the other land use. Areas outside the LPIS, which formed the majority of this land use category, are no longer included.

Source: MoA and REP (data always as at 31.12. of given year).

Tab. 4 Comparison of the pattern of land resources in organic farming in the selected years (2000–2021)

Land use	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Arable land	9.23	8.14	12.22	13.05	13.12	13.75	15.04	16.73	17.25	18.42
Grassland	90.35	82.34	82.42	82.37	82.65	82.25	80.87	82.07	81.59	80.39
Permanent cultures	0.28	0.32	1.33	1.38	1.22	1.19	1.15	1.16	1.12	1.12
Other land	1.14	9.19	4.03	3.20	3.02	2.81	2.94	0.04	0.04	0.06
Total acreage	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Source: MoA and REP (data always as at 31.12. of given year).

meadows and pasture in CZ, and approaching the EU average for arable land (less than 60 %).

In the last 5 years, the acreage of PG has increased by about 30,000 ha (i.e., an increase of 7 %, see Tab. 3). The most rapid growth in OF acreage in recent years has been that of arable land (by more than 36,000 ha and 55 % against an original 66,000 ha in 2016). On the other hand, after a significant increase in acreage between 2008 and 2011, and a decline in 2015 and 2016, the acreage of permanent cultures has stagnated at about 6,200 ha.

1.3 Size of establishment in organic farming

The Czech Republic is among the countries with the highest average acreage of agricultural business, in both conventional and organic farming. Within the EU, CZ is second only to Slovakia (311 ha) in the average organic farm acreage (116 ha in 2021). Estonia and Sweden have averages of over 100 ha, while the EU average is 43 ha.

In most European countries it is also the case that organic farms are bigger, often double or more than double the size of conventional farms. The average size of conventional farms in CZ is ca 82 ha, in the EU it is 20 ha.

In terms of the pattern of farm-size, the largest category of organic farms comprises of businesses with an acreage of 10–50 ha (40 % of farms; see Tab. 5). The largest proportion of organic farmland is worked on farms of 100–500 ha acreage. The proportion of this category has increased every year (38 % in 2021) and since 2010 it has taken the top position, previously dominated by the 500–1,000 ha category. At the same time, the 100–500 ha category saw the highest YOY increase in area (6,429 ha). Over the last 10 years, the fastest growth in the number of farms and area in OF has been in the category of farms with 50–100 ha acreage.

A comparison shows that approximately a quarter of farms (of over 100 ha acreage) work about 80 % of the entire organic acreage, i.e., 5 % of farms (over 500 ha) work about 40 % of organic acreage. Thus, it can still be stated that, in OF, large farms with mostly grassland are predominant, but each year the share of the largest farms in the area decreases.

Tab. 5 Size of organic farms in 2020 and 2021

Farm size categories according to acreage (ha)	2020				2021				YOY change 2021/20	
	Number		Acreage		Number		Acreage		Number	Acreage
	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(abs.)	(%)	(ha)	(%)		
0 to <5	407	8.7	898	0.2	398	8.3	932	0.2	-2.2	3.8
5 to <10	354	7.6	2,650	0.5	383	8.0	2,879	0.5	8.2	8.6
10 to <50	1,867	40.0	49,968	9.2	1,903	39.7	51,491	9.2	1.9	3.0
50 to <100	859	18.4	61,422	11.3	891	18.6	63,762	11.4	3.7	3.8
100 to <500	927	19.9	206,077	37.9	959	20.0	212,506	38.1	3.5	3.1
500 to <1000	192	4.1	133,264	24.5	200	4.2	138,364	24.8	4.2	3.8
1 000 to <2 000	56	1.2	76,710	14.1	58	1.2	78,606	14.1	3.6	2.5
2 000 +	3	0.1	12,263	2.3	2	0.0	9,583	1.7	-33.3	-21.9
Total	4,665	100	543,252	100	4,794	100	558,124	100	2.8	2.7

Source: REP (data always as at 31.12. of given year); compiled by CTPOA.

1.4 Development of organic farming in regions of the Czech Republic

The distribution of organically-farmed land is not even in CZ (Tab 6). The largest areas of organically farmed land are situated in the highland border parts of South Bohemia, Pilsen, Moravia-Silesia, Karlovy Vary and Ústí nad Labem regions. Nearly 60 % of organic farmland is located in these

five regions (see Graph 2) and two of them have the largest average size of organic farms (223 ha in Karlovy Vary Region and 158 ha in Ústí nad Labem Region).

In terms of the number of organic farms, South Bohemia Region is the long-term leader (695 organic farms), followed, much as in the previous year, by Pilsen, Moravia-Silesia and Zlín regions (see Graph 3). More than 300 organic farms are also located in Vysočina, Central Bohemia, South Moravia and Ústí nad Labem regions.

Tab. 6 Number of organic farms and total OF acreage in Czech regions in 2021

Region*	Number of organic farms	Total organic acreage		of which in conversion period		Average organic farm
		(ha)	(%)	(ha)	(%)	
South Bohemia	695	88,322	15.8	8,301	6.5	127
Pilsen	584	71,157	12.7	4,281	7.7	122
Moravia-Silesia	432	59,503	10.7	2,581	3.5	138
Karlovy Vary	257	57,280	10.3	1,053	5.2	223
Ústí nad Labem	314	49,627	8.9	4,289	5.1	158
Olomouc	293	42,149	7.6	1,696	5.4	144
Zlín	395	39,300	7.0	1,563	5.9	99
Liberec	288	35,010	6.3	1,492	3.5	122
Central Bohemia	370	26,349	4.7	3,604	15.2	71
Hradec Králové	255	25,182	4.5	1,419	7.9	99
South Moravia	341	24,221	4.3	1,746	11.7	71
Vysočina	377	21,877	3.9	1,441	7.4	58
Pardubice	186	17,812	3.2	1,751	6.7	96
Prague	7	335	0.1	286	0.0	48
Total	4,794	558,124	100	35,092	6.4	116

* Regions are listed according to total organic acreage under LPIS. Farms are included in a region according to the largest acreage recorded in REP (from LPIS data). If a farm uses land in more regions, it is included in the region where it has most land.

Source: REP (data as at 31.12.2021); compiled by CTPOA.

Tab. 7 OF land according to land use compared to total acreage in regions of CZ in 2021

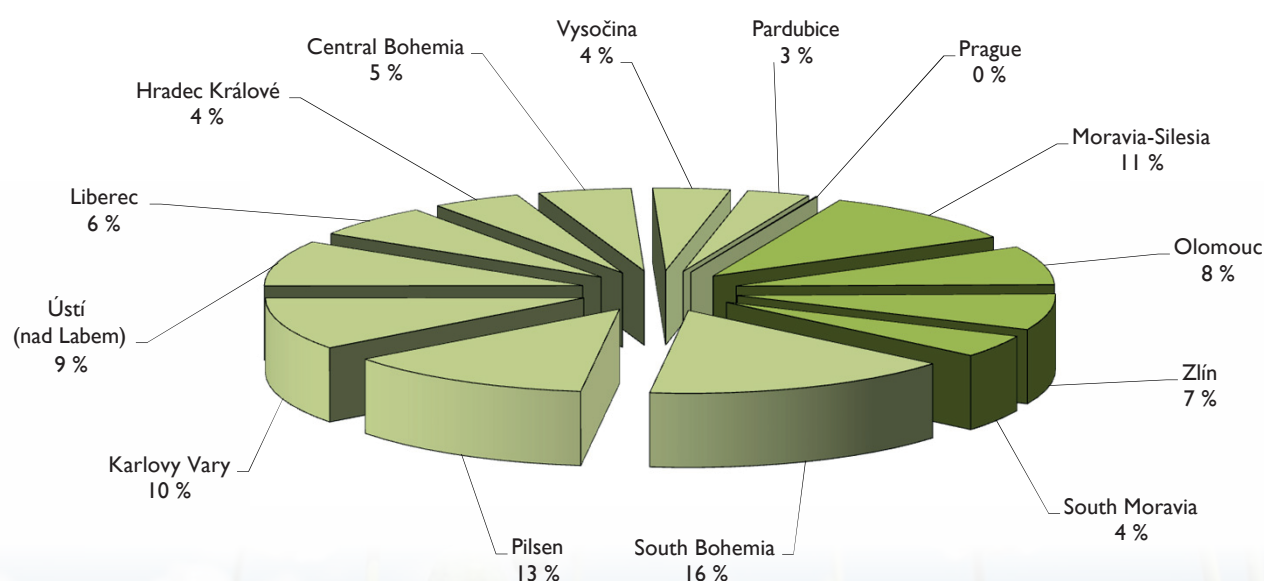
Region*	Total OF acreage (ha)	Of which acreage (ha):			CZ agricultural land (ha)	Share of OF land in total acreage of given category of land use in CZ (%)			
		Arable land	Grass land	Permanent cultures		Total agricultural land	Arable land	Grass land	Permanent cultures
Karlovy Vary	57,279	6,280	50,927	33	101,384	56.5	17.7	77.6	20.0
Liberec	35,010	2,519	32,028	411	102,830	34.0	6.5	51.1	34.3
Moravia-Silesia	59,503	6,153	52,811	517	215,670	27.6	5.0	58.5	55.2
Zlín	39,300	6,407	31,988	874	148,882	26.4	7.0	58.8	33.4
Ústí nad Labem	49,626	5,330	43,515	739	223,315	22.2	3.5	66.9	14.4
Pilsen	71,157	18,852	52,056	219	328,667	21.7	9.3	42.3	31.0
South Bohemia	88,322	10,500	77,595	210	427,148	20.7	4.3	43.4	19.1
Olomouc	42,149	4,265	37,638	223	243,846	17.3	2.4	58.9	10.8
Hradec Králové	25,182	2,837	22,104	237	236,367	10.7	1.7	32.1	11.9
Pardubice	17,812	4,033	13,670	96	232,212	7.7	2.3	24.4	17.9
South Moravia	24,221	17,032	5,280	1,904	363,816	6.7	5.3	22.3	10.6
Vysočina	21,877	8,928	12,790	154	360,041	6.1	3.2	15.4	57.6
Central Bohemia	26,349	9,359	16,282	629	557,507	4.7	2.0	22.3	11.7
Prague	335	305	18	11	10,830	3.1	3.0	3.3	24.9
Total	558,124	102,800	448,703	6,260	3,552,515	15.7	4.1	44.5	15.6

* Regions are listed according to share of total OF land in total agricultural land in CZ according to LPIS.

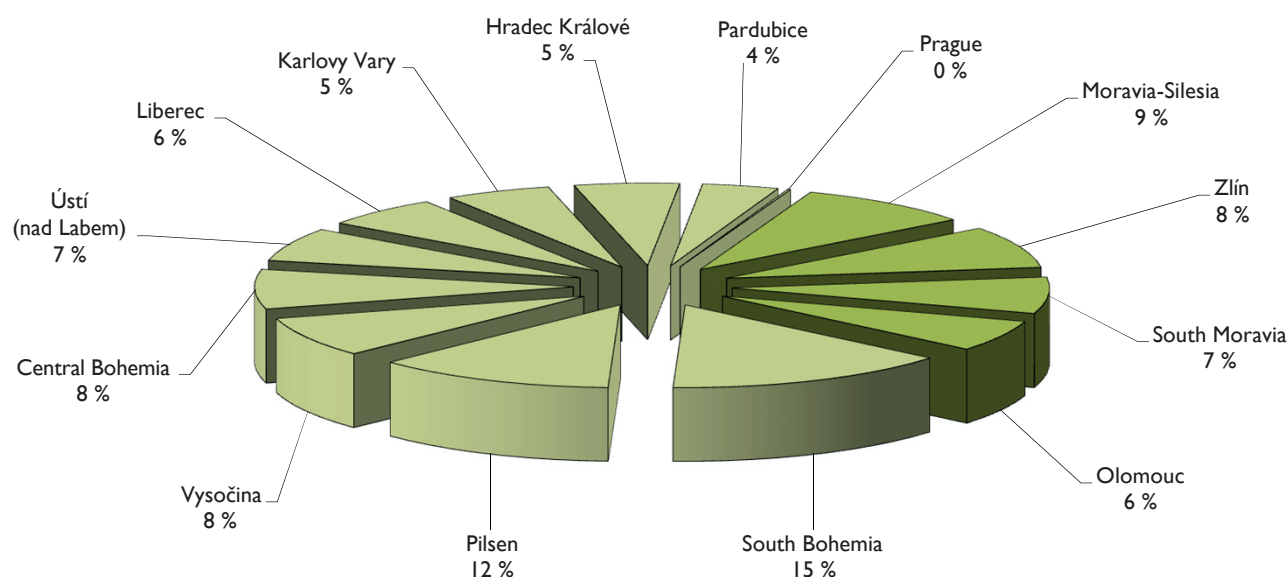
Source: REP (data as at 31.12.2021), LPIS data (MoA); compiled by CTPOA.

The regions fall into a different order if we list them according to the share of total OF land in total agricultural land in CZ. In 2021 the national average (i.e. 15.7 %) was exceeded again in eight regions, while Karlovy Vary Region was well above it with 56 %. As in previous years this was

followed by the Liberec, Moravia-Silesia, Zlín, Ústí nad Labem, Pilsen and newly South Bohemian regions with a share of more than 20%. In production areas the OF share has remained low, from 4 to 7 %.

Graph 2 Share of regions in total OF acreage in 2021

Source: REP (data as at 31.12.2021); compiled by CTPOA.

Graph 3 Share of regions in total number of organic farms in 2021

Source: REP (data as at 31.12.2021); compiled by CTPOA.

Organic farmers in the Czech Republic in 2021 managed over 44 % of permanent grassland, 4.1 % of arable land and 15.6 % of permanent crops (nearly 26 % of orchards, 7 % of vines and 0.2 % of hop-fields, respectively).

1.5 Number of registered businesses in organic farming

At the end of 2021 there were 6,014 businesses involved in organic farming, representing an increase of 207 businesses (3.6%), compared to a slight decrease of 11 businesses in 2020. A further increase in businesses entering OF is expected from 2023 onwards in view of the new support conditions.

A total of 4,794 farms were registered as organic, of which 414 (9 %) were registered at the same time as organic food producers and 176 organic farms were registered at the same time for the distribution of organic food. The total number of organic farmers increased by 2.8 % year-on-year (129 subjects), 146 organic farmers ceased their activity during 2021, while 275 were newly registered.

At the end of 2021, a total of 944 businesses were registered as producers of organic foods, 126 subjects were newly registered and 47 on the contrary, its activity ceased. This is a 9 % year-on-year increase, which is close to the double-digit growth rate recorded between 2016 and 2019.

Tab. 8 The number of registered businesses in OF as at 31.12.2020 and 2021

Type of organic business	Number of businesses		YOY change 2021/20	
	2020	2021	(abs.)	(%)
Organic farmer	4,665	4,794	129	2.8
Producer of organic foods	865	944	79	9.1
Distributor of organic products and organic foods	1,049	1,153	104	9.9
Feed producer	71	77	6	8.5
Seed producer	76	80	4	5.3
Organic beekeeper	9	10	1	11.1
of which:				
Importer of organic foods from 3rd countries	324	359	35	10.8
Exporter of organic foods to 3rd countries	159	163	4	2.5
Farm processor	282	313	31	11.0

Source: REP; compiled by CTPOA.

As in previous years, the most common activities in 2021 included processing and preserving meats and meat products, processing and preserving fruit and vegetables and milk processing, as well as wine-making. Of a total 944 registered organic food producers, 313 were also registered in the “organic farm” category, processing their products on site. In other words, roughly a third of producers are on-farm processors. The increase in the number of farm processors is slightly lower than that of organic food processors overall, and currently only about 6 % of organic farms actually process organic products on site.

The number of distributors increased to 1,153 businesses which represents a YOY increase of 10 % and a recovery after less than 3% growth, the lowest ever, in 2020. The number of registered importers from third countries also grew at a similar 10% rate, while the number of exporters has stagnated at around 160 businesses for the last four years. On the organic food market, there are also a great number of businesses involved in retail sale (i.e. retail chains, health-food shops etc.) who, according to the Law on Organic Farming, no longer have to be registered as of 2006.

2. PATTERN OF PRODUCTION ON ORGANIC FARMS

Data on production on organic farms has been collected by IAEI in cooperation with inspection bodies since 2007, under the authority of the MoA. Detailed data is collected throughout the year; it therefore differs from the basic data presenting the situation in organic farming as at 31.12.2021.

2.1 Plant production

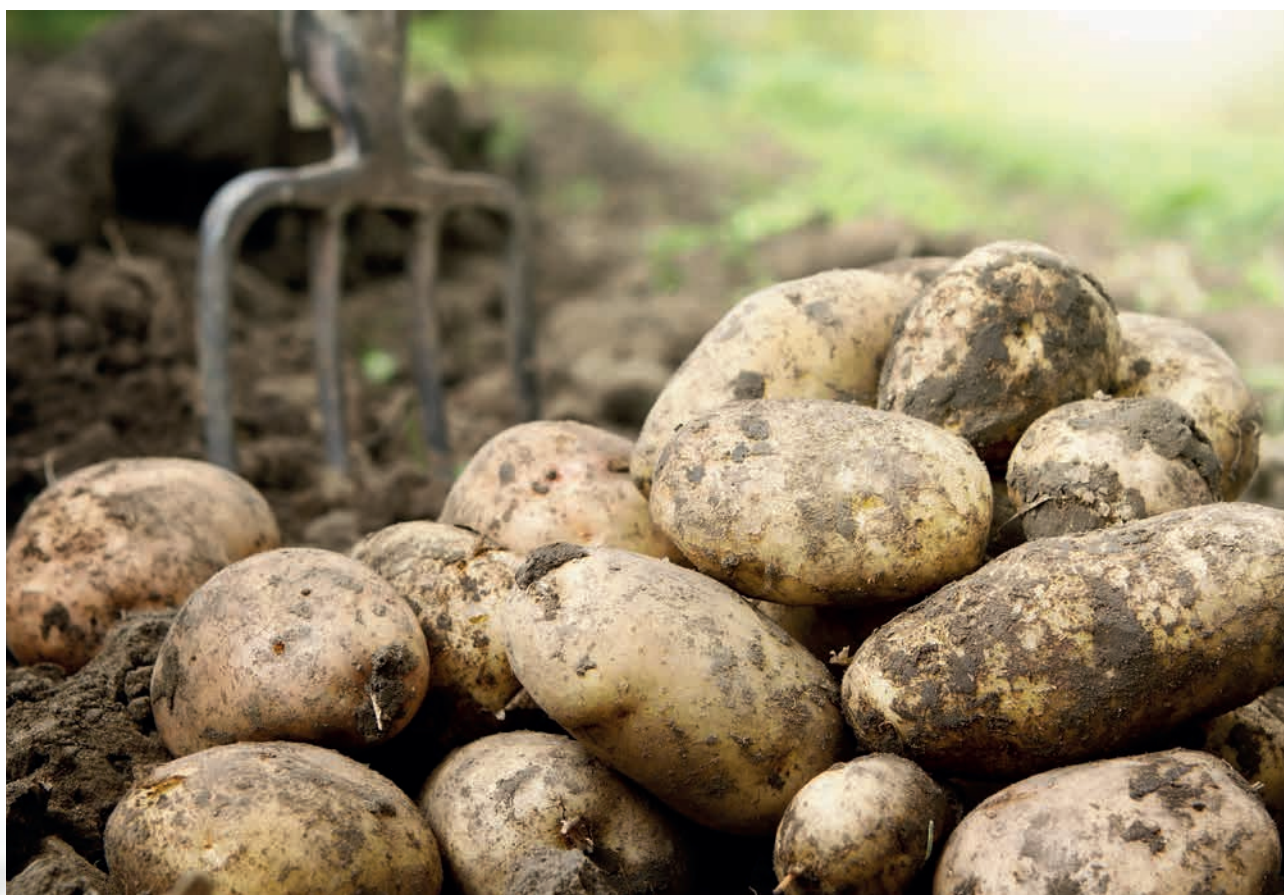
As in previous years, the main crops on arable land were cereals (43 %) and fodder (44 %). **Cereal acreage** increased by 6 % year-on-year (by 2,450 ha), the acreage already under the organic regime increased even more (by 3,184 ha) and organic cereal production exceeded 110 000 tonnes for the first time. Wheat and oats remained the most commonly grown cereals, collectively representing 52 % of overall cereal acreage in OF. Other significant cereals, taking up more than 10 % of acreage, included triticale, barley, and also spelt wheat.

Of the total quantity of cereals produced, 76 % was sold, of which 81 % was sold in organic quality. A quarter of cereals produced remained on farms as feedstuffs and seed. Two thirds of cereal sales went to the domestic market, and 33 % went to export, which shows a steady decline in exports (down from 43 % in 2015).

Fodder crops increased slightly again (by 4 % and 1,797 ha). In organic fodder, perennial species distinctly prevail (87 %), unlike conventional fodder dominated by annual species (55 %), especially maize for silage. Overall, the acreage of fodder crops on arable land within OF is twice as high as on conventional land, and the share of perennial fodder is up to five times higher.

The acreage of **legumes** is also increasing every year (by 15 % and 638 ha), in the last five years legumes acreage has almost doubled. The dominant leguminous species were peas (50 %) and field peas (18 %). Legumes are an essential element in crop rotation in terms of maintaining the quality of arable land, as well as providing a source of protein for livestock. The opposite is the case in conventional farming, where legumes have almost disappeared. Instead, protein feedstuffs are imported from abroad (especially soya) and crop rotation is replaced by the use of industrial fertilizers.

The acreage of industrial crops increased year-on-year by 28 % (1,239 ha), the main influence being an increase in the acreage of oilseed crops (45 % and 1,090 ha), mainly oilseed rape, followed by oil pumpkin and mustard. The acreage of medicinal, aromatic and spice plants (MASP) also increased by 14 % (263 ha), but production decreased by 27 % (218 tonnes) due to a fall in hectare yields.

The level of **vegetable-growing and rootcrop-growing** remains permanently low (0.3 %, resp. 0.4 % of arable land). **Permanent grassland** acreage (meadows and pasture areas) remained almost the same, increased only slightly by 1 % and 2,626 ha.

The acreage of **permanent cultures** decreased significantly, by almost 10 % (589 ha), consists mainly of orchards (71 %). Apple and plum trees are the main cultivated fruit trees. Vineyards represent 17 % of permanent culture and their acreage increased by 18 % (205 ha). Acreage of hop fields remains negligible. Roughly 10 % of permanent culture acreage falls within the category of “other permanent cultures”. This predominantly consists of landscape-forming orchards where the primary aim is not production.

In terms of yield per hectare, we can summarize that in 2021 yield in organic cereals ranged between 50–88 % of conventional yield, yield in legumes was about 72 %, yield in potatoes and oil crops around 50 % and fodder crops 39 % of conventional yield. Comparing production of vegetables is very difficult due to the diversity of species.

Overall production on organically farmed land in 2021 was 112,347 tonnes of cereals, 8,683 tonnes of pulses, 4,259 tonnes of root crops, 3,448 tonnes of oil crops, 603 tonnes of AMC crops and 1,394 tonnes of vegetables. Permanent cultures produced 3,162 tonnes of apples, 1,137 tonnes of plums, 373 tonnes of pears, 379 tonnes of cherries, about 280 tonnes apricots, and 3,278 tonnes of grapes, see Tab. 9.

Tab. 9 Pattern, production and crop yield on organic farms in 2021

Crop	Number of organic farms*	In conversion period	Under OF system	Total	Organic production	Organic yield
		(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
Arable land total	1,966	15,444.57	83,544.11	98,988.68	276,046.28	3.30
Grain cereals (including seed) – total	867	5,207.57	37,061.23	42,268.80	112,346.59	3.03
Of which: Common wheat	425	1,963.16	9,455.75	11,418.91	30,135.83	3.19
Spelt wheat	183	291.10	6,959.30	7,250.40	20,638.61	2.97
Rye	126	131.36	1,562.14	1,693.50	4,366.16	2.79
Barley	253	867.19	3,104.58	3,971.77	8,809.02	2.84
Oats	465	871.63	9,838.71	10,710.34	29,302.95	2.98
Triticale	194	498.24	4,072.73	4,570.97	12,640.15	3.10
Grain legumes – total	182	395.78	4,637.94	5,033.72	8,683.33	1.87
Root crops – total	242	126.65	301.40	428.05	4,259.23	14.13
Industrial crops – total	211	1,550.92	4,178.48	5,729.40	4,090.15	0.98
Oilseeds	117	771.61	2,726.51	3,498.12	3,448.18	1.26
Aromatic, medicinal and culinary plants	105	773.25	1,414.48	2,187.73	603.25	0.43
Fresh vegetables incl. melons and strawberries	112	50.03	206.15	256.18	1,393.59	6.76
Fodder on arable land – total (volume in hay)	1,664	7,469.56	36,007.82	43,477.38	144,703.65	4.02
Other crops on arable land	47	452.99	1,066.92	1,519.91	563.64	0.53
Fallow land (part of crop rotation)	52	191.07	84.13	275.20	0.00	n.a.
Grassland – total (fodder in hay)	3,948	21,112.96	423,912.11	445,025.07	1,484,102.22	3.50
Permanent cultures – total	808	602.04	5,094.72	5,696.76	9,057.26	1.80
Fruit orchards	575	343.96	3,685.41	4,029.37	5,730.72	1.58
Vineyards	83	203.16	759.41	962.57	3,277.76	4.32
Hop-fields	4	0.00	10.41	10.41	8.47	0.81
Other permanent cultures	211	54.92	639.49	694.41	40.31	0.06

* Number of organic farms growing a given crop on organic land.

Source: IAEI Statistical survey on organic farms 2021.

2.2 Livestock production

In 2021, organic farms kept almost 440,000 animals. This number includes only so-called organic animals which have gone through the conversion period and are now kept under organic conditions. Compared to the previous year, there was a 4.7 % year-on-year increase in the number of animals kept, which is the highest value in the last six years. As in previous years, cattle breeding dominated (almost 279,000 animals and 63 % share of the total number of animals), followed by sheep breeding with 17 % share (see Tab 10).

A YOY comparison shows again a slight increase of 3.5 % in the number of cattle kept organically. An increase was recorded mainly in the category of slaughter cattle (from 10 000 to almost 20 000 head) where animals were not taken to slaughter due to the ongoing pandemic. Other cattle categories were rather stagnant. The number of dairy cows in organic farming has stagnated since 2012. Their number, as a share of total organic cattle, represented 2.6 %, which is way behind the national conventional proportion, where milkers make up 25.5 % of total cattle kept in CZ.

The decline in organic sheep breeding, which began in 2016, continued in 2021, with a YOY decrease of 5.6 % (4,516 head). There was a similar decline in the number of **goats** (by 5.6 %, 495 head), despite the stagnation in the number of organic farms keeping goats.

A decline was also noted, for the third year, in organic **pigs** (by 6.2 %, 135 head). The main reason for this was the decline in the category of other pigs. The number of breeding sows, fattening pigs and organic pig farms stagnated.

The opposite trend and a significant increase was achieved in **poultry** breeding (by 31.4%, 12,000 birds). The greatest share

of this YOY increase was an almost 74 % growth in the number of laying hens. This increase followed an almost 20% reduction in the number of laying hens in 2020 due to reconstruction of facilities at a major egg-producing company. Organic broiler breeding has also increased steadily, with the exception of 2020.

In a comparison of the proportion of the main livestock categories in OF compared with overall livestock figures in CZ, it is apparent that the highest proportion is that of sheep (41.3 %) and goats (32.8 %), followed by horses with a 29.4 % organic share in overall breeding. Organic breeding of cattle makes up 19.8 % of overall cattle breeding, while the proportion of organic dairy cows represents only 2 % of the overall number. The proportions of organically kept pigs and poultry are negligible, with a long-term average of around 0.2 %. The proportion of beef cattle within OF is significant in CZ, with the number of organic non-dairy cows representing more than half of all non-dairy cows in CZ (54.5 %).

Organic meat production showed a 8.8 % increase compared to 2020, to 8,918 tonnes. The greatest share is represented by beef, whose production increased again by almost 11 % and as in previous years represents 90 % of total organic meat production.

There was also an increase in production of **pork** (14.8 %) and **poultry meat** (2.9 %). However, the proportion of meat produced from these two livestock animals is insignificant in comparison with beef. On the other hand, production of **mutton/lamb** fell again for the sixth year (22.4 % YOY). The proportion of mutton/lamb in overall organic meat production has fallen to 3%, still it is the second most common type of meat produced in organic quality. **Goat meat** production also fell significantly, by almost a quarter, in 2021, corresponding to a reduction in livestock numbers.

Tab. 10 Number of animals on organic farms in 2020 and 2021

Animal category	Number of organic farms	Number of organically bred animals*		YOY change in the number of organically bred animals 2021/20 (%)
	2021	2020	2021	
Horses	1,044	9,923	9,758	-1.7
Cattle	2,976	268,831	278,346	3.5
Of which: dairy cows	149	7,292	7,276	-0.2
suckler cows	2,728	122,886	123,734	0.7
Sheep	1,026	80,116	75,600	-5.6
Goats	365	8,837	8,342	-5.6
Pigs	37	2,193	2,058	-6.2
Poultry	53	50,079	65,815	31.4
Of which: broilers	12	29,912	32,437	8.4
laying hens	42	17,551	30,427	73.4

* The total number of organically bred livestock includes all so-called organic animals on organic farms after conversion period.

Note: Based on the methodology modification (Eurostat), bison and buffalo were included in the category Cattle; likewise, ponies and donkeys are now part of the category Horses (Equidae).

Source: IAEI Statistical survey 2020 and 2021.

Over the past five years, organic meat production has increased by almost a third from the original 6,752 tonnes in 2016. Poultry meat production has increased the most (74%), followed by pork and beef (41% and 36% respectively). Goat meat production is up 10% compared to 2016, while sheep meat volume is down by almost a third from the original 428 tonnes in 2016.

Besides meat production, the sale of live **stocker animals** (cattle and sheep) was monitored. The number of stockers sold in 2021 was almost the same as in the previous years. More than 64,000 calves and almost 11,000 lambs were sold. In recent years, the sale of calves has rather stagnated, while the sale of lambs has slightly decreased each year (by 4.6 % year-on-year).

According to IAEI data, the most successful organic certified meat is poultry (93 %) and pork (79 %). Organic beef also holds a long-term high proportion of sales of organic quality (45 %). On the other hand, the least meat of organic quality is sold in the categories of mutton/lamb and goat's meat (12 % and 0 % resp. in 2020). Stocker animals are also sold without organic

certification (85 % calves and 91 % lambs). The majority of meat produced is sold on the Czech market. Roughly 33 % of beef is exported, along with 27 % of mutton/lamb and almost 25 % of stocker calves and lambs.

In 2021, the overall planned production of cow's milk was 35,866,316 litres, along with 170,980 litres of sheep's milk and 845,442 litres of goat's milk. Production of sheep's milk has fallen by almost 33 % since 2016, while production of goat's milk has risen by 10 %. After increasing to almost 36.5 mil. litres in 2018, production of cow's milk suffered a slight decline, but the volume in 2021 is still about 5 % higher than in 2016. Organic cow's milk is sold primarily on the domestic market (85 %), representing a return to figures from 2012 and 2013 after a 4-year period of exporting a significant proportion to Germany (up to 41 % in 2016). The majority of cow's milk is sold with organic certification.

Organic egg production is still negligible when compared to conventional production. All organic eggs were (as usual) sold in CZ and the share of eggs actually sold as organic has again reached a high level (98 %).

Tab. 11 Livestock production on organic farms in 2020 and 2021

Livestock products	Unit	Number of organic farms	Production from organically bred animals		YOY change 2021/20 (%)
		2021	2020	2021	
Meat					
Beef	1,000 kg	2,130	7,441.16	8,224.31	10.5
Mutton	1,000 kg	617	378.98	294.13	-22.4
Goat´s meat	1,000 kg	129	26.08	19.92	-23.6
Pork	1,000 kg	31	159.52	183.14	14.8
Poultry	1,000 kg	24	190.83	196.30	2.9
Live animals – sale for fattening or breeding					
Calves	head	1,944	64,532	64,398	-0.2
Lambs	head	312	11,402	10,882	-4.6
Milk production					
Raw milk – cow´s	1,000 l	101	32,034.69	32,360.66	1.0
– sheep´s	1,000 l	8	11.49	35.33	207.5
– goat´s	1,000 l	33	120.73	150.97	25.0
Cheese – cow´s	1,000 kg	26	62.26	38.12	-38.8
– sheep´s	1,000 kg	9	18.26	9.53	-47.8
– goat´s	1,000 kg	24	44.27	40.48	-8.6
Other milk production					
Acidified milk products	1,000 kg	28	110.72	89.65	-19.0
Curd	1,000 kg	28	35.93	53.07	47.7
Butter	1,000 kg	11	3.38	4.55	34.7
Cream	1,000 l	6	3.62	2.94	-18.7
Eggs for consumption	1,000 kg	41	231.58	333.38	44.0
Honey	1,000 kg	2	3.35	4.10	22.4

Source: IAEI Statistical survey 2020 and 2021.

3. ORGANIC FOOD TRADE

In 2020 the total turnover in organic foods achieved by Czech companies was approximately 9.4 billion CZK, of which Czech consumers spent almost 6.0 billion CZK on organic foods. This represents a year-on-year increase of 14 %. Export of organic foods increased to ca 3.4 billion CZK. The average annual per-capita expenditure on organic foods increased to 562 CZK and the organic food share of overall food and drink consumption reached 1.8 % (see Tab. 12). The organic market has more than doubled in the last five years and similarly dynamic growth is expected in the coming years. *(Just for comparison, the EU average per-capita expenditure was 102 euros and about 5 % share of overall food and drink consumption.)*

The long-term main commercial category of organic foods is “Other processed foods” (42 % share and 2,489 mil. CZK). The category of “Fruit and vegetables” was in second place (17 % and 1,024 mil. CZK), followed by “Milk and dairy produce” (16 % and 950 mil. CZK).

In a more detailed breakdown of the “Other processed foods” category, the largest sub-category is that of “Coffee and tea”, with a turnover of 597 mil. CZK, followed by “Ready-made foods” (inc. baby/children’s foods), “Dietary

supplements”, “Cocoa, chocolate and confectionary”, and “Culinary plants and aromatic extracts”. A turnover of 896 mil. CZK remains unattributed within “Other processed foods”. From this, more detailed analysis, it is evident that the most commonly purchased organic foods are “Fruit and vegetables”, followed by “Milk and dairy produce”.

Czech consumers traditionally buy most of their organic foods in supermarket chains (32 %; i.e. 1.9 billion CZK in 2020), but their share has been declining for the last five years. In second place are, for the first time, e-shops (17 %, 996 mil. CZK) overtaking shops selling health foods and organic foods (15 %). In fourth place are drug stores/pharmacies.

It is estimated that organic food sales via direct sale reached 698 mil. CZK and are still growing every year (502 mil. CZK in 2019, 418 mil. CZK in 2018, 320 mil. CZK in 2017). It can be concluded that the use of individual outlets reflects the situation related to the COVID-19 pandemic, when consumers increasingly used e-shops to purchase food and, on the contrary, there was a decline in the use of catering (including school catering).

Tab. 12 Development in the Czech organic food market (2007–2020)

Indicator	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2018	2019	2020
Total organic food turnover of Czech businesses incl. export (billion CZK)	1.39	1.98	2.24	2.72	3.73	5.70	7.02	8.26	9.41
Export (bn. CZK)	0.10	0.37	0.57	0.77	1.48	2.37	2.59	3.00	3.43
Organic food consumption in CZ (bn. CZK)	1.29	1.61	1.67	1.95	2.25	3.33	4.43	5.26	5.99
YOY change in organic food turnover (%)	70	-10	4.6	9.5	11.4	30.5	33.0	18.7	13.9
Share of total food and drink consumption (%)*	0.55	0.65	0.65	0.71	0.81	1.05	1.31	1.52	1.77
Consumption per person per year (CZK)	126	154	158	185	213	314	416	492	562
Share of import in organic food turnover (%)	62	n. d.	60	57	62	57	60	57	58
Share of supermarket chains in organic food turnover (%)	68	68	64	64	61	58	51	50	47

* Based on the publication of CSO data on annual food expenditures, the share of organic food in total food and beverage consumption in 2017 and 2018 has been retroactively updated.

Source: IAEI Statistical survey.

4. SUPPORT FOR ORGANIC FARMING AND ORGANIC FOOD PRODUCTION

4.1 Development of state support for organic farming

The first financial support for the establishment of organic farms was released as early as 1990–1992. However, the first comprehensive subsidy programme came in the support introduced in 1998, which was provided until 2003 on the basis of a government regulation specifying programmes to support non-productive functions of agriculture.

Since 2004, OF has been among the supported titles within agro-environmental measures, thus ensuring financial support for organic farmers even after the Czech Republic's entry into the EU. Conditions for financial support are governed, within member states, by a so-called program document, which is always valid for a period of seven years. In the case of CZ, these have been the Horizontal Rural Development Plan (2004–2006), the Rural Development Programme RDP (2007–2013), and the currently valid RDP (2014–2020). Within the existing RDP, OF is supported, as of 2015¹⁶, by an independent organic farming measure (separately from Agro-environmental-climatic measures).

Furthermore, organic farmers (since 2004) and now also organic food processors (since 2007) are given a points advantage in other selected measures within the RDP. Thus, OF-registered subjects often have a better chance of gaining approval and financial support for their projects.

Since 2004 OF development has also been supported via the Action Plan for OF development (AP). In 2021, the fourth AP for the development of organic agriculture in the 2021–2027 period was in force (approved by the Government in May 2021). This basic strategic document for the development of organic farming is implemented in most EU Member States.

4.2 Acreage-based subsidies

In 2021, registered organic farmers were still able to obtain subsidies from the OF measure within the RDP (2014–2020). Due to delays in approving the conditions for the new programming period, the current 2014–2020 programming period was extended by Regulation (EU) 2020/2220 of the European Parliament and of the Council until 31 December 2022.

Due to the approaching conclusion of programme period, in 2021 no new applications were accepted for a 5-year commitment (according to Govt. Reg. No. 76/2015 Coll.). However, a new subsidy programme was prepared, giving the option to enter a subsequent short-term 1-year OF measure or increase the area of an existing follow-up two-year commitment concluded in 2020. The application for entry into the commitment could be submitted by completely new

applicants and for completely new land; the condition of prior inclusion in the OF measure set in 2020 was removed. Overlapping of old and new OF commitments for the same applicant was allowed, but not on the same parcel.

Within the OF measure, organic farmers obtain a compensation for economic loss incurred due to the organic farming system. The payments are provided per hectare of organic land, and differentiate according to land-use (i.e. crops grown on the land). Since 2015, slightly higher payments for areas in the conversion period have been proposed, and there have also been partial adjustments in the offer of titles and in the conditions for fulfilling the commitments.

The range of titles was increased with the inclusion of landscape-forming orchards in the “Permanent Cultures” category, an independent title for vineyards and hop-fields, and with the inclusion of grass grown for seed, weeding by temporary grassing, and temporary fallow land in the arable land category. On the other hand, the introduction of conditions for support only for enclosed organic farms with no combined plant production meant the cancellation of the title giving a lower level of support for grassland on organic farms with combined production. Since 2016, support for strawberry growing has also been added. In 2018, there was a revision and slight reduction in a number of payments for “other orchards” due to the cancellation of the condition to leave 5–15 % of the area of these orchards without mechanical maintenance. In 2020, there is a slight increase in the transitional payments for organic farming for reduced commitments.

The level of payment is fixed in EUR for the whole five-year period and now for two- and one-year commitments (follow-up OF measure), see Tab. 13 and the actual amount in CZK change from year to year according to the current exchange rate. In 2021, the exchange rate was 26,242 CZK/EUR. The detailed conditions for the provision of subsidies to OF in a given period are dealt with in the wording of Government Regulation No. 76/2015 Coll. on implementing the OF measure and No. 331/2019 Coll. on implementation of a follow-up OF measure as amended.

In 2021, organic farmers applied for 1,558 million CZK for nearly 550,000 ha of organic land, which represents a year-on-year increase of 9.3 % (i.e., 133 mil. CZK), see Graph 4. The increase was the result of the increase in the acreage for which subsidies were requested (+23,594 ha) and the increase in the EUR:CZK exchange rate (by 3.3 %).

In the past ten years, the level of subsidies within the OF measure has risen by almost 26 % (+318 mil. CZK) from 1,240 mil. CZK in 2011. This rise was largely due to an increase in acreage under organic management (by almost 90,000 ha). In the long term, the average payment per hectare has stagnated at around 2,700 CZK (2,836 CZK/ha in 2021).

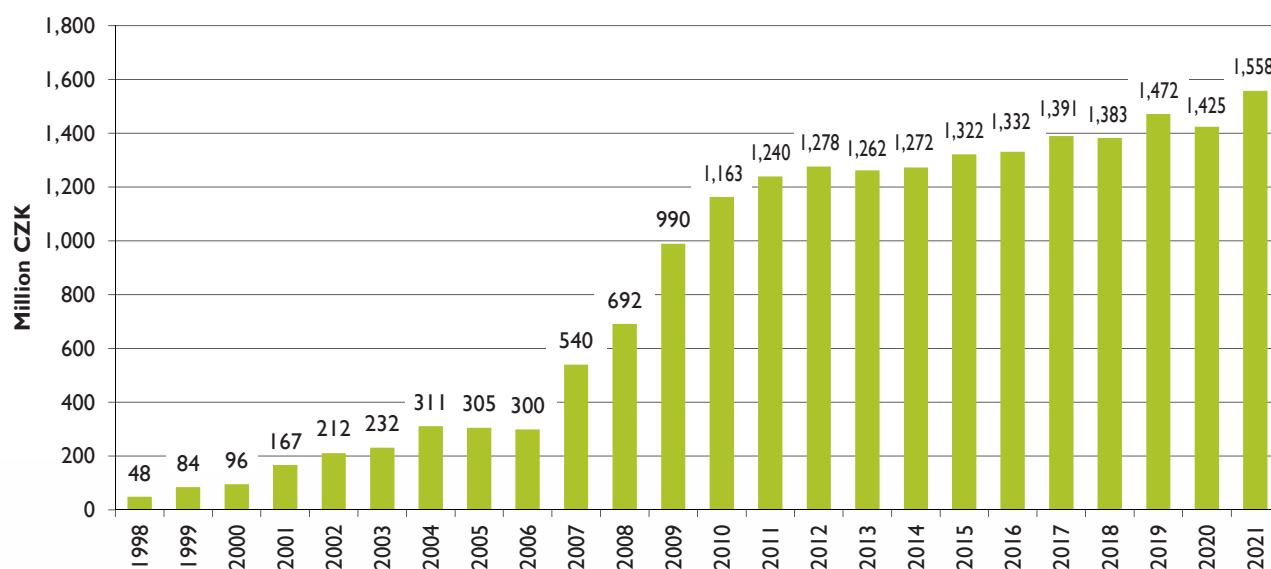
¹⁶ Due to the delay in approval of the European Parliament and Council Regulation No. 1305/2013, which determined the conditions of the RDP (2014–2020), the RDP was only restarted in 2015. The year 2014 was a transitional year when the conditions of the original RDP remained valid.

Tab. 13 Comparison of per-hectare payments in organic farming according to RDP 2014–2020 and RDP 2007–2013

Land use	Subsidies for	OF measure		OF measure (follow-up)		2014
		conversion period	under OF system	conversion period	under OF system	
Permanent grassland	Permanent grassland*	84	83	86	83	71 / 89
Arable land	Growing vegetables or special herbs	536	466	537	466	564
	Growing strawberries	669	583	670	583	x
	Growing grass for seed	265	180	266	180	x
	Growing other crops	245	180	247	180	155
	Grassland on arable land	79	69	81	69	x
	Fallow land	34	29	35	29	x
Permanent crops	Orchards – intensive	825	779	830	779	849
	Orchards – others	419	417	420	417	510
	Vineyards	900	845	900	845	849
	Hop-fields	900	845	900	845	849
	Other permanent crops – landscape orchards	165	165	70	67	x

* The higher per-hectare payment for permanent grassland (89 EUR/ha) applied in 2014 had been established since 2008 for organic farms managing all areas in organic farming i.e. without parallel conventional areas.

Source: RDP 2007–2013 and RDP 2014–2020 for year 2021.

Graph 4 Development of subsidies in OF (1998–2021)

Note: Total support represents the amount of grants applied for in a given year, not grants paid out, which are always paid out during the following year.

Source: MoA; compiled by CTPOA.

4.3 Further RDP measures

It was proposed to retain the points advantage system for OF-registered subjects within the new RDP (2014–2020). In 2021, within the so-called Application Round, points advantages for OF were provided for the following 3 operations: 4.1.1. Investments in agricultural holdings, 6.1.1 Setting up young farmers and 6.4.1 Investment in non-agricultural activities in rural areas.

Within these operations, a more than a third (36.6 %) of approved applications in 2021 were made by subjects engaged in OF, with a total subsidy request to the sum of 882 mil. CZK, which represents a 22.2 % of all subsidies. In terms of the proportion of approved applications from subjects gaining a points advantage for OF in the total number of approved applications, in 2021 the greatest interest was in the operations “Investments in agricultural holdings” (37 % share).

The total budget for RDP project measures in 2021 (rounds 12 and 13) was set at 6,530 mil. EUR, of which 76 % was allocated to two measures: 4.1.1. Investments in agricultural holdings and 4.2.1 Processing and marketing of agricultural products.

Within the M16 Cooperation measures, the activities of the so-called Operational Groups were supported in CZ. The aim of these groups was to achieve a more effective link between research and practice, and is based on the concept of European Innovation Partners for Agricultural productivity and sustainability (EIP-AGRI). In CZ the selection of projects was carried out in two rounds, in the autumn of 2016 and 2017. Of 19 approved projects with an overall budget of around 120 mil. CZK, three projects focus on innovation in organic farming: Separation of leaves and stalks in legume crops, Organic growing of alternative crops in conditions of arid climate and erosion threat, and a Family approach to pig-breeding with mating of suckling sows. Read more at the research website: <https://www.ctpez.cz/cz/v-a-i/e-i-p>.

4.4 National subsidies

Within national subsidies (i.e. Principles), under measure 10.E “Support of technology platforms within the field of MoA activity”, support is provided for the Czech Technology Platform for Organic Agriculture (CTPOA). In 2021 the Platform’s activities were supported to the sum of 2 mil. CZK. Through measure 10.D. “Support for European NGO Integration” a grant is provided to enable Czech representatives to become members and regularly attend meetings of IFOAM Organics Europe, the main international NGO for organic agriculture. In 2021, the PRO-BIO Association was awarded a grant of 133,682 CZK. Under title 9.A.b.4.i., support was again given in 2021, to the sum of 839,996 CZK, for species tests to be carried out on chosen field crops in the OF regime. Under measure 9.H support for participation in international fairs is provided, in 2021 the aid covered participation in Biofach, the world’s largest organic food trade fair, to the sum of 324,270 CZK. Under measure 9.Fe “Regional transfer of information” the PRO-BIO Association received a grant of 2,079,472 CZK for providing OF advice.

Since 2017, financial support for the activities of Demonstration farms – programme 9.F.m. has been provided. Three organic farms, from a total of 19 approved demonstration farms, were supported to the sum of 1,701,300 CZK. Since 2019, financial support in programme 1.V. has been provided for restructuring orchards within organic farming with the aim of improving the health of fruit trees and improving the quality of the fruit produced. The programme supported the planting of 63.8 ha with a grant of 10,778,400 CZK in 2021.

National subsidies also provide for improvement in animal welfare. Within programme 20.A, aimed at dairy cows, a sum of 353,844,000 CZK was paid to a total of 865 applicants, of which 1.8 % went to 35 organic dairy farmers. Within programme 20.B – poultry, no organic farm was registered, and in programme 20.C – pigs, only one organic farm drew on subsidies (0.03 % share of total subsidies of 356,101,000 CZK). Within programme 20.D – non-dairy cows, a sum of 76,156,000 CZK was paid out to 945 breeders of beef cattle, of which 42,012,000 CZK (55 %) went to 527 businesses managed organically. In the newly announced programme 20.E – fattened bulls, a sum of 51,384,000 CZK was paid out to 587 applicants, of which 996,000 CZK went to 55 applicants breeding fattened bulls under the OF scheme.

The MoA contributes to OF development from its budget also via other programmes. For example, support for research is ensured within the National Agency for Agricultural Research. In the year 2021, research projects focusing on OF were provided with 29,8 mil. CZK, which represents a 5.0 % share of the MoA budget for Science and Research (without institutional expenditure through ministerial research organisations). OF was the theme of 9 projects of a total 187 running during 2021.

Within the framework of regular support, finances are provided for the compulsory gathering of data on OF for Eurostat, and for observing the economic state of organic farms within FADN measures (via IAEI and budget around 7 mil. CZK).

In an effort to achieve the aims of the Action plan for the development of OF in the Czech Republic, a promotional campaign “Support organic food and products of organic farming” was launched in 2018 by the MoA. A three-year campaign (2020-2022) is currently running to support organic food and organic farming with a budget of 60 million CZK. The aim of this national campaign is to increase general awareness of organic foods and OF and to increase consumer confidence.

Due to the COVID-19 pandemic, further education activities have been postponed. The Annual Education Plan of the MoA was not implemented in 2021. Only the traditional training for control organisations and state supervisory authorities was realized online, as a replacement for the postponed training in 2020.

Finances are also provided for the activity of non-governmental, non-profit organisations (NNO) focusing on support for development of organic farming and organic food production. In 2021, NNO activity in the OF sector

was funded to the sum of 2,839,524 CZK, which represents a year-on-year increase in support of 6 % compared with 2,678,138 CZK in 2020. Thanks to this regular support from the MoA, agricultural organisations and other NGOs can ensure the general promotion of OF and organic foods. Among the most important promotional activities regularly supported by MoA resources are the following:

- MoA national campaign “September – Organic Food Month” (since 2005), newly covered by the national promotional campaign to promote organic food and products of organic farming
- “Czech Organic Food of the Year” competition (since 2002)
- Award “Organic Farm of the Year” (since 2019) created by merging two awards, namely „Best Farmer“ organised

by PRO-BIO Association (since 2011) and „Barták’s Pot“ award for the best organic farmer (since 1992)

- Operation of an information and education website on organic farming and organic food „www.lovime.bio“, including a map of Czech organic food <https://kde.lovime.bio/>
- Prague Biojarmark – a farmers’ market in Prague focused exclusively on organic food (from 1994 - 2012, renewed from 2017)

Many organic farms and organic products are also presented within nationwide promotional events not directly focused on organic production. These include the Regional Food competition, the MoA project “Know your farmer” and new educational campaign to promote quality food “Quality Academy”.

5. ORGANISATIONS AND ASSOCIATIONS INVOLVED IN THE OF SECTOR

Specialist organisations and associations

PRO-BIO Association of Organic Farmers

PRO-BIO Association is a non-profit organization which supports and promotes the interests of organic farmers, processors and retailers of organic food in the Czech Republic.

www.pro-bio.cz

- **PRO-BIO Regional centres**
- **PRO BIO Consultancy Association (formerly EPOS)**
- **PRO-BIO League, consumer branch**
- **PRO-BIO organic food shops**

CTPOA – Czech Technology Platform for Organic Agriculture

The platform brings together institutions that cover an area of science, research and education, farmers and processors from practice as well as unions and associations active in raising awareness of organic agriculture. The aim of the platform is to build and promote the development of knowledge in the field of organic farming and organic food production and enhance the competitiveness of the eco agricultural sector in the Czech Republic in all key areas.

www.ctpez.cz

EKOVIN – Association of integrated and organic production of grapes and wine, o.s

www.ekovin.cz

BioSad – Association for organic fruit production

www.biosad.cz

Inspection/certification organisations and state supervisory authorities

ABCERT AG branch www.abcert.cz

Biokont CZ, s. r. o. www.biokont.cz

BUREAU VERITAS CERTIFICATION CZ, s. r. o.
www.ekozemedelstvi.cz

KEZ o. p. s. www.kez.cz

ÚKZUZ – Central Institute for Supervising and Testing in Agriculture www.ukzuz.cz

SVS – State Veterinary Administration www.svs.cz

SZPI – Czech Agriculture and Food Inspection Authority
www.szpi.gov.cz

Department of Environmental and Organic Farming, Ministry of Agriculture
<http://leagri.cz/public/web/mzel/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi>

Trading organisations

PRODEJ-BIO s. r. o. www.prodejbio.cz

Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO (CZECH ORGANIC MILK cooperative)
<http://ceskebiomleko.cz>

Education, research and advisory organisations

Bioinstitut, o.p.s. – Institute for organic agriculture and sustainable landscape development

Bioinstitut focuses on supporting the development of organic farming in the Czech Republic through providing advice, training, transfer of knowledge from research into practice, publishing, education and promotion of OF among professionals and the public and communication of OF needs to national administration. Bioinstitut is a coordinator of the Czech Technology Platform for Organic Agriculture and a member of FiBL International – international association of research institutions in the field of organic farming.

www.bioinstitut.cz

Biocont Laboratory, spol. s r. o. www.biocont.cz

Crop Research Institute (VÚRV, v. v. i.) www.vurv.cz

Institute of Animal Science (VÚŽV, v. v. i.) www.vuzv.cz

Research Institute for Fodder Crops, Troubsko
www.vuvt.cz

Institute of Agricultural Economics and Information (IAEI)
www.uzei.cz

Czech University of Life Sciences, Prague www.czu.cz

University of South Bohemia, České Budějovice
www.jcu.cz

Mendel University in Brno www.mendelu.cz

Institute of Chemical Technology, Prague www.vscht.cz

Zpracovala:

Ing. Andrea Hrabalová

Autoři fotografií:

Daniel Rericha/Shutterstock (obálka)
images72/Shutterstock (8)
Natalya Rozhkova/Shutterstock (14)
Pecold/Shutterstock (18)
Wstockstudio/Shutterstock (20)
natalia bulatova/Shutterstock (22)
Toa55/Shutterstock (25)
Zeljko Radojko/Shutterstock (27)
Daxiao Productions/Shutterstock (28)
Natalia Van Doninck/Shutterstock (31)
Africa Studio/Shutterstock (37)
sirtravelalot/Shutterstock (43)
Africa Studio/Shutterstock (47)
Meryll/Shutterstock (51)
Ion Mes/Shutterstock (57)
Rangizzz/Shutterstock (69)